

100 Vjet Pavarësi

**REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KOMITETI AD HOC
Sekretariati Teknik**

STRATEGJIA

E KALIMIT NGA TRANSMETIMET ANALOGE NË TRANSMETIMET NUMERIKE

Tiranë, 2012

PERMBAJTJA

- **HYRJE**
- **PERKUFIZIMET**

I - GJENDJA EKZISTUESE E TRANSMETIMEVE NUMERIKE

- 1.1. Plani i frekuencave për transmetime numerike i Shqipërisë
- 1.2. Kapacitetet transmetuese që krijohen nga implementimi i Planit të Frekuencave për Transmetime Numerike
- 1.3. Operatorët analoge që mbështeten në platforma numerike
- 1.4. Transmetimet analoge tokësore ekzistuese sipas allotmenteve

II. DIGJITALIZIMI

- 2.1 Objektivat e kalimit të plotë në transmetimet numerike
 - 2.1.1 Objektivat kryesore
 - 2.1.2 Objektivi imediat
 - 2.1.3 Objektivi i mbulimit
- 2.2 Digjitalizimi i rrjeteve analogë tokësorë të transmetuesit publik.
- 2.3 Digjitalizimi i rrjeteve të operatorëve privatë kombëtarë.
- 2.4 Digjitalizimi i rrjeteve të operatorëve privatë vendorë.
- 2.5 Shfrytëzimi i kapaciteteve të Planit Numerik
- 2.6 Karakteristikat teknike
 - 2.6.1 Tipet e rrjeteve
 - 2.6.2 Sistemi i transmetimit
 - 2.6.3 Standardet e kompresimit
 - 2.6.4 Ndërfaqja e përbashkët
 - 2.6.5 Plani i renditjes
- 2.7 Mënyra e kalimit në transmetimet tërësisht numerike:
 - 2.7.1 Metoda e ishujve numerikë
 - 2.7.2 Përdorimi i rrjetit të TVSh për mbështetjen e operatorëve analogë ekzistues
 - 2.7.3 Rendi i ndërtimit të ishujve numerike
 - 2.7.4 Grafiku i ndërtimit të ishujve numerike
- 2.8 Licencimi i rrjeteve numerikë dhe programeve të mbështetura në to
 - 2.8.1 Propozimi për mënyrat e licencimit të rrjeteve numerike dhe programeve në Shqipëri
 - 2.8.2 Licencimi i rrjeteve dhe programeve të operatorit publik
 - 2.8.3 Licencimi i rrjeteve numerikë dhe programeve të operatorëve privatë kombëtarë që mbështeten në ta.
 - 2.8.4 Licencimi i rrjeteve numerikë dhe programeve të operatorëve rajonalë e vendorë (lokalë) që mbështeten në ta.
- 2.9 Programet që mbështeten në rrjetet numerike
 - 2.9.1 Programet e transmetuara hapur (free to air)
 - 2.9.1 Programet me akses të kushtëzuar
- 2.10 Futja e teknologjive e shërbimeve të reja mediatike
 - 2.10.1 Futja e transmetimeve HD në rrjetet numerikë tokësorë
 - 2.10.1 Futja e transmetimeve televizive mobile (DVB-T H)
 - 2.10.2 Futja e shërbimeve të tjera (shërbimet interaktive, etj)
- 2.11 Strukturat për ndjekjen e procesit të digjitalizimit
 - 2.11.1 Komiteti Ad Hoc dhe sekretariati teknik ndër institucional
 - 2.11.2 Krijimi i Komitetit Nderinstitucional
- 2.12 Kostot e Digjitalizimit
 - 2.12.1 Ndërtimi i rrjetit/rrjeteve të TVSH

- 2.12.1.1 Kostoja e ndërtimit të rrjetit kombëtar numerik të Transmetuesit Publik (RTSH) - (MUX 1)
- 2.12.1.2 Digjitalizimi i rrjetit të TV publik (MUX 1+MUX 2)
- 2.12.2 Subvencionimi i Dekoderave
- 2.12.3 Kostot e informimit të publikut për digjitalizimin
- 2.12.4 Kostot për aktivitetet e Komitetit Nderinstitucional dhe Sekretariatit Teknik
- 2.13 Propozimet për përmirësimin e kuadrit ligjor

III . IMPLEMENTIMI I OBJEKTIVIT IMEDIAT

- 3.1. Ndërtimi i rrjetit numerik të operatorit publik
- 3.2. Ndërtimi i rrjeteve numerikë privatë kombëtarë
 - 3.2.1 MUX 3: Rrjet numerik privatë kombëtarë
 - 3.2.2 MUX 4 : Rrjet privat kombëtar
 - 3.2.3 MUX 5 : Rrjet privat kombëtar

IV. FUTJA E TEKNOLOGJIVE E SHËRBIMEVE TË REJA MEDIATIKE (HD TV, DVBT H) OFRIMI I KAPACITETEVE SHITESË PËR RRITJEN E SHUMËLLOJSHMËRISË E PLURALIZMIT TË PROGRAMEVE

- 4.1. Zgjerimi i kapaciteteve transmetuese të operatorit publik
 - 4.1.1 MUX 2: Rrjet publik kombëtar
 - 4.1.2 Konfiguracioni
- 4.2. Ndërtimi i rrjeteve privatë lokale
 - 4.2.1 - 11 MUX-e lokale (MUX 6.1 deri në MUX 6.11)
 - 4.2.2 - Konfiguracioni
- 4.3. Operatorët rajonalë
 - 4.3.1 Operatorë rajonalë të rrjetit numerik
 - 4.3.2 Operatorë programesh rajonalë (Ofrues rajonal i shërbimeve audiovizual)

V. RENDI I IMPLEMENTIMIT

- 5.1 Faza I
 - 5.1.1 Ndërtimi i MUX 1
 - 5.1.1.1 Grafiku i ndërtimit
 - 5.1.1.2 Afatet e digjitalizimit
 - 5.1.2. Ndërtimi i MUX 3, MUX 4, MUX 5 (Rrjetet Privatë Kombëtarë)
- 5.2 Faza II
 - 5.2.1 Ndërtimi i MUX 6.1 deri 6.11 (Rrjetet Lokalë)
 - 5.2.2 Ndërtimi i Rrjeteve Rajonalë (MUX 8.1 etj)
- 5.3 Vendimi për përdorimin e mbulimit reserve

VI. DIVIDENTI DIGJITAL

- 6.1 Shfrytëzimi i dividendit digjital për shërbime të tjera të telekomunikacioneve.

VII. PAGESAT E OPERATORËVE PRIVATË LOKALË PËR MBËSHTETJEN NË RRJETIT NUMERIK KOMBËTAR TË TVSH

- 7.1 Llogaritja e pagesës për mbështetje në MUX (MPEG 4)
- 7.2 Gjendja financiare e disa operatorëve televizivë ekzistues
- 7.3 Operatore me shpenzime më pak së 4.5 milionë Lekë në vit
- 7.4 Operatore me shpenzime deri në dyfishin e 4.5 milionë lekëve në vit
- 7.5 Operatore me shpenzime mbi dyfishin e 4.5 milion lekëve në vit

- 7.6 Klasifikimi i operatorëve sipas shpenzimeve vjetore
- 7.7 Propozime mbi lehtësimin e pagesave për mbështetjen e operatorëve ekzistues në rrjetin numerik të TVSH.
 - 7.7.1. Pagesë e diferencuar sipas zonës së licencimit
 - 7.7.2. Pagesë e reduktuar për vitin e parë.
 - 7.7.3. Pagesë e reduktuar gjatë viteve
 - 7.7.4. Subvencione

ANEKS 1.

- Licencimi i platformave numerike
- Aspekte mbi përmbajtjen
- E ardhmja
- Propozimi për mënyrat e licencimit të rrjeteve dhe shërbimeve numerike në Shqipëri

ANEKS 2. DIVIDENDI DIGJITAL

- A1. ASPEKTE NDERKOMBETARE
 - A1.1 Elemente teknike në lidhje me opsionet e harmonizimit për Dividendin Dixhital
 - A1.2 CEPT
 - A1.3 ITU
- A2. APLIKIMET KANDIDATE POTENCIALE
 - A2.1 Fleksibiliteti
 - A2.2 Neutraliteti teknologjik
- A3. Struktura GE-06 dhe koordinimi jashtë kufijve
 - A3.1 Avantazhet e një rregullimi të preferueshëm frekuence të harmonizuar bazuar në FDD
- A4. Shfrytëzimi i dividendit dixhital për shërbime të tjera të komunikimeve elektronike në Republikën e Shqipërisë.

ANEKS 3. ASPEKTE MBI TEKNOLOGJINE

Hyrje

Aspekti Ndërkombëtar i Kalimit në Sistemin Numerik

Nën dritën e zhvillimeve të reja teknologjike, është konkluduar me kohë, që përdorimi efektiv i spektrit të frekuencave dhe realizimi i objektivave politike të çdo vendi si, zhvillimi i tregut të brendshëm, konkurrenca, ndryshimi dhe rritja, nuk mund të arrihen me anë të përdorimit të një spektri të fragmentuar nëpërmjet teknologjive të vjetra analoge, por duke futur teknologjitë e reja numerike, për vetë avantazhet që paraqesin këto teknologji si cilësi më e lartë, efektivitet në shfrytëzimin e spektrit, etj, që do të shpjegohen në detaje në vijim.

Kalimi nga transmetimet analoge në transmetimet numerike është një proces global i koordinuar nga Bashkimi Ndërkombëtar i Telekomunikacioneve (ITU).

Për rajonin 1 ku Shqipëria bën pjesë, sipas ndarjes rajonale të ITU-së, afatet për përfundimin e tij janë përcaktuar nga Marrëveshja GE-06. Ky afat është 17 qershor 2015.

Marrëveshja GE-06 është ratifikuar nga Kuvendi i Republikës së Shqipërisë me ligjin nr. 9851 datë 26.12.2007 (Fletorja zyrtare nr. 187, datë 24.01.2008, faqe 588).

Puna për futjen e teknologjive të reja numerike (digjitale) në transmetimet televizive evropiane ka filluar prej kohësh. Këshilli i Ministrave i Bashkimit Evropian, miratoi në 20 Nëntor 2003 “Konkluzionet mbi periudhën transitore nga transmetimet analoge në ato numerike”, duke theksuar në mënyrë të veçantë shkallën e ndryshme të zhvillimit, e cila ekziston aktualisht ndërmjet shteteve anëtare, si dhe faktin që çdo lloj ndërhyrjeje e politikës për të realizuar këtë tranzicion, do të duhet të realizohet kryesisht në nivel kombëtar, duke pasur parasysh nevojën për mbështetjen publike për këtë proces.

Bazuar në vendimin e Bashkimit Ndërkombëtar të Telekomunikacionit (ITU), në vitin 2004, u zhvillua Konferenca Rajonale e Radio-Komunikacionit (RRC-04), agjenda e së cilës përfshiu veçanërisht çështjet e planifikimit të frekuencave për DVB-T në të gjitha vendet e Evropës dhe Afrikës dhe të një pjese të madhe të vendeve të Azisë. Raundi i dytë i kësaj Konference, e emërtuar si RRC-06, u zhvillua në Maj-Qershor 2006. RRC-06 miratoi Marrëveshjen GE-06 “Për planifikimin e shërbimit të transmetimeve numerike tokësore në pjesë të Rajoneve 1 dhe 3, në bandat e frekuencave 174-230 MHz dhe 470-862 MHz”.

Pjesë e marrëveshjes ishte dhe Plani i Frekuencave për Transmetimet Numerike, ku përfshihej edhe Plani Shqiptar i Frekuencave Numerike.

Në marrëveshje parashikohet viti 2015, si viti i fundit i mbylljes së të gjitha transmetimeve analoge, çka detyron të gjitha shtetet nënshkruese të respektojnë afatet e këtij vendimi ndërkombëtar.

Për arritjen e marrëveshjes GE-06 dhe finalizimin e planit të frekuencave që i bashkëngjitet kësaj marrëveshjeje, janë organizuar një numër i madh takimesh koordinuese, bilaterale dhe multilaterale ndërmjet shteteve fqinjë, qëllimi final i të cilave ishte shfrytëzimi i barabartë e jo diskriminues i burimeve të kufizuara të spektrit të frekuencave në mënyrë që transmetimet

numerike të plotësojnë kërkesat e secilit vend, në sasi e cilësi duke mos shkaktuar interferenca të dëmshme në transmetimet e shteteve përkatëse.

Shtetet anëtare të Bashkimit Evropian kanë përcaktuar objektiva për kalimin në sistemin numerik dhe lirim të spektrit të frekuencave. Për ta nxitur këtë kalim, në Maj 2005, Komisioni Evropian miratoi Komunikatën “Mbi përshpejtimin e periudhës së tranzicionit nga transmetimet televizive analoge në ato numerike”. Ky dokument parashikon që transmetimet televizive analoge, në vendet anëtare të Bashkimit Evropian, do të mbyllën përfundimisht në periudhën nga 2010 deri në 2012, duke ekzaminuar problemet kryesore të krijuara nga migrimi nga sistemi analog në numerik dhe duke nxjerrë në pah avantazhet e shumta që ofrojnë transmetimet numerike. Ky dokument shpjegon edhe rrethanat të cilat justifikojnë ndërhyrjen e politikës në procesin e kalimit në sistemin numerik.

Kjo komunikatë i referohet, gjithashtu, nevojës që shtetet anëtare të krijojnë një mjedis rregullator të qëndrueshëm, në të cilën inkurajohet investimi dhe ofrohet një fleksibilitet më i madh në kushtet që shoqërojnë kalimin në sistemin numerik. Ajo thekson rëndësinë që do të këtë menaxhimi i spektrit në kalimin në sistemin numerik, duke propozuar, ndërmjet të tjerash, një koordinim ndërkombëtar më të ngushtë dhe mekanizma të rinj shpërndarjeje dhe caktimi.

Ajo i fton vendet anëtare të sigurojnë që ndërhyrjet e politikës të jenë transparente, të justifikuara, adekuate, të zbatuara në kohë dhe në një mënyrë jo-diskriminuese, duke deklaruar, gjithashtu, që “periudha transitore e kalimit nga sistemi analog në atë numerik është një proces gjithëpërfshirës me ndikime sociale dhe ekonomike, por që, në të njëjtën kohë, paraqet një sfidë të madhe për industrinë, përdoruesit dhe strukturat shtetërore”.

Qytetarët evropianë, përfshirë edhe qytetarët shqiptarë, duhet të marrin përfitime të drejtpërdrejta nga ky proces, në formën e një aksesit më të shpejtë drejt teknologjive të reja dhe çmimeve më të ulëta për komunikimet.

Ndërkohë që procesi i digjitalizimit do të prekë pjesën më të madhe të popullsisë shqiptare përmes pasojave të tij të paevitueshme, veçanërisht atyre teknike, ekonomike dhe sociale, roli i shtetit në këtë proces është i pazëvendësueshëm.

Pikërisht, për të përballuar këtë sfidë, konsiderohet i nevojshëm identifikimi dhe zbatimi i hapave dhe masave konkrete që duhet të ndërmerren në këtë drejtim. Përvoja e vendeve të tjera, që tashmë e kanë nisur këtë proces, ka treguar më së miri që një kalim i suksesshëm në këtë sistem, kërkon formulimin e një strategjie apo dokumenti gjithëpërfshirës, me qëllim që të adresohen në mënyrë të duhur sfidat e së tashmes dhe të së ardhmes.

Ndërkohë që jo vetëm në Evropë, por edhe në rajonin tonë ka shtete që e kanë përfunduar procesin e digjitalizimit, Shqipëria mbetet nga vendet e fundit ku ky proces nuk ka filluar ende në mënyrë të organizuar dhe të rregulluar. Çdo vonese e mëtejshme rrezikon realizimin e procesit, që përbën një nga angazhimet ndërkombëtare të Shtetit Shqiptar. Realizimi i procesit të kalimit nga transmetimet analoge në ato numerike, është pjesë e detyrimeve dhe në kuadrin e kërkesave të BE-së lidhur me aderimin e Shqipërisë në të.

Qëllimi i Dokumentit

Qëllimi i këtij Dokumenti politikash është përcaktimi i masave politiko-ekonomike dhe tekniko – organizative për realizimin e kalimit nga transmetimet analoge në numerike, duke synuar zbatimin e tij në mënyrë të plotë dhe efektive si dhe arritjen e rezultateve sa më pozitive nga ky kalim.

Meqenëse shoqëria e sotme mbështetet në komunikimet e avancuara elektronike, kërkesa për radio-frekuenca është vazhdimisht në rritje. Spektri i frekuencave është një element parësor mbështetës i komunikimeve elektronike, pavarësisht nëse ai përfshin telefoninë mobile, aksesin pa tel në internet, apo transmetimet radio-televizive.

Në ditët e sotme, zhvillimet e shpejta teknologjike dhe konvergjenca e komunikimeve elektronike, kapacitetet e medias dhe pajisjet elektronike, janë duke krijuar një mjedis dinamik në të cilin spektri është duke u bërë, gjithnjë e më shumë, një burim i kufizuar.

Nëse menaxhimi i spektrit nuk ecën paralel me këtë zhvillim, pra nëse metoda tradicionale mbetet e pandryshuar, shoqëria jonë do të privohet nga gëzimi i fryteve të këtij mjedisi të ri dinamik.

Ndryshimet e vullshme të teknologjisë në fushën e medias, realiteti aktual i televizionit numerik në Shqipëri dhe nevoja për të përditësuar legjislacionin në fuqi në përputhje me standardet dhe praktikatat më të mira evropiane në këtë fushë, ka shërbyer si një nxitje e fuqishme për të ndërmarrë hartimin e një Dokumenti të tillë, me synimin për të krijuar një mjedis dhe vizion afatgjatë të qasjeve rregulluese në lidhje me procesin e digjitalizimit.

Përmbajtja e Dokumentit

Kjo Strategji e kalimit nga sistemi analog në atë numerik parashikon objektivat kryesore dhe parimet e kalimit, formulon rolin e shtetit dhe të strukturave përkatëse të administratës shtetërore në krijimin e kushteve të kalimit në sistemin numerik, vlerësimin e situatës ekzistuese teknike dhe ligjore të peizazhit audio-vizual shqiptar si dhe përcakton hapat, procedurat dhe afatet e kalimit brenda datës 17 Qershor 2015.

Transmetimet numerike do të rrisin sferën e shërbimeve të ofruara për publikun, do të zgjerojnë sferën e zgjedhjeve të hapura për përdoruesit dhe do të ofrojnë një akses më të gjerë në shërbimet e Shoqërisë së Informacionit, e cila i bën implikimet/përfshirjet ekonomike dhe sociale të këtij procesi shumë të rëndësishme.

Ky Dokument është përgatitur bazuar në analizat që i janë bërë situatës aktuale si dhe në praktikatat më të mira ndërkombëtare në këtë fushe, duke marrë parasysh interesat e konsumatoreve shqiptarë, aspektet financiare të këtij kalimi, aspektet e kapaciteteve të rrjetit, detyrimet e transmetimit si dhe gjendjen apo situatën konkrete të transmetimeve në Shqipëri.

Dokumenti merr parasysh përfitimet e kalimit në sistemin numerik si dhe udhëzimet, konkluzionet, rekomandimet dhe debatet e ndryshme të zhvilluara në Bashkimin Evropian mbi vlerat dhe përfitimet që ofron kalimi në sistemin numerik.

Dokumenti fokusohet, gjithashtu, në përcaktimin e rrugës dhe fazave që do të ndjekë kalimi në sistemin numerik, ndërmarrjen e hapave ligjore, institucionale dhe teknike që do ta shoqërojnë atë si dhe nevojën e bashkëpunimit dhe koordinimit me të gjithë aktorët e përfshirë.

Përcaktimi i instrumenteve rregullatore, është një tjetër element pozitiv i këtij Dokumenti, në mënyrë të veçantë për sa i përket ndërhyrjeve të politikës publike (p.sh. fushatave informuese për konsumatorët apo përcaktimit të rolit të televizionit publik shqiptar (TVSH) në procesin e digjitalizimit); masave rregullatore apo mekanizmave të realizimit të saj.

Realizimi i këtij kalimi, në përputhje me objektivat e përcaktuara në këtë Dokument, do të nxisë dhe zhvillojë më tej tregun mediatik shqiptar, do të krijojë përfitime të mëtijshme për konsumatorët dhe veçanërisht për shtresat në nevojë, do të krijojë mundësinë e një përdorimi më të efektshëm të kapaciteteve të rrjeteve si dhe të një spektri me kapacitet më të madh, veçanërisht për shkak të mbylljes së televizioneve analoge.

Zhvillimi i një Procesi Këshillimi Publik

Kalimi në sistemin numerik përbën një zhvillim shumë të rëndësishëm për vete operatorët dhe për publikun. Suksesi i tij varet nga aftësia e institucioneve për ta shoqëruar këtë lëvizje dhe për të koordinuar aktorët e ndryshëm të tij.

Realizimi me sukses dhe kalimi drejt sistemit të plotë digjital, kërkon mbi të gjitha bashkëpunim. I gjithë ky proces i rëndësishëm, nuk mund të realizohet dot nga një institucion i vetëm, por ai përfshin një mjedis të gjerë partnerësh ku përfshihen strukturat shtetërore, legjislativë dhe ekzekutive, organizatat jo-qeveritare në fushën e medias, operatorët si dhe vetë qytetarët dhe konsumatorët.

Për këtë arsye, Këshilli Kombëtar i Radios dhe Televizionit ndërmori realizimin e një këshillimi të gjerë publik dhe bashkëpunimi me një numër sa më të gjerë të mundshëm të aktorëve të interesuar duke filluar nga viti 2008. Kjo përjasje këshillimi publik, jo vetëm që ishte në linjë me praktikën evropiane, por është gjithashtu e detyrueshme nga dokumentet përkatës të politikave të Bashkimit Evropian. Përvoja evropiane tregon që një tranzicion i harmonizuar drejt transmetimeve digjitale, kërkon një konsensus të gjerë ndërmjet aktorëve të interesuar, në mënyrë të veçantë në procesin e miratimit të një strategjie të një interesi të përgjithshëm.

Në kuadër të zhvillimit të një këshillimi të gjerë publik, Këshilli Kombëtar i Radios dhe Televizionit në bashkëpunim edhe me partnerë ndërkombëtarë, të tillë si Organizata për Bashkëpunimin dhe Sigurinë në Evropë (OSBE), ndërmori një tërësi hapash dhe masash ku përfshihen këshillimi on-line, organizimi i takimeve dhe konferencave të ndryshme, kombëtare dhe rajonale, me qëllim njohjen më konkrete të operatorëve me sfidat e këtij procesi; njëherësh, edhe marrja e mendimeve dhe opinioneve të tyre, çka do të mundësonte qartësimin e ideve dhe kristalizimin e objektivave të detajuara, që duhet të realizohen për zbatimin me sukses të transformimit rrënjësor të peizazhit të mediave elektronike në Shqipëri.

Dhënia e ideve, opinioneve dhe rekomandimeve të ndryshme nga aktorët e interesuar, kryesisht nga operatorët radio-televizivë, ka qenë një kontribut dhe ndihmë reale në përcaktimin e hapave që duhet të ndjekë ky proces. Nëpërmjet këtij procesi këshillimi janë identifikuar dhe përcaktuar format më optimale të bashkëpunimit me operatorët, si aktorë themelorë në këtë proces, për ndërtimin e platformave lokale, rajonale e kombëtare, ku do të mbështeten me prioritet programet ekzistuese, dhe pas tyre, programet e reja të përgjithshme apo tematike, sipas kërkesave të tregut dhe preferencave të audiencës.

Kusht kryesor është njohja e teknologjisë dhe funksionimit të sistemit numerik, shoqëruar me investimet dhe kostot përkatëse sipas tipit të rrjetit që do të ndërtohet.

Kontributet e ofruara nga të gjithë aktorët e interesuar janë tashmë pjesë e rëndësishme e këtij Dokumenti strategjik për kalimin në sistemin numerik, duke përfshirë dhe eksperiencat e vendeve që janë përpara në këtë proces si dhe standardet dhe praktikatat më të mira evropiane në këtë fushë.

Në përfundim:

1. Realizimi i kalimit nga transmetimet analoge në ato numerike është një proces me rëndësi kombëtare dhe më i rëndësishmi i bërë ndonjë herë në fushën e transmetimeve radiotelevizive.
2. Nuk mund të lejohet asnjë vonese për fillimin e procesit për digjitalizimin e transmetimeve të operatoreve televizivë shqiptarë (publikë e privatë), në mënyrë që të arrihet realizimi i këtij procesi brenda afatit të fundit të vendosur nga GE 06, Qershor 2015.
3. Koha e mbetur nuk lejon që RTSH dhe operatorët privatë që do marrin licencat për mbulim kombëtar, rajonal apo lokal të punojnë me plane apo agjenda të ndryshme. Puna për mbulim të territorit me "ishuj digjitalë" do të kërkojë që të gjithë operatorët pa përjashtim të koordinojnë realizimin e punimeve në mënyrë "sinkrone" për të qenë të gatshëm të realizojnë "switch over"-in (mbylljen e transmetimeve analoge) në kohën që do të vendosin institucionet e ngarkuar për këtë qëllim sipas planit të veprimit bashkëlidhur këtij dokumenti.
4. Theksojmë se, edhe në vitin 2015, për shkak të konfiguracionit të thyer të terrenit, asnjë operator shqiptar nuk do të jetë në gjendje të mbulojë me shumë se 90-95% të territorit të vendit. Për pjesën e mbetur do të duhet të parashikohet mbulimi nëpërmjet satelitit, siç është realizuar edhe në vende të tjera.
5. Për realizimin me sukses së procesit të kalimit nga transmetimet analoge në ato numerike kërkohet angazhimi i Qeverisë dhe përdorimi i skemave të ndihmës shtetërore.

PERKUFIZIMET

1. “*Aparat marrës*” është bashkësia e pajisjeve elektronike, që realizon marrjen dhe shfaqjen e transmetimeve radiotelevizive për përdoruesit dhe çdo aparat tjetër apo program i lidhur me të për këtë qëllim.
2. “*Autoritet i Komunikimeve Elektronike e Postare*” ose AKEP është autoriteti përgjegjës, rregullator për komunikimet elektronike, sipas përcaktimeve të Ligjit Nr. 9918 dt. 19.5.2008 “Për komunikimet elektronike në Republikën e Shqipërisë”.
3. “*Definicion i lartë HD High-definition television (or HDTV)*” është videoja që ka një rezolucion thelbësisht më të lartë së ai i sistemeve tradicionale televizive (definicion standard TV, ose SDTV, ose SD). HDTV ka një ose dy milion piksele për kuadër, pothuaj pesë herë më shumë së SD.
4. “*Allotment*”: Zona gjeografike që mbulohet me një rrjet televiziv numerik me një frekuencë (SFN-Single Frequency Network).
5. “*Zonë mbulimi me transmetim radioteleviziv*” është territori në të cilin, intensiteti i sinjalit përmbush kërkesat e cilësisë së marrjes së sinjalit, të përcaktuara në aktet ndërkombëtare mbi transmetimet radiotelevizive.
6. “*Zonë licencimi*” është territori i mbulimit me shërbim transmetimi radioteleviziv nga një operator i caktuar, i përcaktuar nga Autoriteti Rregullator në licencën përkatëse.
7. “*Kapacitet transmetues*”: është sasia e shërbimeve programorë dhe shërbimeve të tjerë që mund të mbështeten në një rrjet numerik.
8. “*Program televiziv*” është tërësia e imazheve lëvizëse, me ose pa zë, që përbëjnë një element individual brenda një liste apo katalogu të krijuar nga ofruesi i shërbimit, forma dhe përmbajtja e të cilit janë të krahasueshme me formën dhe përmbajtjen e transmetimit televiziv. Shembujt e programeve përfshijnë filma, ngjarje sportive, komedi, dokumentarë, pjesë teatrale, etj;
9. “*Program radio*” është tërësia e mesazheve me zë që përbëjnë një element individual brenda një liste apo katalogu të krijuar nga ofruesi i shërbimit, forma dhe përmbajtja e të cilit janë të krahasueshme me formën dhe përmbajtjen e transmetimit radio.
10. “*Program analog*” është programi i mbështetur në një rrjet transmetimi analog.
11. “*Program numerik*” janë programet e mbështetura në një rrjet numerik transmetimi.
12. “*Mjete tokësore*” për shpërndarjen e një shërbimi transmetim radioteleviziv” janë mjetet për shpërndarjen e një shërbimi të tillë nëpërmjet valëve të emetuara nga transmetues të instaluar në tokë.
13. “*Multipleks*” është një pajisje teknike për konvertimin e sinjaleve analogë në sinjale numerikë dhe bashkimin e tyre në një varg (fluks) numerik të dhënash.
14. “*Platformë multipleksi*” është infrastruktura teknike për shpërndarjen tokësore dhe bashkimin e programeve numerike dhe shërbimeve shtesë të përfshira në fluksin numerik të të dhënave.
15. “*Radio*” Një term i përgjithshëm i aplikuar për përdorimin e radiovalëve
16. “*Radio valë*” apo valë herciane: Valë elektromagnetike me frekuencë më të vogla së 3 000 GHz, të përhapura në hapësirë pa udhëzues artificial.

17. *“Frekuencë”*: Numri i lëkundjeve në sekondë të valëve elektromagnetike.
18. *“Caktim i frekuencave (i një radiofrekuence apo Kanali radiofrekuencor)”*: Autorizimi i dhënë nga një autoritet publik për një radio stacion për të përdorur një radiofrekuencë apo një kanal radiofrekuencor në kushte të specifikuara.
19. *“Operatori Multipleks”* është personi fizik ose juridik që ofron infrastrukturën teknike për shpërndarjen tokësore dhe bashkimin e programeve numerike dhe shërbimeve shtesë të përfshira në fluksin numerik të të dhënave.
20. *“Ofrues Shërbimi Mediatik”* është personi fizik ose juridik, që ka përgjegjësinë editoriale për zgjedhjen e përmbajtjes së shërbimeve të transmetimit me zë dhe/ose shërbimit të programit me zë e figurë dhe që vendos mënyrën e organizimit të saj.
21. *“Rrjet i komunikimeve elektronike”* janë sistemet e transmetimit dhe, nëse ekzistojnë, sistemet e komutimit ose rrugëzimit dhe burime të tjera, të cilat lejojnë përcjelljen e sinjaleve nëpërmjet përcjellësve, radios, mjeteve optike ose mjeteve të tjera elektromagnetike, duke përfshirë rrjetet satelitore, rrjetet fikse (me komutim të qarqeve ose me komutim të paketave, përfshirë internetin), rrjetet e lëvizshme tokësore, sistemet e kabllave elektrike në raste kur ato përdoren, për transmetimin e sinjaleve, rrjetet e përdorura për transmetimet radiotelevizive, pavarësisht nga tipi i informacionit të përcjellë.
22. *“Ofrimi i një shërbimi transmetimi radioteleviziv”* është ofrimi i një programi të strukturuar me qëllim transmetimin ose shpërndarjen si një shërbim radioteleviziv.
23. *“Shërbimet me zë dhe me zë e figurë sipas kërkesës”*, janë shërbimet e transmetimit jolinear të ofruara nga ofruesi i shërbimit mediatik në momentin e zgjedhur nga përdoruesi, në bazë të kërkesës së tij mbështetur në një katalog programi të ofruar për këtë qëllim nga ofruesi i shërbimit mediatik
24. *“Transmetim pa pagesë – Free on Air”* është transmetimi, për marrjen e të cilit nuk i paguhet tarifë subjektit, që e siguron këtë shërbim.
25. *“Shërbim i transmetimit publik”* përfshin shërbimet pa pagesë të transmetimit të RTSH-së.
26. *“Shërbim i transmetimit me zë”* është një shërbim transmetimi, i cili përhap, ridërgon ose shpërndan lajme, zë, shenja ose sinjale, me qëllim marrjen e tyre të drejtpërdrejtë nga publiku i gjerë.;
27. *“Shërbim programi me zë e figurë”* është një shërbim, i cili përfshin një tërësi programesh me zë e figurë të çdo lloji dhe që përhapet, ose shpërndahet drejtpërsëdrejti ose jo për marrjen nga publiku i gjerë.
28. *“Simulcast”* : Periudha kohore kur do të lejohet bashkekzistenca e rrjeteve analoge me ato numerike.
29. *“Mjete tokësore për shpërndarjen e një shërbimi transmetimi radioteleviziv”* janë mjetet për shpërndarjen e një shërbimi të tillë nëpërmjet valëve.
30. *“Transmetim analog tokësor”*: shpërndarja e shërbimit të transmetimit radioteleviziv me mjete analoge.
31. *“Transmetim numerik tokësor”*: shpërndarja e shërbimit të transmetimit radioteleviziv me mjete numerike.
32. *“Platforme numerike”*: tërësia e mjeteve teknike numerike për mbështetjen e shërbimeve të programeve.

33. “*Transmetimi televiziv*” është transmetimi linear i një shërbimi radioteleviziv i siguruar nga ofruesi i shërbimeve mediatike për shikimin e njëkohshëm të programeve mbi bazën e një skeme programesh.
34. “*Transmetim linear*” është ofrimi i shërbimit të programit me zë dhe/ose me zë e figurë për marrje të njëkohshme të tyre nga dëgjuesit dhe/ose shikuesit.
35. “*Transmetim jolinear*” është ofrimi i shërbimit të programit me zë dhe/ose me zë e figurë për marrje sipas kërkesës individuale dhe në momentin e zgjedhur nga përdoruesit;
36. “*Shërbime të mbrojtura*” janë:
 - a. ato shërbime të transmetimit me zë dhe/ose figure dhe shërbime të shoqërisë së informacionit që ofrohen për qëllime fitimi mbi bazën e aksesit të kushtëzuar.
 - b. ofrimi i aksesit të kushtëzuar për shërbimet e cituara në shkronjën “a” të kësaj pike gjithashtu është një shërbim i mbrojtur.
37. “*Akses i kushtëzuar*” është marrja e masave dhe/ose rregullimeve teknike në mënyrë që aksesit në një formë të kuptueshme/te qarte në shërbimet e mbrojtura behet kundrejt një autorizim individual paraprak.
38. “*Pajisje e aksesit të kushtëzuar*” është çdo pajisje ose program kompiuterik i projektuar ose përshtatur për dhënien e aksesit në një shërbim të mbrojtur në një forme të kuptueshme/te qarte.
39. “*Shërbim i transmetimit me zë*” është një shërbim transmetimi, i cili përhap ose shpërndan shenja ose sinjale me zë, me qëllim marrjen e tyre të drejtpërdrejtë nga publiku i gjere.
40. “*Shërbim programi me zë e figurë*” është një tërësi programesh me zë e figurë të çdo lloji dhe që përhapet, ose shpërndahet drejtpërsëdrejti ose jo për marrjen nga publiku i gjere
41. “*Transmetimi televiziv*” është transmetimi linear i një shërbimi radioteleviziv i siguruar nga ofruesi i shërbimeve mediatike për shikimin e njëkohshëm të programeve mbi bazën e një skeme programesh
42. “*Transmetuesi publik*” është ofruesi publik i shërbimeve mediatike (RTSH)
43. “*Transmetim satelitor*” është shërbimi mediatik i transmetuar nëpërmjet satelitit
44. “*Shërbim transmetimi radioteleviziv*” është një shërbim transmetimi, i cili përhap ose shpërndan sinjale me figura, me qëllim marrjen e tyre të drejtpërdrejtë nga publiku i gjere.
45. “*Mbulim*” është mbulimi territorit të caktuar me sinjalin e një transmetuesi
46. “*Platforme numerike satelitore*” është tërësia e mjeteve teknike numerike satelitore për mbështetjen e shërbimeve të programeve.
47. “*Head End*” është nyja qendrore e një rrjeti numerik ku instalohet pajisja multipleks
48. “*Dekoder*” është pajisja që konverton sinjalet numerikë në sinjale analogë, për t’u kapur (marrë) nga marrësit e zakonshëm analogë.
49. “*Rrjet*” është një tërësi stacionesh transmetues që mbulojnë më sinjal një territor të caktuar.

Lista e shkurtimeve

1. ITU (International Telecommunications Union) – Bashkimi Ndërkombëtar i Telekomunikacioneve
2. GE 06 - Marrëveshja Rajonale e Radiokomunikacioneve për planifikimin e shërbimit të transmetimeve numerike tokësore në pjesë të Rajoneve 1¹ dhe 3², në bandat e Frekuencave 174-230 MHz dhe 470-862 MHz, (Gjenevë, 15 Maj – 16 Qershor 2006)
3. RRC-06 – Konferenca Rajonale e Radiokomunikacioneve (Gjenevë, 15 Maj – 16 Qershor 2006)
4. VHF (Very High Frequency) - Frekuencat Shumë të Larta (30 – 300 MHz)
5. UHF (Ultra High Frequency) – Frekuencat Ultra të Larta (300 – 3000 MHz)
6. DVB-T - Digital Video Broadcasting Terrestrial– Transmetimi numerik video tokësor (DVB-T) është sistemi në shërbimin tokësor, i përcaktuar në Rekomandimin ITU-R BT.1306 të Bashkimit Ndërkombëtar të Telekomunikacioneve si “Sistemi Numerik B”.
7. DVBT 2 - Sistem i transmetimeve numerike tokësore DVB-T. i përmirësuar
8. T-DAB është sistemi në shërbimin tokësor, i përcaktuar në Rekomandimin ITU-R BS.1114 të Bashkimit Ndërkombëtar të Telekomunikacioneve si “Sistemi Numerik A”.
9. DVB-H është sistem transmetimi numerik mobil.
10. MFN (Multi frequency Network) – rrjet numerik me shume frekuenca
11. SFN (Single Frequency Network) – rrjet numerik me një frekuencë
12. SFN vendor – rrjet numerik me një frekuencë për mbulimin e një allotmenti
13. HD (**High-definition television** (or **HDTV**) - është sinjal video me rezolucion substancialisht më të lartë së sinjalet video të sistemeve televizive tradicionale. (HDTV ka pesë herë më shume piksele për kuadër në krahasim me sistemet tradicionale).
14. SDTV (standard-definicion TV) - është sinjali video i sistemeve televizivë tradicionale
15. MPEG 2 – Sistem kompresioni i figurës
16. MPEG 4 – Sistem i avancuar i kompresionit të figurës
17. TS (transport stream) - Sinjal që përmban programet televizivë dhe gjithë informacionin lidhur me të.
18. LCN (Logical Canal Number) – Numri (renditja e programit në buketë)
19. OSHM – Operator i Shërbimeve Mediatike
20. DD- Digjital Dividenti
21. WRC – Konferenca Botërore e Radiokomunikacionit
22. PKF – Plani Kombetar i Frekuencave

¹ Rajon që, sipas përcaktimit të ITU, përfshin kryesisht Europën dhe Afrikën

² Rajon që, sipas përcaktimit të ITU, përfshin kryesisht vendet e Azisë

KALIMI I PLOTË NË TRANSMETIMET NUMERIKE

I - GJENDJA EKZISTUESE E TRANSMETIMEVE NUMERIKE

1.1 Plani i frekuencave për transmetime numerike i Shqipërisë

Plani Shqiptar i Frekuencave, i miratuar me marrëveshjen GE06, të ratifikuar nga Kuvendi i Shqipërisë, parashikon:

- 7 mbulime kombëtare me DVB-T (Televizion numerik tokësor) në brezin UHF
- 1 mbulim kombëtar me DVB-T në brezin VHF
- 2 mbulime kombëtare me T-DAB (radio numerike) po në brezin VHF

Përveç mbulimeve kombëtare, plani parashikon edhe mbulime lokale:

- Suballotmenti i Tiranës me 7 mbulime lokale DVB-T në UHF, 1 mbulim në DVB-T VHF dhe 2 mbulime në T-DAB VHF.
- Planifikimi i një numri frekuencash për mbulime lokale në disa zona të Shqipërisë

Forma e Allotmenteve³:

1. Për DVB-T në UHF:

2. Për DVB-T në VHF

3. Për T-DAB në VHF
(Radio numerike)

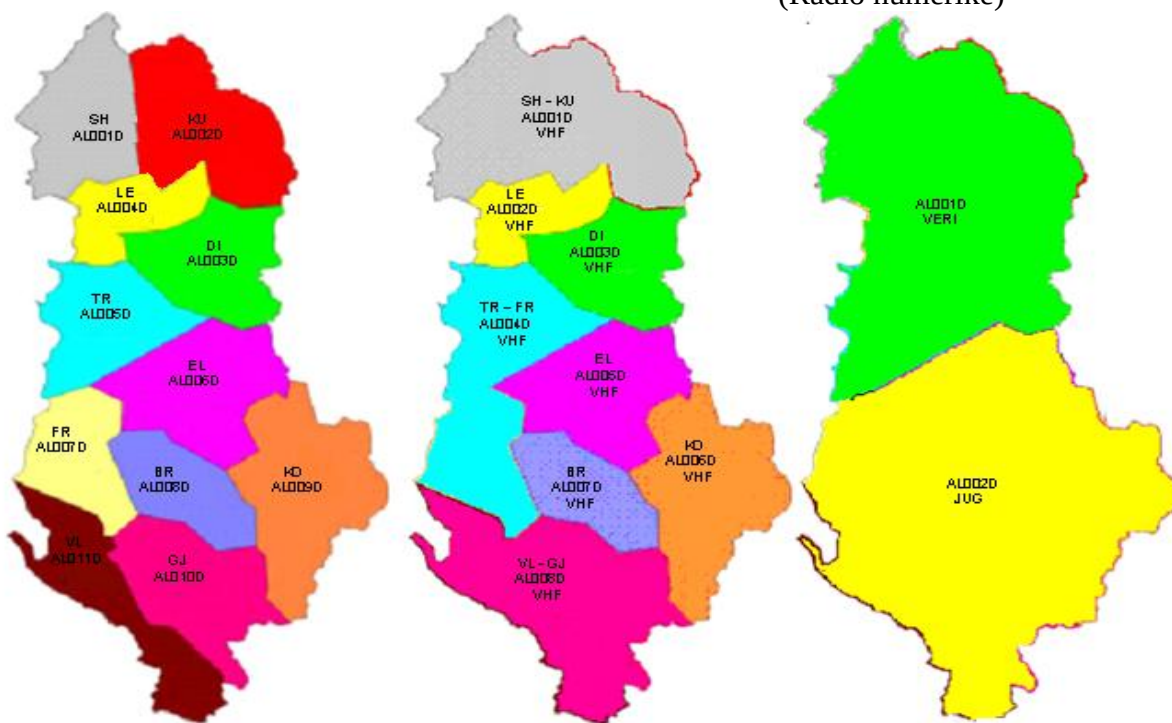

Fig. 1 Format e allotmenteve të Planit Numerik

³ Allotment: Zona që mbulon një rrjet transmetimi me disa transmetues. Në rastin kur nr i transmetuesave është 1, allotmenti është zona që mbulohet nga një Caktim frekuencor (assignment)

1.2 Kapacitetet transmetuese që krijohen nga implementimi i Planit të Frekuencave për Transmetime Numerike

Tabela e mëposhtme (Tab.1) paraqet kapacitetet transmetuese që përfitohen nga plani i frekuencave numerike të Shqipërisë. Në tabelë janë paraqitur frekuencat (kanalet) e planifikuara për mbulimin e secilit allotment. Rreshtat me të njëjtën ngjyrë paraqesin kombinimet e frekuencave (kanaleve) të allotmenteve për të ndërtuar një rrjet numerik MFN me mbulim kombëtar. Siç shihet nga tabela, ekziston mundësia potenciale për të ndërtuar gjithsej 8 rrjete numerike me mbulim kombëtar. Nga tabela rezulton së me resurset që disponon plani Kombëtar i frekuencave numerike, numri i rrjeteve numerike që mund të ndërtohen në territorin e Shqipërisë, varion nga 112 (nëse do të ndërtohen vetëm rrjete SFN vendorë), në 32 (8 kombëtarë MFN +24 vendorë SFN), nëse do të synohej të maksimizohet numri i rrjeteve kombëtarë. Në rastin e dytë disa zona (Shkodër, Lezhë, Tiranë dhe Vlorë) do të privoheshin nga e drejta e ndërtimit të rrjeteve vendorë.

Mbulimet	Allotmenti Shkoder	Allotmenti Kukës	Allotmenti Diber	Allotmenti Lezhe	Allotmenti Tirane	Allotmenti Elbasan	Allotmenti Fier	Allotmenti Berat	Allotmenti Korçe	Allotmenti Gjirokastr	Allotmenti Vlore
	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV	Kanali TV
Mb. 1 Kombëtar	9	9	8	9	10	7	10	5	6	8	8
Mb.2 Kombëtar	22	26	24	23	21	23	22	24	21	26	23
Mb.3 Kombëtar	28	32	25	29	34	33	27	25	27	29	39
Mb. 4 Kombëtar	34	36	30	33	39	40	28	30	28	35	43
Mb. 5 Kombëtar	41	40	38	43	53	42	29	32	43	37	46
Mb.6 Kombëtar	45	42	54	46	57	46	31	36	45	38	57
Mb. 7 Kombëtar	51	50	55	66	59	48	35	47	51	44	64
Mb. 8 Kombëtar	59	52	60	68	61	49	45	52	55	48	68
Mb. Vendorë		56	63			56	51	54	57	50	
Mb. Vendorë		65	69			58		61	59	53	
Mb. Vendorë						62		65	64	56	
Mb. Vendorë						68		66		58	
Mb. Vendorë										60	
Mb. Vendorë										63	
Mb. Vendorë										67	
Mb. Vendorë										69	

Tab. 1 Kapacitetet transmetuese që krijohen nga Planit i Frekuencave numerike të Shqipërisë

Tabela e mëposhtme (Tab.2) paraqet mbulimet shtesë të planifikuara për qytetin e Tiranës dhe rrethinat e tij.

Mbulimet	Sub Allotmenti Tirane
	Kanali TV
Mbulimi 1	26
Mbulimi 2	37
Mbulimi 3	44
Mbulimi 4	50
Mbulimi 5	60
Mbulimi 6	64
Mbulimi 7	67

Tab.2 Kapacitetet transmetuese që krijohen nga Planit i Frekuencave numerike të Shqipërisë për suballotmentin e Tiranës

1.3 Operatorët analoge që mbështeten në platforma numerike

Transmetuesi publik nuk ka ndërtuar rrjete numerike por programi i tij transmetohet simulcast mbështetur në rrjetin numerik tokësor të Digitalb (i palicencuar). Gjithashtu edhe operatorët privatë kombëtarë (KLAN dhe Top Channel) transmetojnë në simulcast mbështetur në rrjetin numerik të Digitalb. Përveç këtyre edhe disa operatorë lokalë kanë mbështetur programet e tyre në rrjete numerike, kryesisht të Digitalb-it. Tabela e mëposhtme pasqyron gjendjen ekzistuese të transmetimit në simulcast të programeve të operatorëve të licencuar si operatorë analogë tokësorë.

Nr.	Operatorët Analogë TV	Statusi	Zona e mbulimit	Platforma
1	TVSH	Publik	Kombëtar	Digitalb
2	TV Klan	Privat	Kombëtar	Digitalb
3	Top Channel	Privat	Kombëtar	Digitalb
4	TV News 24	Privat	Vendor (Tiranë – Durrës)	Digitalb
5	TV Ora	Privat	Vendor (Tiranë – Durrës)	Digitalb
6	Vizion +	Privat	Vendor (Tiranë – Durrës)	Tring
7	TV Shijak	Privat	Vendor (Tiranë – Durrës)	Digital TV Shijak

Tab.3. Operatorët që krahas transmetimeve analoge tokësore, mbështeten edhe në rrjete numerike

Shënim: Operatorët privatë lokalë, duke u mbështetur në platformën numerike tokësore të Digitalb, kanë zgjeruar zonën e mbulimit përtej zonës së tyre të licencimit.

Përveç rrjeteve numerike tokësore, disa operatorë ekzistues analogë, mbështetin programet e tyre edhe në platforma numerike **satelitore**:

Nr.	Operatorët TV Analogë	Statusi	Zona e mbulimit	Platforma satelitore
1	TVSH	Publik	Kombëtar	Digitalb
2	TV Klan	Privat	Kombëtar	Digitalb
3	Top Channel	Privat	Kombëtar	Digitalb
4	TV News 24	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Digitalb
5	TV Ora	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Digitalb
6	Vizion +	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Tring
7	Vizion +	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Digitalb
8	TV TNSH	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Digitalb
9	TV Tirana	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Digitalb
10	TV Alsat	Privat	TV Satelitor	Alsat
11	TV BBF	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Digitalb
12	TV Koha	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Digitalb
13	TV Kukësi	Privat	Vendor (Tiranë - Durrës)	Digitalb

Tab.4 Operatorët që krahas transmetimeve analoge tokësore, mbështeten edhe në platforma satelitore

Shënim: Në programet kombëtarë përfshihen 2 programe të RTSh.

Shënim: Operatorët privatë lokalë, duke u mbështetur në platformat **satelitore** kanë zgjeruar zonën e mbulimit përtej zonës së tyre të licencimit.

Konkluzion:

Prania e programeve të mbështetura në rrjete numerikë (tokësorë dhe satelitorë) ka influencuar në njohjen e përdorimit të pajisjeve të teknologjisë numerike nga teleshikuesit në të gjithë territorin e Shqipërisë, faktor që ndikon në uljen e kostove për informimin e publikut në periudhën e kalimit.

1.4 Transmetimet analoge tokësore ekzistuese sipas allotmenteve

Tabela 5 pasqyron gjendjen e rrjeteve analogë tokësorë të licencuar në territorin e Shqipërisë, të ndarë sipas allotmenteve të planit numerik. Kjo tabelë sillet për të llogaritur kapacitetet e rrjeteve numerike, të nevojshme për të mbështetur programet analoge ekzistues me cilësi standarde (SDTV). Kjo do të thotë që në fazën e parë të kalimit, nuk do të aplikohen programe mbështetur në teknologjinë me definicion të lartë (HD).

Kapacitetet e rrjeteve numerikë ndryshojnë në funksion të teknologjisë (DVBT apo DVBT 2) dhe të standardit të kompresionit të sinjalit (MPEG 2 apo MPEG 4).

Tabela e mëposhtme (Tab.5), paraqet numrin e nevojshëm të rrjeteve numerikë për mbështetjen e të gjitha programeve analoge ekzistuese mbi këta rrjete numerikë sipas standardit të kompresionit që do të përdoret. Siç rezulton nga tabela, varianti më optimal që siguron shfrytëzimin më efektiv të spektrit, rezulton përdorimi i sistemit MPEG 4.

Nr.	Allotmenti	Zona e licencimit				Programe gjithsej	Rrjete numerikë të nevojshëm	
		Deri 1 Qark	Deri 4 qarqe	Perserit	Kombetar		MPEG 2	MPEG 4
1	Shkodër	7	1	2	4	14	2 Rrjete	1 Rrjet
2	Kukës	-	1	-	4	5	1 Rrjet	1 Rrjet
3	Dibër	2	-	-	4	6	1 Rrjet	1 Rrjet
4	Lezhë	3	5	-	4	12	2 Rrjete	1 Rrjet
5	Tiranë	11	16	3	4	34	4 Rrjete	2 Rrjete
6	Elbasan	2	7	2	4	15	2 Rrjete	1 Rrjet
7	Fier	5	5	1	4	15	2 Rrjete	1 Rrjet
8	Berat	4	1	1	4	10	2 Rrjete	1 Rrjet
9	Korçë	5	1	-	4	10	2 Rrjete	1 Rrjet
10	Gjirokastër	4	-	2	4	10	2 Rrjete	1 Rrjet
11	Vlorë	7	2	3	4	16	2 Rrjete	1 Rrjet

Tab.5 Numri i operatorëve analoge tokësore ekzistues sipas allotmenteve të planit numerik dhe numri i rrjeteve numerike të nevojshëm për të mbështetur programet analoge ekzistues sipas allotmenteve të planit numerik

Shënim: Në programet kombëtarë përfshihen 2 programe të RTSh.

II. DIGJITALIZIMI

2.1 Objektivat e kalimit të plotë në transmetimet numerike

2.1.1. Objektivat kryesore:

- Digjitalizimi i rrjeteve analogë tokësorë në Republikën e Shqipërisë;
- Ofrimi i kapaciteteve shtesë për rritjen e shumëllojshmërisë e pluralizmit të programeve;
- Futja e teknologjive të reja mediatike (HD TV, DVB-T2, DVB- H) shërbimet interaktive, etj;
- Shfrytëzimi i Dividendit Digjital për shërbime të tjera të telekomunikacioneve.

Mbyllja e transmetimeve analoge, që do të realizohet me përmbushjen e objektivit Digjitalizimi i rrjeteve analogë tokësorë në Republikën e Shqipërisë, do të krijojë premisat për realizimin e objektivave të tjerë. Prandaj propozohet që implementimi i rrjeteve numerike në Shqipëri të realizohet në dy faza:

1. **Faza e parë:** Realizimi i objektivit imediat: Mbyllje e transmetimeve analoge;
2. **Faza e dytë:** Ofrimi i kapaciteteve shtesë për rritjen e shumëllojshmërisë e pluralizmit të programeve, Futja e teknologjive e shërbimeve të reja mediatike (HD TV, DVB-H, DVB-T2, shërbimet interaktive, etj) dhe Shfrytëzimi i Dividendit Digjital për shërbime të tjera të telekomunikacioneve

2.1.2 Objektivi imediat

Mbyllja e transmetimeve analoge:

- Ligji Nr.9742, datë 28.5.2007 “Për transmetimet numerike në Republikën e Shqipërisë”, percaktonte si afat brenda 31 Dhjetorit 2012. Ky afat tashmë konsiderohet jo real.
- Afati i percaktuar ne marrëveshjen GE- 06, ratifikuar nga Kuvendi Shqipërisë: brenda dates 17.06.2015.

Për arritjen e objektivit imediat, kërkohet zbatimi i tre komponentëve të mëposhtëm, secili me mision dhe karakteristika të ndryshme:

1. Digjitalizimi i rrjeteve analogë tokësorë të transmetuesit publik.
2. Digjitalizimi i rrjeteve analogë tokësorë të operatorëve privatë kombëtarë.
3. Digjitalizimi i rrjeteve analogë tokësorë të operatorëve ekzistues lokalë.

Digjitalizimi i secilit prej tre komponentëve të mësipërm kërkon përcaktimin e modeleve specifike që marrin parasysh misionin, karakteristikat dhe sidomos mundësitë financiare të realizimit.

2.1.3 Objektivi i mbulimit

Objektivi minimal i digjitalizimit do të jetë realizimi i mbulimit me sinjal të popullsisë, të paktën në masën që ky mbulim realizohet me teknologjinë analoge nga secili operator.

Operatori me mbulim më të madh të territorit është RTSh, i cili aktualisht mbulon 73%⁴ të territorit të Shqipërisë, që i korrespondon rreth 85 % të popullsisë.

Lidhur me hapat që do ndiqen për mbulimin me "ishuj digjitalë" është menduar të ndiqet radha që jepet në tabelën nr.10. Mendohet që në vitin e parë të mbulohet një numër sa më i madh i popullatës, të paktën 60% dhe i gjithë bregdeti Adriatik. Vitin e dytë të mbulohet i gjithë bregdeti Jon dhe një pjesë e rëndësishme e zonës verilindore, që do çojë në një mbulim të paktën të 80% të popullatës së vendit. Pjesa e vitit të tretë shënon mbulimin e të paktën 90% të popullsisë së Shqipërisë.

Prandaj objektivi i mbulimit të realizuar me anë të rrjetit numerik të RTSh në përfundim të **fazës së parë** të digjitalizimit do të jetë:

Mbulimi i 75 % të territorit dhe 85 % të popullsisë.

Objektivi i fazës së dytë:

Mbulimi i 85 % të territorit dhe mbi 90 % të popullsisë

2.2 Digjitalizimi i rrjeteve analogë tokësorë të transmetuesit publik.

Një numër dokumentesh të Këshillit të Evropës i ngarkojnë Televizionit Publik barrën kryesore në procesin e kalimit të plotë në transmetimet numerike.

Misioni i transmetuesit publik është t'u ofrojë përdoruesve në të gjithë territorin e vendit, pavarësisht nga vendosja gjeografike, programe informative, didaktike e argëtuese të transmetuara hapur (pa pagesë). Në këtë mënyrë sigurohet që shtresat e gjera të popullsisë të marrin një minimum të caktuar shërbimesh mediatike. (Në mbledhjet e sekretariatit teknik, përfaqësuesit e TVSh-së insistuan që edhe operatorit publik t'i jepet e drejta të transmetojë programe të krijuara).

Me qëllim që televizioni publik ta ruajë misionin e tij të pazëvendësueshëm edhe në epokën numerike, është e nevojshme të programohet me prioritet transferimi i programeve të tij në platforma numerike.

Financimi i ndërtimit të rrjetit numerik ku do të mbështeten programet e operatorit publik, në kushtet aktuale, përbën një sfidë të vështirë. Vlerësohet se ndërtimi i një rrjeti numerik kombëtar do të kushtojë rreth 12-14 milion Euro. **Përcaktimi i drejtë dhe realist i skemës së financimit dhe kohës së kthimit të kapitalit, përbëjnë elementë bazë për sigurimin e qëndrueshmërisë së operatorit publik.**

⁴ KKRT-Raporti Vjetor 2010

Kombinimi i ndërtimit të rrjetit të operatorit publik me ndërtimin e rrjeteve të operatorëve vendorë mund të jetë një rrugë që shkurton kostot e përgjithshme të kalimit në numerik dhe ndoshta mund edhe të ulë kërkesat e vetë operatorit publik për kapacitete transmetues.

2.3. Digjitalizimi i rrjeteve të operatorëve privatë kombëtarë.

Transmetimet numerike përbëjnë një realitet qysh prej më së 4 vjetësh në Shqipëri. Digitalb, Supersport, por edhe TRING, janë të pranishëm në pothuaj gjithë territorin e vendit, nëpërmjet programeve të mbështetura qoftë në rrjete numerike tokësore, qoftë në rrjete satelitore. Këto programe ndiqen me interes nga pjesë të konsiderueshme të popullsisë, e cila është ambientuar me disa prej tyre sipas interesave të segmenteve e grupmoshave të ndryshme.

Ligji Nr.9742, datë 28.5.2007 “Për transmetimet numerike në Republikën e Shqipërisë”, (Neni 4, pika 1) përcakton:

“Aplikuesit për licencë rrjeti, të pajisur ose jo me licencë për transmetim analog tokësor apo satelitor, që dëshirojnë të ndërtojnë një rrjet numerik, duhet të marrin pjesë në procesin e konkurrimit, të shpallur nga KKRT-ja, detajet e të cilit përcaktohen nga KKRT-ja, në përputhje me një rregullore, që miratohet paraprakisht për këtë qëllim”.

Zbatimi i këtij neni në kushtet aktuale mbart mundësinë potenciale të fitimit të garës prej një subjekti të ndryshëm nga operatorët ekzistues në treg, duke venë në rrezik investimet e kryera prej tyre në infrastrukturë, shërbime e programe.

Në këto kushte, zgjidhja më e përshtatshme do të ishte licencimi i operatorëve ekzistues bazuar në kushtet e vendosura nga ligji dhe rregullave të përcaktuara nga KKRT sipas menyrave të rekomanduara me poshte

Në praktikën e disa vendeve të BE-se është përdorur gjerësisht beauty contest. Për shembull, në Francë kanalet kryesore (publikë e privatë) ekzistues analogë (2,3,5, arte, TF1 dhe M6) trajtohen si “kanale historikë”. Për nxitjen e kalimit në transmetime numerike të këtyre “kanaleve historikë”, Autoriteti rregullator audiovizual francez (CSA) u ka dhënë të drejtën që përveç programit ekzistues, të transmetojnë edhe një program shtesë si “bonus” si dhe u ka zgjatur kohën e autorizimit (licencës). Aktualisht kohëzgjatja është 15 vjet. Pas kalimit në platforma numerike, programet « historike » kanë marrë të drejtën të zgjatin kohën e autorizimit edhe 15 vjet të tjera. Sigurisht këto të drejta të operatorëve “historikë” janë sanksionuar në legjislacionin përkatës.

Në analogji me këtë praktikë, edhe në Shqipëri mund të përcaktohen operatorët historikë kombëtarë si dhe operatorët e pershtatshëm që zoterojnë eksperiencë në transmetimet numerike dhe besueshmeri që duhen nxitur për kalimin e shpejtë në transmetimet numerike. Ndër kriteret e përcaktimit të “kanaleve historikë” shqiptarë mund të jenë koha e ekzistencës së programit televiziv, mbulimi i realizuar gjatë viteve, cilësia e programeve të transmetuara, audiencia, aplikimi i teknologjive të reja, etj.

Bazuar në kapacitetet e Planit Kombëtar të Transmetimeve Numerike, gjendjen ekzistuese dhe kërkesat e tregut, duke llogaritur edhe perspektivën, paraprakisht numri i rrjeteve private kombëtare për fazën e parë do të jetë 3 (Shih tabelën 6).

Në licencën që do t'u lëshohet operatorëve privatë kombëtarë duhet të përfshihen edhe kushtet specifike që do të përmbushin për t'u licencuar në këtë mënyrë. Ndër kushtet kryesore, do të jenë edhe kushtet e mëposhtme:

1. Operatorët ekzistues do të lirojnë frekuencat e zëna arbitrarisht dhe do të migrojnë në frekuencat e përcaktuara në Planin Numerik (GE 06), sipas specifikimeve të KKRT-së, brenda një kohe të përcaktuar në dokumentin e licencës kohë e cila do të jetë e harmonizuar me realizimin e “ishujve numerikë”;
2. Secili operator ekzistues do të licencohet për një rrjet kombëtar numerik. Kjo do të thotë që, për të rritur efektivitetin e shfrytëzimit të spektrit, për të transmetuar pjesën më të madhe të programeve që sot mbështeten në disa rrjete, të aplikohet sistemi i komprimimit MPEG-4, në vend të MPEG-2 që aplikohet sot. Edhe për këtë kalim, në dokumentin e licencës do të vendosen afate të përcaktuara kohore;
3. Në kushtet e licencës do të vendosen detyrime për mbështetjen e rrjeteve të operatorëve lokalë (mbështetje programi apo facility sharing);
4. Në licencë do të vendosen kushte për të siguruar aksesin e barabartë, mosdiskriminimin dhe transparencën;
5. Në licencë do të vendosen kushte për standardizimin e sistemeve të aksesit të kufizuar, mbrojtjen nga programet me karakter dëmtes për të miturit, etj;
6. Në licencë, gjithashtu do të vendosen kushte për aplikimin e shërbimeve të reja (DVB-H, DVB-T2 HD, etj) dhe interaktive.

Licensimi i operatorëve historike kombëtare ose të pershtatshëm do t'i nënshtrohet gares bazuar në “beauty contest”. Aplikimi i licensimit në bazë të parimit të **beauty contest** do të marrë në konsideratë projektin e paraqitur nga operatorët e pershtatshëm dhe përmbushjen e kushteve të mesipërme.

Pavarësisht nga mënyra e licensimit, subjekti që do të fitojë të drejtën të ngrejë dhe shfrytëzojë një rrjet numerik tokësor privat kombëtar do të paraqesë të gjitha garancitë financiare të nevojshme për sigurimin e ndërtimit të një rrjeti cilësor me karakteristikat e përcaktuara nga ligji dhe kushtet teknike sipas specifikimeve të KKRT-së. Në këtë prizëm, strategjia synon në zhvillimin e modeleve që ofrojnë ndërtimin e rrjeteve numerike tokësore private kombëtare duke synuar minimizimin e kostove financiare.

KKRT mbi bazën e vlerësimit të zhvillimeve në tregun e transmetimeve televizive, të përcaktoje operatorët historike kombëtare si dhe operatorët e pershtatshëm që gëzojnë kredibilitet, mbi bazën e eksperiencës në zhvillimin e transmetimeve numerike dhe të bëjë publike këtë vlerësim.

KKRT do të ftojë këta operatorë të marrin pjesë në garenë për t'u pajisur me licensën e transmetimit numerik kundrejt plotësimit të kushteve të përcaktuara në këtë dokument dhe në ligj. Me marrjen e aplikimeve KKRT duhet të vlerësojë aplikimet që çojnë në përdorimin e efektiv të frekuencave sikurse përmes aplikimeve të përbashkëta. Në fund të këtij procesi KKRT leshon deri në tri licenca për ndërtimin e rrjeteve kombëtare numerike për operatorët private, sipas përcaktimit në tabelën 6.

Në rast të mungesës së interesit nga operatorët historike ose të pershtatshëm për t'u pajisur me licensë kombëtare, KKRT shikon mundësitë e realizimit të objektivit imediat përmes

shfrytezimit të kapaciteteve të lira të frekuencave sipas perçkatimeve në planin numerik me licenca rajonale duke synuar garantimin e mbulimit maksimal.

2.4. Digjitalizimi i rrjeteve të operatorëve privatë vendorë.

Është evidente që operatorët vendorë ekzistues, me pak përjashtime, nuk i disponojnë mjetet financiare dhe aftësitë teknike të nevojshme për të ndërtuar dhe mirëmbajtur rrjetet e transmetimeve numerike tokësore. Ata nuk janë të prirur të mbyllin me dëshirën e tyre transmetimet analoge brenda vitit 2015, pasi kërkojnë të nxjerrin përfitimin maksimal nga investimet për ndërtimin e rrjetit.

Nga ana tjetër, kalimi në transmetimet numerike duhet realizuar pa prishur strukturën ekzistuese të tregut mediatik që aktualisht funksionon si treg i programeve të transmetuara hapur (pa pagesë) dhe që financohet nga reklamat. Ruajtja e strukturës së tregut do të thotë që programet ekzistuese analoge që do të mbështeten në platforma numerike **do të vazhdojnë të transmetohen hapur (pa pagesë) dhe do të vazhdojnë të financohen nga tregu i reklamave.**

Operatorët privatë lokalë, duke qenë më pranë komuniteteve lokalë, përfaqësojnë vlera të pluralizmit të mendimeve, programeve, minoriteteve, etj, vlera që duhen ruajtur e promovuar. Krijimi i mundësive për mbështetjen e programeve të tyre në platforma numerike pa sforcime të fuqishme ekonomike, i shërben edhe ruajtjes së strukturës ekzistuese të tregut, ku përdoruesit janë mësuar të marrin disa programe hapur (pa pagesë).

Në kërkim të rrugëve për realizimin e objektivit të kalimit të plotë e me kosto sa më të ulët financiare e shoqërore në transmetimet numerike, nga KKRT janë studiuar disa mundësi.

Kombinimi i ndërtimit të rrjetit të operatorit publik me ndërtimin e rrjeteve të operatorëve vendorë mund të jetë një rrugë që do të shkurtojë kostot e përgjithshme të kalimit në numerik. Kjo do të sigurojë mbështetjen e të gjithë operatorëve ekzistues lokalë në platformën numerike të transmetuesit publik, duke i lënë këtij të fundit një numër minimal programesh për të plotësuar misionin e vet. Në këtë rast, procesi i transferimit të programeve analoge ekzistuese konsiderohet i shkëputur nga procesi i licencimit të rrjeteve të reja të transmetimeve numerike tokësore lokale, i cili mund të realizohet në një fazë të dytë, pas përfundimit të përmbushjes së objektivit kryesor, që është mbyllja e transmetimeve analoge.

Zgjidhja e përshkruar më sipër nuk përjashton zgjidhje të tjera. Për të nxitur dhe përshpejtuar procesin e digjitalizimit, operatorëve privatë lokalë do t'u paraqiten alternativat e mëposhtme:

1. Mbështetje në rrjetin e operatorit publik;
2. Financimi i përbashkët prej operatorëve ekzistues në përbërje të një allotmenti për ndërtimin e rrjetit numerik dhe shfrytëzimin e përbashkët të kapaciteteve të lira të tij (kërkohet mbështetja ligjore).
3. Organizimi i garës për ndërtimin e rrjetit numerik lokal.

Alternativa 3 do të aplikohet në rast se dështojnë alternativat 1 dhe 2.

2.5. Shfrytëzimi i kapaciteteve të Planit Numerik

Gjate procesit të konsultimit, te dokumentit te strategjise u kerkua mendim për shfrytëzimin e mbulimeve kombëtare të Planit sipas tabelës së mëposhtme:

Nr.	Klasifikimi	Zona e mbulimit	Numri i mbulimeve të planit kombëtar të shfrytëzuara	Numri i rrjeteve që mund të krijohen	Tipi i rrjetit
1	Operatori Publik Kombëtar	Territori i Republikës	2	2	11 SFN
2	Operatorë Kombëtarë Privatë	Territori i Republikës	3	3	11 SFN
	Operator Rajonal 1	Tiranë-Durrës - Fier	0.3	1	SFN
3	Operatorë rajonalë 2	2 qarqe	0.7	4	2 SFN
4	Operatorë Vendorë	1 Qark	1	11	SFN
5	Rezervë	Territori i Republikës	1	1	11 SFN
	Mbulime Kombëtare gjithsej		8	22	SFN+MFN
6	Operatorë të qytetit të Tiranës	Qyteti i Tiranës dhe rrethinat	1	7	SFN

Tab.6 Shfrytëzimi i mbulimeve kombëtare të Planit të Frekuencave numerike të Shqipërisë

Ne kete percaktim njëri prej mbulimeve kombëtarë (11 allotmente) parashikohej për t'u përcaktuar në të ardhmen në varësi të nevojave që mund të paraqiten si dhe për aplikimin e teknologjive të reja.

Pas konsultimit dhe diskutimit me grupe te ndryshme te interesit si dhe bazuar ne rekomandimet e Bashkimit Nderkombetar te Telekomunikacioneve (ITU), aktet finale te WRC-2007 dhe aktet finale te WRC-2012, zhvillimet ne tregun europian ky dokument percakton që tabela e mësipërme të ndryshojë, duke lënë dy mbulime kombëtare për t'u përcaktuar në të ardhmen.. Shfrytëzimi i një mbulimi për operatorët rajonalë do të shqyrtohet më vonë . Në këtë mënyrë tabela e shfrytëzimit merr formën e mëposhtme:

Nr.	Klasifikimi	Zona e mbulimit	Numri i mbulimeve të planit kombëtar të shfrytëzuara	Numri i rrjeteve që mund të krijohen	Tipi i rrjetit
1	Operatori Publik Kombëtar	Territori i Republikës	2	2	11 SFN
2	Operatorë Kombëtarë Privatë	Territori i Republikës	3	3 ⁵	11 SFN
3	Operatorë Vendorë	1 Qark	1	11	SFN
5	Rezervë	Territori i Republikës	2	2	11 SFN
	Mbulime Kombëtare gjithsej		8	22	SFN+MFN
6	Operatorë të qytetit të Tiranës	Qyteti i Tiranës dhe rrethinat	1	7	SFN

Tab.7 Shfrytëzimi i mbulimeve kombëtare të Planit të Frekuencave numerike të Shqipërisë, i ndryshuar

⁵ Ne varesi te zhvillimeve sipas seksionit 2.2, kapacitetet e lira ne perfundim te procesit te licensimit mund te shfrytezohet per ndertimin e rrjeteve rajonale.

2.6 Karakteristikat teknike

2.6.1 Tipet e rrjeteve

Siç paraqitet në pikën 1.1, plani kombëtar i frekuencave parashikon ndarjen e territorit të Shqipërisë në 11 allotmente.

Për shfrytëzimin optimal të kapaciteteve të krijuara nga plani kombëtar i frekuencave, propozohet që secili allotment i planifikuar, të mbulohet nga një rrjet me frekuencë të vetme (SFN- Single Frequency Network). Për krijimin e mbulimeve më të mëdha së një allotment, do të kombinohen dy ose më shumë SFN. Për krijimin e një rrjeti kombëtar, kërkohet kombinimi i SFN-ve të 11 allotmenteve, pra do të krijohet një rrjet MFN (Multi Frequency Network), pra tipi i rrjetit do të jetë 11 SFN.

Mundësia e ndërtimit të një SFN-je konsiderohet si një nga tiparet përcaktuese të transmetimit digjital. Kjo lejon një rritje të ndjeshme në efikasitetin e spektrit. Një nga çështjet kryesore në lidhje me SFN-të është kërkesa për sinkronizim të shpërndarësve edhe nëse ndodhen larg njëri-tjetrit. Nga ana tjetër, SFN-të japin avantazhin që zgjerimi i rrjetit dhe shtimi i transmetuesve shtesë (gap-fillers) mund të bëhet pa riplanifikim.

Parimi bazë i Planit të Gjenezës është që subjektet e regjistruara të mbrohen dhe që çdo aktivizim i ri të përputhet me subjektet e regjistruara në plan. Kur një kërkesë e re koordinimi konkludohet pozitivisht, subjekti i koordinuar bëhet pjesë e Planit me të njëjta të drejta. Në rast kërkesë të re koordinimi, nëse nuk arrihet një marrëveshje midis administratave të interesuara, mosmarrëveshja raportohet në Bashkimin Ndërkombëtar të Telekomunikimit (ITU), i cili ka për detyrë të asistojë në zgjidhjen e mosmarrëveshjeve midis shteteve anëtare të ITU-s. Kjo do të thotë që Marrëveshja GE06 mund të akomodojë lehtësisht frekuencat të reja për çdo ndarje (allotment), ose edhe transmetues të rinj me kusht që të respektohen disa dispozita. Procedura e saktë për ndryshime të planeve GE-06 jepet në Nenin 4 të Marrëveshjes Gjenezë 06.

2.6.2 Sistemi i transmetimit

Sistemi i transmetimit **DVB-T** i përshkruar si “Sistemi B” në Rekomandimin ITU-R BT.1306-3. DVB-T është pjesë e Akteve Finalë të Konferencës Rajonale të Radiokomunikacioneve për planifikimin e shërbimit të transmetimeve numerike tokësore në pjesë të Rajoneve 1 dhe 3, në bandat e frekuencave 174-230 MHz dhe 470-863 MHz) Pika 1.1 e Kapitullit 1 të Aneksit 2 (Elementet dhe kriteret teknike të përdorura në zhvillimin e Planit dhe implementimin e Marrëveshjes).

Për të lejuar përdorimin më të mirë të burimeve të spektrit, në vitin 2009 konsorciumi DVB nxori kushtet specifike për teknologjitë DVB-T2 si një zgjerim i standardit ekzistues DVB-T. Një zgjerim i tillë rezulton në rritjen me 30-50% të efektshmërisë së DVB-T2-shit kundrejt DVB-T-së. Pritet që të dy standardet do të bashkekzistojnë për disa vjet.

Testimi i specifikave të DVB-T2-shit ka filluar në Mbretërinë e Bashkuar dhe Itali. Në Qershor 2008, Transmetuesi Publik Britanik (BBC), së bashku me operatorët e rrjetit të transmetimit Arqiva dhe National Grid Wireless, kreu transmetimin e parë testues të DVB-T2-shit me tre kanale HD të transmetuara në një multipleks. Në Itali, një operator (Evropa 7⁶) ka nisur së

⁶ <http://www.europa7.it>

fundmi operacione tregtare në një Muks në Gusht të vitit 2010 bazuar në teknologjinë DVB-T2/MPEG-4. Evropa 7 ka nxjerrë një ofertë me pagesë që bazohet në DVB-T2, duke ofruar tetë përmbajtje HD për përdoruesin e fundit me një regjistrim mujor ndërmjet 7 dhe 20 Euro për muaj. Dekoderi që bazohet në teknologji DVB-T2/MPEG-4 shpërndahet drejtpërdrejtë nga Evropa 7 me një çmim rreth 120/130 Euro. Në Finlandë, operatori *DNA Oy* ka marrë një licencë për të operuar në dy multiplekse DVB T2. Prezantimi ndodhi kohët e fundit pas një periudhe prove që u krye në qytetin Lahti në Dhjetor të vitit 2009. Disa vende të tjera si Suedia dhe Austria⁷, kanë bërë njoftimet përkatëse ose tashmë kanë instaluar rrjetet DVB-T2.

Nga sa u trajtua më sipër, duke marrë parasysh zhvillimet teknologjike, mundesite e perfitimit ekonomik dhe përdorimit me efektiv të spektrit të frekuencave që ato ofrojnë, zhvillimet në vendet e tjera, si dhe lirimin e brezit të DD rekomandohet që Shqipëria të kalojë direkt në implementimin e sistemit më të avancuar DVB-T2.

Per të gjitha rrjetet e parashikuara nga tabela e mësipërme (tabela 7) menyra e marrjes do të përcaktohen nga KKRT në përputhje me standartet teknike të miratuara në aneksin 2 të Marreveshjes Ge-06.

2.6.3 Standardet e kompresimit

Në rrjetet numerike tokësore që do të ndërtohen në territorin e Republikës së Shqipërisë do të aplikohet sistemi i kompresionit **MPEG-4 H.264** e sisteme të tjerë më të avancuar të së ardhmes. Kjo do të lejojë shfrytëzimin me efektivitet të spektrit, si dhe programet HD.

Duke qenë se operatorët ekzistues të rrjeteve numerikë tokësorë (të pa licencuar) aplikojnë standardin MPEG 2, do të caktohet një periudhë tranzicioni MPEG2/MPEG-4, (jo më shumë se 2 vjet).

2.6.4 Ndërfaqja e përbashkët

Zhvillimi i televizionit digjital (në frekuenca satelitore, tokësore dhe kabëll) dhe, mbi të gjitha, hyrja e televizionit me pagesë dhe platformave me akses të kushtëzuar, ka çuar në krijimin e një numri të madh të mjeteve të enkriptimit, të projektuara për t'i lejuar vetëm shikuesin e identifikuar me një kod të veçantë enkriptimi, të shohë programin e dëshiruar.

Problemi me enkriptimin qëndron në faktin se çdo ofrues shërbimi që ofron përmbajtje me anë të kanaleve me pagesë mund të përdorë një kod enkriptimi që është i ndryshëm nga të tjerët. Si pasojë, konsumatori që dëshiron të shkojë kanale të pranishme në më shumë se një platformë, të enkriptuara në mënyrë të ndryshme, do të duhet të blejë një dekodër për secilin sistem enkriptimi.

Zgjidhja e këtij problemi qëndron në përdorimin e të ashtuquajturës “Ndërfaqe e përbashkët”, një standard i përcaktuar që mundëson shtimin e një moduli aksesit të kushtëzuar (CAM) në një marrës DTV, për tu përshtatur me lloje të ndryshme kriptografimi. Njihet gjithashtu si DVB-CI për Ndërfaqen e Përbashkët të Transmetimeve me Figurë Digjitale. Ndërfaqja lejon transmetuesit të përdorin module që përmbajnë zgjidhje nga furnizues të ndryshëm në të njëjtin sistem

⁷ http://www.dvb.org/about_dvb/dvb_worldwide

transmetimi, duke rritur kështu zgjedhjen e tyre për opsionet kundër piraterisë. Sistemi përbehet nga një host dhe një modul:

- **host-i** : një pajisje ku moduli/et mund të lidhen; për shembull, një marrës/dekodues i integruar (IRD), një VCR, një PC.
- **moduli** : një pajisje e vogël, që nuk punon vetëm, e dizenuar për të kryer detyra të specializuara në lidhje me një host; për shembull, një nënsistem aksesi të kushtëzuar, një modul aplikacioni të guidës së një programi elektronik, ose për të siguruar burime të nevojshme për një aplikacion por që nuk sigurohet direkt nga host-i.

Shembujt e një host-i janë televizioni digjital ose një set-top box-i digjital. Standardi normativ DVB-CI EN 50221 i përcaktuar në vitin 1997 nga CENELEC, komiteti Evropian për Standardizimin Elektroteknik, lejon shumë lloj modulesh; Sidoqoftë, vetëm Moduli i Aksesit të Kushtëzuar (CAM) pati popullaritet për arsye të televizionit me pagesë. Në variantin tipik, host-i dërgon një TS⁸ (Transport Stream) të enkriptuar MPEG tek CAM-i dhe ky i fundit e kthen TS-në e dekriptuar tek host-i. Zakonisht CAM-i përmban një lexues të kartave smart.

Krijimi i një standardi të tillë dhe zbatimi i tij, duke pasur si pasojë detyrimin për të përfshirë një DVB-CI në të gjithë terminalet televizive digjitale⁹, ka kërkuar disa vjet për Shtetet Anëtare të BE-së. Prandaj, ky dokument propozon aplikimin e një standardi të vetëm, në mënyrë që prodhuesit e dekoderave dhe televizorëve të fusin pajisjet e Ndërfaqes së Përbashkët tek hardware-i dhe të shmangin gjenerimin e konflikteve që mund të jenë të dëmshëm për konsumatorët.

Përvoja e tregut Italian gjithashtu sugjeron instalimin e detyruar të sintonizuesve digjital tek televizorët. Në fakt, sipas të dhënave statistikore në këtë kuadër, kjo ka stimuluar dhe përshpejtuar procesin e digjitalizimit dhe që nga koha e futjes së detyrimit, numri i marrësve të integruar në televizorë është dyfishuar.

2.6.5 Plani i renditjes

Standardi i televizionit digjital ofron një kanal sinjalizues të quajtur Informacion Shërbimi (DVB-SI). Një kanal i tillë sinjalizimi lejon, ndër të tjera, mundësinë për të komunikuar tek pajisjet marrëse dhe tek telekomandat numrin e caktuar për secilin kanal DTT të transmetuar. Marrësit DTT mund të kërkojnë automatikisht kanalet DTT duke shfrytëzuar një identifikues/fushë të veçantë në TS¹⁰ (transport stream) të Muksit, të quajtur Numri Logjik i Kanalit (LCN).

⁸ Sinjal që përmban programin dhe gjithë informacionin lidhur me të.

⁹ Përhapja e shpejtë e televizorëve me sintonizues digjital të integruar (iDTVs) mund të lehtësojë detyrën e shndërrimit digjital. Tashmë, shumë nga prodhuesit e mëdhenj elektronik për konsumatorët shesin vetëm televizorë me sintonizues digjital të integruar, gjë që ul numrin e televizorëve që duhet të shndërrohen. Në Evropë, vetëm Franca dhe Italia kanë bërë të detyrueshme sintonizuesit digjital në televizorë. Që nga marsi i vitit 2008, shitësit e pakicës në Francë kanë qenë të detyruar të shesin televizorë me sintonizues digjital kurse në Itali një kërkesë e tillë ka hyrë në fuqi në qershor të vitit 2009. Më tej, që nga Dhjetori i vitit 2008, të tërë televizorët HD-ready të shitura në Francë duhet të përfshijnë një sintonizues digjital dhe një dekoder HD. Ndërsa nuk ka detyruar instalimin e sintonizuesve digjital, Mbretëria e Bashkuar ka përfituar nga vendimi i disa shitësve të mëdhenj me pakicë për të mos shitur më televizorë analogë⁹. Shtetet e Bashkuara ka kthyer detyrimin për instalimin e sintonizuesve digjital në themelin e politikës për kalimin digjital. Që nga marsi i vitit 2007, prodhuesit amerikan kanë qenë të detyruar të instalojnë një sintonizues digjital në të tërë televizorët.

¹⁰ Sinjal që përmban programin dhe gjithë informacionin lidhur me të.

Nga pikëpamja e operimit, rendi i kanaleve DTT menaxhohet nga operatorët e Rrjetit/Muksit të cilët mund të fusin në TS identifikuesin e saktë LCN që korrespondon me numrin e caktuar për secilin shërbim digjital. Si rezultat, të tërë marrësit DTT (me anë të software-it të përshtatshëm) i lejojnë shikuesit – kur instalojnë marrësin DTT për herë të parë – të rendisin në mënyrë automatike të gjitha programet e marra sipas një liste të parapërcaktuar (i ashtuquajtur “plan i renditjes DTT”). Rendi i listës, si dhe formati, janë shumë të rëndësishëm: të gjitha programet duhet të kenë numrin e tyre specifik, në 3 shifra (ose 4 shifra, por sistemi me 3 shifra është përdorur nga pothuajse të tëra shtetet e BE-së), dhe transmetuesit në vend duhet të programohen për të dërguar të njëjtën listë rendore. Zakonisht, grupi i kanaleve 1XX i dedikohet të ashtuquajturave kanale “të përgjithshme” ose kanale me shumë qëllime (në mënyrë tipike transmetuesi publik dhe ato që nuk karakterizohen nga një temë specifike); grupi 2XX zakonisht përfshin “kanalet e lajmeve” (CNN, BBC world etj), grupi 3XX përfshin kanalet e “filmave”, grupi 4XX përfshin kanalet “sportive”, grupi 5XX përfshin kanalet “lokal” e kështu me radhë. Rënditja DTT nuk duhet të përcaktohet tek kushtet specifike të marrësit por nëpërmjet sinjalit që mbart informacionin e renditjes nëpërmjet një identifikuesi LCN. Marrësit DTT duhet të jenë të aftë të njohin numrin e caktuar për secilin kanal DTT kur kryhet sintonizimi i kanaleve. Nëse plani i renditjes nuk përcaktohet nga rregullatori, lindin konflikte në nivel marrjeje ndërmjet kanaleve DTT. Konflikte të tilla rrisin pasigurinë dhe në disa shtete kanë krijuar hutim dhe kanë ngadalësuar zbatimin e procesit të digjitalizimit. Planin e renditjes duhet të përcaktohet bazuar në transparencë dhe jo-diskriminim por gjithashtu duke pasur parasysh zakonet ekzistuese të konsumatorëve.

Propozohet që formati i Planit Shqiptar të Rënditjes (PSR) të jetë me 3 shifra dhe të hartohet nga KKRT.

2.7 Mënyra e kalimit në transmetimet tërësisht numerike:

Realizimi i objektivit imediat

Përdorimi i rrjetit numerik të TVSh për mbështetjen e operatorëve analogë ekzistues dhe implementimi sipas metodës së ishujve numerikë.

2.7.1 Metoda e ishujve numerikë

Ndërtimi do të kryhet sipas rendit dhe afateve të përcaktuara allotment pas allotmenti (metoda e ishujve numerikë) deri në mbulimin e plotë të territorit shqiptar (11 allotmente). Rendi i implementimit të ishujve numerikë dhe afatet do të miratohen nga Komiteti Ad Hoc për Strategjinë e kalimit në transmetimet numerike.

Me përfundimin e ndërtimit të rrjetit në një allotment të caktuar, pas një periudhe të shkurtër prove (1 muaj), transmetimet analoge të operatorit publik dhe operatorëve privatë lokale që mbulojnë zonën e allotmentit përkatës, do të mbyllen.

Afatet e përcaktuara për ndërtimin e rrjeteve numerike të RTSH do të jenë të njëjta me afatet për ndërtimin e rrjeteve numerikë të operatorëve numerikë privatë kombëtarë, të përcaktuara në kushtet e licencës që do t’u lëshohet nga KKRT-ja.

Për realizimin e mbylljes së transmetimeve analoge në Zonën Tiranë-Durrës, dhe qarkut të Vlorës, ku numri i operatorëve lokalë analogë ekzistues e tejkalon kapacitetin e rrjetit numerik të TVSH-së, do të vendosen detyrime (qoftë edhe të përkohshme) për operatorët privatë kombëtarë duke përcaktuar një numër minimal programesh të transmetuar hapur (pa pagesë për publikun) për këtë qëllim. Këto programe do të mbështeten në rrjetet privatë me të njëjtat kushte (përfshirë kushtet ekonomike) si dhe programet që do të mbështeten në rrjetin e operatorit publik.

2.7.2 Përdorimi i rrjetit të TVSh për mbështetjen e operatorëve analogë ekzistues

Rrjeti i parë numerik kombëtar i TVSH-së (MUX 1) në fazën e parë do të shërbejë si mbështetje për të gjitha programet ekzistues lokalë që mbështeten në rrjete analoge.

Ndërtimi i këtij rrjeti do të realizohet allotment pas allotmenti sipas metodës së përshkruar në pikën 5.1 paraardhëse.

Në këtë rrjet do të mbështeten të paktën 3 programe kombëtare të operatorit publik dhe kundrejt pagesës, të gjitha programet private tv lokale **ekzistuese** të licencuara nga KKRT që përfshin allotmenti i dhënë.

Do të konsiderohen si ekzistuese të gjitha programet e licencuara deri në fund të vitit 2011. Të gjitha programet që do të mbështeten në këtë rrjet do të transmetohen hapur (pa pagesë) për publikun.

Ndërtimi i MUX 2 mund të zbatohet pjesërisht për rajonin Tiranë - Durrës qysh në fazën e parë (shih pikën a), për të plotësuar kapacitetet e MUX 1 për mbështetjen e operatorëve analogë ekzistues.

Tabela e mëposhtme paraqet shfrytëzimin e kapaciteteve të rrjetit të parë numerik të televizionit publik që do të shfrytëzohen për mbështetjen e programeve analogë ekzistues lokalë së bashku me kapacitetet për mbështetjen e programeve kombëtare të RTSH dhe të dy operatorëve ekzistues analogë kombëtarë.

Nr.	Allotmenti	Zona e licencimit				Programe gjithsej	Rrjete numerikë të nevojshëm
		Deri 1 Qark	Deri 4 qarqe	Përsërit	Kombëtar		MPEG 4
1	Shkodër	7	1	2	4	14	1 Rrjet
2	Kukës	-	1	-	4	5	1 Rrjet
3	Dibër	2	-	-	4	6	1 Rrjet
4	Lezhë	3	5	-	4	12	1 Rrjet
5	Tiranë	11	16	3	4	34	2 Rrjete
6	Elbasan	2	7	2	4	15	1 Rrjet
7	Fier	5	5	1	4	15	1 Rrjet
8	Berat	4	1	1	4	10	1 Rrjet
9	Korçë	5	1	-	4	10	1 Rrjet
10	Gjirokastrë	4	-	2	4	10	1 Rrjet
11	Vlorë	7	2	3	4	16	1 Rrjet

Tab.8 Mbështetja e operatorëve analogë ekzistues në rrjetin e TVSH

Zgjerimi i kapaciteteve transmetuese të operatorit publik (ndërtimi i MUX 2) do të realizohet njëkohësisht me ndërtimit të rrjetit të parë. Kjo kërkon përcaktimin e numrit optimal të programeve që do të konsiderohen të vlefshme për të përmbushur misionin e operatorit publik. Në këtë fazë do të përcaktohen nevojat për shërbimet e reja të operatorit publik (HD, shërbimet interaktive, etj).

2.7.3 Rendi i ndërtimit të ishujve numerike

Ndërtimi i rrjetit numerik të TV Kombëtar, do të behet në përputhje me planin e veprimit të bashkelidhur këtij dokumenti. Përdorimi i metodës së ishujve numerikë lejon të planifikohet ndërtimi me faza të kombinuar me mbylljen e transmetimeve analoge. Kjo metodë, ka avantazh që racionalizon investimet dhe realizon mbylljen e përshkallëzuar të transmetimeve analoge. Mbulimi me sinjal numerik i territorit, në fazën e parë të implementimit do të synohet të jetë më i madh ose i barabartë me mbulimin me sinjal analog nga secili operator ekzistues analog.

Në fazën e parë do të synohet që mbulimi me sinjal numerik të jetë mbi 90 % të popullsisë

2.7.4 Grafiku i ndërtimit të ishujve numerike

Ndërtimi i ishujve numerikë do të fillojë nga rajoni i Tiranës, sipas renditjes së përshkruar në tabelën e mëposhtme dhe do të përfundojë 3 vjet nga dita e fillimit. Afati përfundimtar për realizimin e kësaj është 17 qershor 2015.

Nr.	Zona	Popullsia (%)	Familje	Mbulti mi (% e popullsisë)	Implementimi i ishujve digjitalë				
					Fillimi Muaj	Mbarimi Muaj	Testimi Muaj	Transferimi Muaj	Mbyllja e transmet analoge
1	Q.Tiranë – Q.Durrës	32.71	347369	85	0	2	3	4	6
2	Qarku i Fierit	11.48	97594	85	3	5	6	7	9
3	Qarku i Elbasanit	9.99	106090	85	6	8	9	10	12
4	Qarku i Lezhës	5	52809	85	9	11	12	13	15
5	Qarku i Shkodrës	7.82	83054	85	12	14	15	16	18
6	Qarku i Vlorës	8.74	92819	85	15	17	18	19	21
7	Qarku i Korçës	8.29	88113	85	18	20	21	22	24
8	Qarku i Beratit	5.47	6281	85	21	23	24	25	27
9	Qarku i Dibrës	4.22	44823	85	24	26	27	28	30
10	Qarku i Gjirokastrës	3.7	39347	85	27	29	30	31	33
11	Qarku i Kukësit	2.58	27346	85	30	32	33	34	36
	Territori i Shqipërisë	100	985643	85					
	Implementimi në vite				0	2.67	2.75	2.83	3.00

Tab.9

Nr .	Zona	Specifikime t teknike	Shpallja e gares	Shqyrtimi i aplikimeve	Shpallja e fituesit	Implementimi i ishujve digjitalë				
						Fillimi	Mbarimi	Testimi	Transferimi Muaj	Mbyllja e transmet analoge
1	Q.Tiranë – Q.Durrës	Prill 2012	Maj 2012	Qershor 2012	Korrik 2012					
	Ndërtimi i SFN					Tetor 2012	Janar 2013	Shkurt 2013	Mars 2013	Prill 2013
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Tetor 2012	Janar 2013	Shkurt 2013	Mars 2013	
2	Qarku i Fierit									
	Ndërtimi i SFN					Tetor 2012	Janar 2013	Shkurt 2013	Mars 2013	Prill 2013
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Tetor 2012	Janar 2013	Shkurt 2013	Mars 2013	
3	Qarku i Elbasanit									
	Ndërtimi i SFN					Korrik 2013	Tetor 2013	Nentor 2013	Dhjetor 2013	Janar 2014
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Korrik 2013	Tetor 2013	Nentor 2013	Dhjetor 2013	
4	Qarku i Lezhës									
	Ndërtimi i SFN					Mars 2013	Qershor2013	Korrik 2013	Gusht 2013	Shtator 2013
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Mars 2013	Qershor2013	Korrik 2013	Gusht 2013	
5	Qarku i Shkodrës									
	Ndërtimi i SFN					Mars 2013	Qershor2013	Korrik 2013	Gusht 2013	Shtator 2013
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Mars 2013	Qershor2013	Korrik 2013	Gusht 2013	
6	Qarku i Vlorës									
	Ndërtimi i SFN					Korrik 2013	Tetor 2013	Nentor 2013	Dhjetor 2013	Janar 2014
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Korrik 2013	Tetor 2013	Nentor 2013	Dhjetor 2013	

Nr.	Zona	Specifikimet teknike	Shpallja e gares	Shqyrtimi i aplikimeve	Shpallja e fituesit	Implementimi i ishujve digitalë				
						Fillimi	Mbarimi	Testimi	Transferimi Muaj	Mbyllja e transmet analoge
7	Qarku i Korçës	prill 2012	Maj 2012	Korrik 2012	Gusht 2012					
	Ndërtimi i SFN					Nentor 2013	Shkurt 2013	Mars 2013	Prill 2013	Qershor 2013
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Nentor 2013	Shkurt 2013	Mars 2013	Prill 2013	
8	Qarku i Beratit									
	Ndërtimi i SFN					Nentor 2013	Shkurt 2013	Mars 2013	Prill 2013	Qershor 2013
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Nentor 2013	Shkurt 2013	Mars 2013	Prill 2013	
9	Qarku i Dibrës									
	Ndërtimi i SFN					Mars 2014	Qershor 2014	Korrik 2014	Gusht 2014	Shtator 2014
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Mars 2014	Qershor 2014	Korrik 2014	Gusht 2014	
10	Qarku i Gjirokastrës									
	Ndërtimi i SFN					Mars 2014	Qershor 2014	Korrik 2014	Gusht 2014	Shtator 2014
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Mars 2014	Qershor 2014	Korrik 2014	Gusht 2014	
11	Qarku i Kukësit									
	Ndërtimi i SFN					Korrik 2014	Tetor 2014	Nentor 2014	Dhjetor 2014	Janar 2015
	Lidhja e studiove të op ekz me Head End					Korrik 2014	Tetor 2014	Nentor 2014	Dhjetor 2014	

Tab.10 Grafiku i ndërtimit të ishujve numerike

2.8 Licencimi i rrjeteve numerikë dhe programeve të mbështetura në to

2.8.1 Propozimi për mënyrat e licencimit të rrjeteve numerike dhe programeve në Shqipëri

Shqipëria ka një traditë të fortë të marrjes së programeve pa pagesë (free to air) nëpërmjet transmetimeve analoge tokësore, gjë e cila influencon në zgjedhjen e modelit të licencimit edhe të transmetimeve numerike.

Modeli “gatekeeper” ku e drejta për të vendosur mbi përmbajtjen e mbështetur në platforma numerike i jepet një entiteti privat konsiderohet jo i përshtatshëm për Shqipërinë. Në analogji me shumë shtete të Evropës edhe në Shqipëri propozohet një sistem licencimi ku **rregullatori të mbajë kontrollin mbi përmbajtjen e ofruar** duke synuar përmbushjen e misionit publik të mediave elektronike.

Në funksion të këtij objektivi propozohet të aplikohen llojet e mëposhtme të licencave:

- a) Licencë shërbimi programi audio, për ofrimin e një shërbimi programi audio.
- b) Licencë shërbimi programi audioviziv, për ofrimin e një shërbimi programi audioviziv.
- c) Licencë transmetimi audio. Kjo licencë përbëhet nga:
 - i. Licencë shërbimi programi audio sipas pikës a, dhe
 - ii. Licencë për ndërtimin e operimin e rrjetit radio, i cili mund të jetë analog ose numerik;
- d) Licencë transmetimi audiovizive. Kjo licencë përbëhet nga:
 - i. Licencë shërbimi programi audioviziv sipas pikës b, dhe
 - ii. Licencë për ndërtimin e operimin e rrjetit televiziv, i cili mund të jetë analog ose numerik

Një ndarje e tillë e licencave krijon fleksibilitet për t’iu përshtatur çfarëdo modeli biznesi në tregun e mediave audiovizuale.

Psh, për transmetimet analoge, propozohet të jepet **Licencë transmetimi** audio ose audiovizive analoge (pikat c dhe d më sipër). Kjo licencë përfshin licencën për shërbimin programor dhe licencën për ndërtimin e operimin e rrjetit analog (1 rrjet - 1 program).

Për transmetimet numerike, propozohet të jepet **Licencë transmetimi** audio ose audiovizive numerike. Kjo licencë përfshin licencën për shërbimet programore dhe licencën për ndërtimin e operimin e rrjetit numerik (1 rrjet – shumë programe).

Për të shmangur monopolet dhe për të nxitur pluralizmin, operatorët që do të pajisen me Licence transmetimi numerike (audio apo audiovizuale) do të lejohen të shfrytëzojnë vetëm 60 % të kapacitetit të rrjetit të tyre numerik për të mbështetur programet e veta. Kapacitetet e lira ata detyrohet t’ua ofrojnë në bazë të kriterëve të drejta, të barabarta dhe jo diskriminuese, operatorëve të tjerë që nuk disponojnë rrjet të vetin por janë pajisur me licencë shërbimi programi (audio ose audiovizive), sipas pikave a dhe b më sipër.

Licencat do të kategorizohen në:

- a) kombëtare, kur mbulohet me sinjal jo më pak se 80 % e territorit të vendit;
- b) rajonale, për mbulim deri në 4 qarqe me vazhdimësi gjeografike; dhe
- c) lokale, për mbulimin e një qarku.

Licencat e përmendura shërbimeve të programeve do të jenë kombëtare, rajonale apo lokale në funksion të kategorisë së rrjetit tokësor (analog apo numerik) në të cilin do të mbështeten këto shërbime.

Për shërbimet programore që do të mbështeten në rrjete të ndryshme nga rrjetet tokësore (analoge apo numerike) pra nuk kërkojnë shfrytëzimin e burimeve të fundme natyrore, propozohet që të jepen pa konkurrim **autorizime** për shërbimin e programit audio dhe **autorizime** për shërbimin e programit audioviziv. Këto autorizime do të jenë:

- a. Satelitor, kur shërbimi mbështetet në një sistem satelitor;
- b. Kabllor kur shërbimi mbështetet në një sistem kabllor.
- c. Shërbimi on line, kur shërbimi mbështetet në Internet;
- d. Shërbimi teknik për sistemet e aksesit të kushtëzuar,
- e) Ofrues shërbimi, përfshirë shërbimin e aksesit të kushtëzuar

Propozimet e mësipërme janë në harmoni me klasifikimet e licensave në projekt ligjin e ri të mediave audiovizive të Shqipërisë.

2.8.2 Licencimi i rrjeteve dhe programeve të operatorit publik

Sipas një praktike të njohur botërore, televizioni publik nuk ka nevojë për licencë për ndërtimin e rrjetit/rrjeteve të tij numerik/ë dhe programeve që mbështeten në ta. KKRT, bazuar në planin e frekuencave numerike i akordon RTSH caktimet frekuencore për të ndërtuar deri në 2 rrjete numerike kombëtarë. TVSH do të ketë të drejtën të mbështesë edhe nga një program lokal në rrjetin e vet numerik, ose në rrjetet numerike private lokale në zonat Shkodër, Korçë, Gjirokastrë dhe Kukës.

Programet që vlerësohen si programe që përmbushin misionin publik të RTSH, transmetohen hapur (free to air). Këto programe, pas një konsultimi publik, me propozim të operatorit publik, miratohen nga Autoriteti Kompetent i përcaktuar në ligji. Përveç programeve të vlerësuara si më sipër, RTSH mund të ofrojë edhe programe me akses të kondicionuar për të konkurruar në tregun mediatik, në përputhje me disponibilitetin e vendeve të lira në platformë (rrjet), mundësive financiare dhe pas përfundimit të fazës së parë të procesit të digjitalizimit (pas mbylljes së transmetimeve analoge). Programet me akses të kushtëzuar nuk përfitojnë nga skema publike e financimit të RTSH-së. Financimi i tyre bëhet krejtësisht nga reklamat dhe abonentët e shërbimit me akses të kushtëzuar.

RTSH pas realizimit të një konsultimi publik, përgatit një kontratë të shërbimit të transmetimit publik, ku të përcaktojnë parimet që zbaton dhe veprimtaritë që merr përsipër për përmbushjen e qëllimeve të veta si transmetues publik, të cilën ia paraqet KKRT-së.

Kontrata e shërbimit të transmetimit publik duhet të parashikojë veç të tjerash:

- a) programet që do të mbështesë në rrjeti/rrjetet e veta numerike, duke ndarë qartë programet e hapura (free to air) që do të transmetohen në përmbushje të misionit publik dhe programet me akses të kushtëzuar (nëse do të ketë).
- b) natyrën dhe numrin e orëve të programeve të transmetimit për të miturit,
- c) natyrën dhe numrin e orëve të programeve të transmetimit për shkencën dhe teknologjinë,

- d) numrin e botimeve që duhet të përgatisë, botojë dhe shpërndajë në përputhje me qëllimet e veta si transmetues publik dhe
- e) përpilimin, publikimin dhe shpërndarjen e materialeve të regjistruara me zë e figurë në përputhje me qëllimet e veta si transmetues publik.

KKRT mund të nënshkruajë kontratën e shërbimit të transmetimit publik ose të kërkojë rishikimin e saj nga RTSH. Në çdo rast duhet t’ia paraqesë atë Komisionit për Mjetet e Informimit në Kuvend.

2.8.3 Licencimi i rrjeteve numerikë dhe programeve të operatorëve privatë kombëtarë që mbështeten në ta.

Licencimi i rrjeteve numerike të transmetimit do të realizohet sipas përcaktimeve të seksionit 2.2 “Digjitalizimi i rrjeteve të operatorëve private kombëtare” duke u dhënë prioritet ofruesve të përmbajtjes (ofruesve të shërbimeve mediatike).

KKRT-ja përcakton procedurat, kriteret, mënyrën dhe formën e përcaktimit të programeve kombëtare që do të mbështeten në 3 rrjetet numerike private kombëtare.

Programet analogë kombëtarë ekzistues do të vazhdojnë të transmetohen hapur edhe pasi të mbështeten në platformat numerike.

Mbajtësit e licencave **kombëtare**, të transmetimeve numerike audio dhe licencave kombëtare numerike të transmetimit audiovizive janë të detyruar t’u japin akses në jo më pak se 40 % të kapacitetit të multipleksit të tyre, OSHM-ve që zotërojnë licencë shërbimi programi audio dhe ose licencë shërbimi programi audioviziv në kushte të drejta, të arsyeshme dhe jodiskriminuese.

Licencimi i rrjeteve të reja, pas realizimit të objektivit imediat do të realizohet bazuar në konkurrimin e kandidaturave, sipas procedurave të përcaktuara në ligj dhe në rregulloren përkatëse të KKRT-së.

2.8.4 Licencimi i rrjeteve numerikë dhe programeve të operatorëve rajonalë e vendorë (lokalë) që mbështeten në ta.

Në fazën e parë të digjitalizimit, operatorëve ekzistues të programeve televizive analogë privatë do t’u ofrohet mbështetja, kundrejt pagesës në rrjetin e parë (MUX1) të operatorit publik.

Si një rrugë alternative në fazën e parë, operatorëve ekzistues lokalë që bëjnë pjesë në një allotment, mund t’u ofrohet pjesëmarrja në ndërtimin e rrjetit numerik lokal, duke krijuar një shoqëri të përbashkët. Vlerësimi i aplikimeve do të mbështetet në parimin e beauty contest.

Mbajtësit e licencave **rajonale e lokale** të transmetimeve numerike audio dhe licencave kombëtare numerike të transmetimit audiovizive janë të detyruar t’u japin akses në jo më pak se 40 % të kapacitetit të multipleksit të tyre, OSHM-ve që zotërojnë licencë shërbimi programi audio dhe ose licencë shërbimi programi audioviziv në kushte të drejta, të arsyeshme dhe jodiskriminuese.

Nëse operatorët lokalë të një allotmenti dështojnë të arrijnë një marrëveshje bashkëpunimi brenda një afati të përcaktuar nga KKRT, kjo e fundit organizon garën për licencimin e rrjetit numerik dhe programeve të mbështetura në të allotmentit përkatës.

Licencimi i rrjeteve numerike rajonalë dhe programeve të mbështetura në to, do të realizohet nëpërmjet garave që do të organizojë KKRT-ja.

2.9 Programet që mbështeten në rrjetet numerike

2.9.1. Programet e transmetuara hapur (free to air)

Transmetim pa pagesë (hapur) është transmetimi, për marrjen e të cilit nuk i paguhet tarifë subjektit, që e siguron këtë shërbim.

Të gjitha programet që ofrojnë operatorët ekzistues analogë, përfshirë edhe transmetuesin publik, do të vazhdojnë të transmetohen hapur edhe në platformat numerike.

Për transmetuesin publik (kombëtar dhe rajonal) do të përcaktohet një numër minimal programesh që do të transmetohen hapur për të përmbushur misionin publik.

Licencimi i programeve shtesë, pas përfundimit të fazës së parë të digjitalizimit do të realizohet në përputhje me legjislacionin në fuqi.

2.9.2 Programet me akses të kushtëzuar

Akresi i kushtëzuar është marrja e masave dhe/ose rregullimeve teknike në mënyrë që akresi në një formë të kuptueshme në shërbimet e mbrojtura të bëhet kundrejt një autorizimi individual paraprak.

Programet me akses të kushtëzuar gjatë fazës së implementimit të objektivit imediat, do të licencohen vetëm mbështetur në rrjetet privatë, në sasinë dhe sipas kriterëve të përcaktuara nga KKRT.

Ofrimi i shërbimeve me akses të kushtëzuar dhe shërbimet shoqëruese/ mbështetëse të tyre realizohet në përputhje me kërkesat e ligjit dhe rregullat e nxjerra nga KKRT. KKRT-ja me anë të rregullave të nxjerra në zbatim të këtij ligji siguron që shërbimet e mbrojtura të ofrohen në kushte të drejta, të arsyeshme dhe jo-diskriminuese.

KKRT ka të drejtë të imponojë detyrime për aksesin ofruesit e shërbimeve me akses të kushtëzuar.

Ofruesit e shërbimit me akses të kushtëzuar, janë të detyruar të sigurojnë akses në ndërfaqet/përshtatësit e programeve të aplikimit (API) ose në udhëzuesit elektronikë të programeve (EPG) në kushte të ndershme, jo-diskriminuese dhe të përshtatshme.

KKRT do të përcaktojë kushtet e funksionimit të pajisjeve të televizionit numerik të përdoruesve.

2.10 Futja e teknologjive e shërbimeve të reja mediatike

2.10.1 Futja e transmetimeve HD në rrjetet numerikë tokësorë

Në fazën e parë (Mbyllja e transmetimeve analoge), për të siguruar mbështetjen e të gjitha programeve analoge ekzistuese në rrjetin e RTSH-së, standardi i transmetimit do të jetë SD (Standard Definition), që do të thotë se cilësia e transmetimit do të jetë e kënaqshme, krahasuar me transmetimet analoge, por jo e lartë.

Licencimi i programeve me cilësi të lartë HD (High Definition) do të fillojë në fazën e dytë, gjatë licencimit të Rrjeteve e shërbimeve programorë numerikë privatë, kombëtarë, rajonalë dhe lokalë, pasi në këtë fazë kapacitetet transmetuese do të jenë të tilla që të përballojnë kërkesat për shpejtësi të lartë transmetimi që kanë kanalet HD.

Në vendet e zhvilluara ekziston një opinion që në të ardhmen të gjitha programet do të jenë HD. Për këtë po punohet në dy drejtime:

- a. Planifikimi i mbulimeve shtesë në Planin e Frekuencave Numerike (Francë); dhe
- b. Përmirësimi i teknologjisë së ndërtimit të rrjeteve (DVB-T2) (Mbretëria e Bashkuar)

2.10.2 Futja e transmetimeve televizive mobile (DVB-T H)

Në shumë vende janë bërë dhe po bëhen përpjekje për futjen e transmetimeve televizive të lëvizshme (mobile). Deri tani këto eksperimentime kanë rezultuar të pasuksesshme për shkak të karakterit specifik të biznesit. Dëshmi është edhe dështimi i këtij biznesi edhe në vendin tonë.

Në botë, përherë e më shumë po fiton terren ideja se ky biznes mund të zhvillohet me sukses nga operatorët e telefonisë mobile në brezat e frekuencave të caktuara për broad band.

Sidoqoftë në fazën e parë dhe të dytë të digjitalizimit, nuk parashikohet licencimi i operatorëve DVB-T H.

2.10.3 Futja e shërbimeve të tjera (shërbimet interaktive, etj)

Shërbimet me zë dhe me zë e figurë sipas kërkesës, janë shërbimet jolineare të ofruara nga Ofruesi i Shërbimit Mediatik (OSHM) në momentin e zgjedhur nga përdoruesi, në bazë të kërkesës së tij mbështetur në një katalog programi të ofruar për këtë qëllim nga OSHM. Këto shërbime mund të mbështeten edhe në rrjetet numerike tokësore, kur kapacitetet e këtyre rrjeteve do ta lejojnë një gjë të tillë, pra pas fazës së parë të digjitalizimit. Transmetim jolinear është ofrimi i shërbimit të programit me zë dhe/ose me zë e figurë për marrje sipas kërkesës individuale dhe në momentin e zgjedhur nga përdoruesit.

2.11 Strukturat për ndjekjen e procesit të digjitalizimit

2.11.1 Komiteti Ad Hoc dhe sekretariati teknik ndër institucional për hartimin e strategjisë

Për hartimin e strategjisë dhe koordinimin e të gjithë procesit gjatë hartimit deri në miratimin e saj ka funksionuar:

- Komiteti Ad Hoc i mbështetur nga sekretariati teknik

Komiteti ad Hoc është ngritur me Urdhërin e Kryeministrit, nr. 77, datë 02.06.2009 “Për ngritjen e komitetit Ad Hoc për strategjinë e kalimit nga transmetimet analoge në digjitale”, e kryesuar nga Ministri për Inovacionin dhe Teknologjinë e Informacionit dhe Komunikimit.

Me Urdhrin e Kryeministrit, nr. 159, datë 27.07.2010 “Për disa shtesa dhe ndryshime në Urdhrin nr. 77, datë 02.06.2009 “ Për ngritjen e komitetit ad hoc për strategjinë e kalimit nga transmetimet analoge në digjitale”, u krijua **Sekretariati Teknik** me qëllim që të mbështesë punën e komitetit ad-hoc. Ky sekretariat përbëhet nga 2 ekspertë të KKRT-së, dy ekspertë të RTSH-së dhe nga një ekspert për cdo institucion në përbërjen e Komitetit ad hoc.

2.11.2 Krijimi i Komitetit Ndërinstitucional për implementimin e Strategjisë

Për implementimin e strategjisë dhe ndjekjen e gjithë procesit deri në kalimin e plotë në transmetimet numerike krijohet Komiteti Ndërinstitucional për implementimin e strategjisë.

Komiteti Ndërinstitucional është vazhdimësi e Komitetit Ad Hoc dhe do të jetë përgjegjës për koordinimin e veprimtarive lidhur me implementimin e strategjisë deri në mbylljen e transmetimeve analoge si dhe propozimin e të gjitha vendimarrjeve të nevojshme për realizimin në afat të këtij procesi tek organet kompetente. Komiteti Ndërinstitucional monitoron zbatimin e detyrave nga institucionet përgjegjëse sipas planit të veprimit bashkëlidhur këtij dokumenti dhe propozon masat e duhura për përmbushjen e tyre. Komiteti Ndërinstitucional i propozon qeverisë skemën e subvencionimit dhe njësinë administruese të kësaj skeme Komiteti Ndërinstitucional miraton skemën e financimit për projektin e ndërtimit të rrjetit/rrjeteve të operatorit publik kombëtar dhe bën propozimin përkatës për realizimin e saj.

Komiteti Ndërinstitucional do të udhëhiqet nga Ministri për Inovacionin dhe Teknologjinë e Informacionit e të Komunikimit dhe do të ketë në përberje:

- Ministrin e Financave
- Ministrin e Drejtësisë
- Ministrin e Ekonomisë Tregtisë dhe Energjitikës
- Ministrin e Turizmit Rinisë Kulturës dhe Sporteve
- Ministrin e Punëve Publike dhe Transportit
- Kryeraren e KKRT
- Kryetarin e AKEP
- Kryetaren e AK
- Drejtorin e Përgjithshëm të RTSH

Komiteti Ndërinstitucional do të mbështetet nga Sekretariati Teknik. Ky sekretariat mund të zgjerohet me ekspertë të fushës së transmetimeve televizive, eksperte të reklamave publicitare dhe ekspertë të Shoqatës së Mbrojtjes së Konsumatoreve

Misioni i Sekretariatit Teknik do të jetë:

- Bashkëpunimi me institucionet, organet rregullatore të pavarura, shoqatat e mediave për ndjekjen e zbatimit të detyrave të ngarkuara për këto institucione.

- Bashkëpunimi me operatorët publikë e privatë, koordinimi i punës për zbatimin e ishujve numerikë;
- Informimi, shpjegimi dhe shoqërimi i telespektatorëve drejt kalimit të plotë në transmetimet numerike;
- Hartimin dhe propozimin tek Komiteti Ndërinstitucional të planit të subvencionimeve dhe strukturës për administrimin e burimeve financiare dhe ndihmave (subvencioneve) për lehtësimin e kalimit në transmetime numerike, përfshirë fushatën sensibilizuese dhe edukimin e publikut .

Detyrat e kësaj strukture janë:

- koordinimin në nivel teknik të punës për implementimin e Planit të Veprimit që i bashkëngjitet kësaj strategjie dhe raportimin periodik tek Komiteti Ndërinstitucional.
- Ndjekja e implementimit të projektit për ndërtimin e rrjetit/rrjeteve të operatorit publik kombëtar.
- Të zhvillojë dhe zbatojë një plan të qartë dhe të detajuar mirë lidhur me fazat e implementimit, për të përfunduar kalimin në transmetime televizive numerike brenda vitit 2015 si dhe për të arritur mbulimin me shërbim të të gjithë territorit të vendit
- Menaxhimi i një programi informimi dhe edukimi i cili i shpjegon procesin e sëitchover gjithë publikut duke shpjeguar se çfarë duhet të bëjnë ata dhe si të marrin informacionin e nevojshëm (organizimin e fushatave sensibilizuese të përcaktuara me kosto). Mobilizimi i profesionistëve, të zgjedhurve dhe shoqatave të ndryshme në aktivitete për informimin e përdorimit të teknologjisë numerike.
- Organizojnë takime me grupe të interesit si operatorët, shitësit me pakicë, teknike antenash, agjenci private dhe publike, institucione qeveritare dhe të koordinojë këto takime në mënyrë që ekspertiza e tyre të shërbejë në përfundimin e procesit brenda afatit.
- Ndjekja e planit të migrimit të frekuencave analoge për lirimin e spektrit të frekuencave për t'i hapur rrugë transmetimeve numerike.
- Ndjekja e implementimit të Planit Kombëtar të Përdorimit të frekuencave numerike sipas specifikimeve të marreveshjes GE 06 duke pasur parasysh lirimin e spektrit për dividendin digjital.
- Të ndjekë zbatimin e projektit të shërbimeve satelitore të destinuara për të kompensuar mbulimin me sinjal në zonat që nuk do të mbulohen me sinjal numerik.
- Mbështetja e konsumatorëve duke ofruar asistencë teknike për instalimin e pajisjeve, rënditjen e programeve dhe problemeve të tjera që mund të lindin gjatë këtij procesi në koordinim me aktorët e tjerë.

Monitorimi dhe vlerësimi i zbatimit të strategjisë

Zhvillimi i një procesi monitorimi dhe vlerësimi të vazhdueshëm të procesit të kalimit në transmetime numerike, do të jetë i domosdoshëm pasi do të shërbejë për arritjen në kohë të objektivit (brenda vitit 2015) si dhe përcaktimin e detyrave pas përfundimit të këtij procesi.

2.12 Kostot e Digjitalizimit

2.12.1 Ndërtimi i rrjetit/rrjeteve të TVSH

2.12.1.1 - Kostoja e ndërtimit të rrjetit kombëtar numerik të Transmetuesit Publik (RTSH) - (MUX 1)

Një vlerësim i koston së ndërtimit të rrjetit kombëtar të Transmetuesit Publik (RTSH), jepet në tabelën e mëposhtme (Tab.11). Vlerësimet janë bërë në bazë të investimeve të kërkuara për ndërtimin e një rrjeti bazë SFN të tipit RN2 (Reference Netëork 2) që parashikon instalimin e 3 transmetuesve kryesorë për çdo allotment. Duke marrë parasysh konfiguracionin e thyer të terrenit shqiptar, është parashikuar një numër minimal përsëritësish (3 copë për çdo allotment). Me këto të dhëna sigurohet mbulimi me sinjal i allotmenteve të veçantë në masën 60 – 70 % të territorit ose 70 – 90 % të popullsisë që jeton në këtë territor. Plotësimi i mbulimit do të realizohet në faza të mëvonshme.

Pasi është përcaktuar kosto e përafërt e ndërtimit të rrjetit të një allotmenti, është llogaritur kosto i ndërtimit të rrjetit numerik kombëtar duke shumëzuar me 11 (numri i allotmenteve) koston e një allotmenti. MUX 1 do të jetë një rrjet i kombinuar kombëtar/lokal. Për këtë arsye kostoja e ndërtimit të tij, do të jetë më e lartë së në rastin e ndërtimit të një rrjeti numerik thjesht kombëtar pasi investimi përfshin edhe koston e Head end-eve lokale.

Lidhja e headend-eve lokale me atë qendror është parashikuar të realizohet me sisteme mikrovalorë dhe është futur në zërin Sisteme fikse për lidhjen e MUX-eve me transmetuesit, pasi do të shfrytëzohen të njëjtat pika transmetimi. Nuk përjashtohet lidhja e tyre me sisteme kabllorë me fibra optike (sidomos për back bone- rrjetin kryesor).

Çmimet referencë janë marrë me përafrime nga tregu dhe nuk ekziston siguria që janë të sakta. Theksojmë së vlera e saktë do të përcaktohet nga procesi i prokurimit i cili do të realizohet bazuar në specifikime teknike të përshkruara nga projekti teknik. Vlerësimet e mëposhtme kanë vetëm karakter orientues.

Rrjeti numerik (RN2)

EMERTIMI PAJISJEVE	Çmimi (€)	Sasia	Vlefte (€)
1. Pajisje qendrore			
1.1 Sisteme fikse (Link) per lidhjen e studiove me MUX (8)	15000	8	120000
1.2 Encoder	16000	1	16000
1.3 Multipleks statistikor	20000	1	20000
1.4 NMS (Netëork management system)	20000	1	20000
Totali 1			176000
2. Sisteme fikse per lidhjen e MUX me transmetuesit			
2.1 Link 51 Mbps	40000	3	120000
2.2 Perserites (min 3)	10000	3	30000
Totali 2			150000
3. Sistemi i transmetimit			
3.1 Transmetuesit (3)	50000	3	150000
3.2 Sistemi I antenave (3)	5000	3	15000
3.3 Përsëritësa (gap filler)	20000	3	60000
Totali 3			225000
4. të tjera (Kulla, Mot gen, ambiente)	40000	3	120000
TOTALI (1+2+3+4)			671000
PUNIMET			400000

INVESTIMI TOTAL per allotment			1071000
INVESTIMI TOTAL/PROGRAM per allotment			66937.5

Tab.11 Kosto e ndërtimit të rrjetit numerik të 1 allotmenti

Kosto për ndërtimin e rrjetit kombëtar

Në mënyrë të përafëruar investimi për ndërtimin e rrjetit numerik kombëtar përcaktohet si produkti i investimit për 1 allotment me numrin e allotmenteve (11)
Rezultati jepet në tabelën më poshtë (Tab.12)

Emërtimi		Lekë	Euro
INVESTIMI TOTAL per një rrjet kombëtar		1 531 530 000	11 781 000
INVESTIMI TOTAL/PROGRAM kombëtar		95 720 625	736 312.5

Tab. 12

Duke shtuar shpenzimet për head endet në qendrat e allotmenteve, kosto për ndërtimin MUX1 janë:

Emërtimi		Lekë	Euro
INVESTIMI TOTAL		1 837 836 000	14 137 200

Tab13 Kosto e ndërtimit të rrjetit numerik Kombëtar (11 allotmente)

Kosto për ndërtimin e 2 rrjeteve kombëtare

Ndërtimi i rrjetit të dytë të RTSH-së do të kushtojë më pak se rrjeti i parë, për arsye se nuk ka nevojë të ndërtohen head endet në qendrën e allotmenteve.

Me përafërsi, rrjeti i dytë do të kushtojë: **1 225 224 000 Lekë** ose **9 424 800 Euro**

Në total, ndërtimi i të dy rrjeteve do të kushtojë:

Emërtimi		Lekë	Euro
INVESTIMI TOTAL per dy rrjete kombëtare		3 369 366 000	25 919 000

Tab14

Shënim: Vlerësimet e kostimit për një rrjet numerik kombëtar si dhe ato për një allotment vlejnë edhe për një operator privat duke pasur parasysh arsyetimin teknik për mbulimin e terrenit dhe gjeografinë e territorit shqiptar.

2.12.1.2 Digjitalizimi i rrjetit të TV publik (MUX 1+MUX 2)

Ndërtimi i **MUX 1** do të jetë baza ku do të mbështetet digjitalizimi i transmetimeve televizive në Shqipëri. **MUX 2** do të përdoret nga RTSH. Një sfidë serioze përbën financimi i ndërtimit të këtij rrjeti. Ndërtimi i rrjetit allotment pas allotmenti i zbut kërkesat për financime, ndërsa zgjat kohën e kalimit të plotë në transmetimet numerike. Varianti i paraqitur i afateve të implementimit parashikon ndarjen e investimeve në tre vjet, që e lehtëson financimin e ndërtimit.

Fondet e nevojshme sipas viteve, jepen nga tabela e mëposhtme:

Viti	2012		2013		2014		2015		Totali
Intervali kohor	6 Muj 1	6 Muj 2	6 Muj 1	6 Muj 2	6 Muj 1	6 Muj 2	6 Muj 1	6 Muj 2	
Leke		561561000	561561000	561561000	561561000	561561000	561561000		3369366000
Euro		4319833.3	4319833.33	4319833.3	4319833.33	4319833.3	4319833.3		25919000

Tab15

Në fund, pas disa rregullimeve që kanë të bëjnë me natyrën e investimit, kërkesat për financim sipas viteve paraqiten si më poshtë:

2012	Leke	780 000 000
	Euro	6 000 000
2013	Leke	1 170 000 000
	Euro	9 000 000
2014	Leke	1 170 000 000
	Euro	9 000 000
2015	Leke	2 49 470 000
	Euro	1 919 000
Totali	Leke	3 369 470 000
	Euro	25 919 000

Tab16

Shënim: Në llogaritjet e mësipërme nuk është marrë parasysh kostoja e kapitalit.

2.12.2 Subvencionimi i Dekoderave

Që të realizohet plani i mësipërm i kalimit të plotë në transmetime numerike krahas ndërtimit të rrjeteve duhet planifikuar pajisja e audiencës me marrës numerikë ose dekoder që bëjnë të mundur përdorimin e marrësve ekzistues analogë edhe për marrjen e sinjaleve numerikë. Dekoderët që duhen planifikuar janë të sistemit të kompresionit MPEG 4. Ndërkohë, në përdorim janë hedhur dekoderë MPEG 2 për marrjen e sinjaleve numerikë të operatorëve privatë ekzistues. Përfundimisht, në planifikimin e nevojave për dekoder, duhet marrë parasysh pajisja me ta e 100 % të familjeve. Nevojat për dekoder janë sjellë në tabelën 17 më poshtë:

Nr.	Zona	Allotment	Popullsia	Popullsia %	Familje	Nevojat Copë
1	Q.Tiranë – Durrës	AL005D	1389474	32.71	347369	347369
2	Qarku i Fierit	AL007D	487970	11.48	97594	97594
3	Qarku i Elbasanit	AL006D	424360	9.99	106090	106090
4	Qarku i Lezhës	AL004D	211234	5.00	52809	52809
5	Qarku i Shkodrës	AL001D	332214	7.82	83054	83054
6	Qarku i Vlorës	AL011D	371277	8.74	92819	92819
7	Qarku i Korçës	AL009D	352452	8.29	88113	88113
8	Qarku i Beratit	AL008D	232383	5.47	6281	6281
9	Qarku i Dibrës	AL003D	179291	4.22	44823	44823
10	Qarku i Gjirokastrës	AL010D	157386	3.70	39347	39347
11	Qarku i Kukësit	AL002D	109385	2.58	27346	27346

	Territori i Shqipërisë		4247426	100.00	985643	985643
--	-------------------------------	--	----------------	---------------	---------------	---------------

Tab. 17 Nevojat për dekoderë

Shënim: Të dhënat e tabelës së mësipërme mund të rishikohen pas shpalljes së rezultateve të censusit.

Planifikimi i nevojave për dekoder do të bëhet në përputhje me ndërtimin e “ishujve digjitalë” të renditur në tabelën e mësipërme. Subvencionimi do të bëhet vetëm për dekoderat që garantojnë përdorimin e të ashtuquajturës “Ndërfaqe e përbashkët” sic përcaktohet në seksionin 2.6.4. të këtij dokumenti.

Është e dëshirueshme që transmetimet analoge në një zonë të caktuar të mbyllen pasi e gjithë popullsia (ose pjesa më e madhe e saj) të jetë pajisur me marrës numerikë. Duke ditur së jo të gjitha familjet janë në gjendje të sigurojnë dekoder brenda afateve që do të përcaktohen për ndërtimin e “ishujve numerikë”, duhet të parashikohet subvencioni për një pjesë (apo për gjithë) të popullsisë. Tabela 18 jep vlera orientuese të shpenzimeve të nevojshme për disa skema subvencioni (100 %, 50 % dhe 7 %). Shifra e fundit është numri i familjeve në nevojë).

Nr.	Zona	Allotmenti	Popullsia	Popullsia	Familje	Fondet e nevojshme (Euro)		
						100%	50%	7%
1	Q.Tirane -	AL005D	1389474	32.71	347369	10421055	5210528	729480
2	Qarku i Fierit	AL007D	487970	11.48	97594	2927820	1463910	204960
3	Qarku i Elbasanit	AL006D	424360	9.99	106090	3182700	1591350	222780
4	Qarku i Lezhës	AL004D	211234	5.00	52809	1584255	792128	110910
5	Qarku i Shkodrës	AL001D	332214	7.82	83054	2491605	1245803	174420
6	Qarku i Vlores	AL011D	371277	8.74	92819	2784578	1392289	194910
7	Qarku i Korçes	AL009D	352452	8.29	88113	2643390	1321695	185040
8	Qarku i Beratit	AL008D	232383	5.47	6281	188419	94209	13200
9	Qarku i Dibres	AL003D	179291	4.22	44823	1344683	672341	94140
10	Qarku i Gjirokastrës	AL010D	157386	3.70	39347	1180395	590198	82620
11	Qarku i Kukësit	AL002D	109385	2.58	27346	820388	410194	57420
	Territori i Shqipërisë		4247426	100	985643	29569286	14784643	2069880

Tab. 18 Fonde të nevojshme për skema të ndryshme subvencioni (Euro)

Nr.	Zona	Allotmenti	Popullsia	Përqindja e popullsisë	Familje	Fondet e nevojshme (Leke)		
						100%	50%	77%
1	Q.Tirane – Q.Durres	AL005D	1389474	32.71	347369	1354737150	677368575	94831601
2	Qarku i Fierit	AL007D	487970	11.48	97594	380616600	190308300	26643162
3	Qarku i Elbasanit	AL006D	424360	9.99	106090	413751000	206875500	28962570
4	Qarku i Lezhës	AL004D	211234	5.00	52809	205953150	102976575	14416721
5	Qarku i Shkodrës	AL001D	332214	7.82	83054	323908650	161954325	22673606
6	Qarku i Vlores	AL011D	371277	8.74	92819	361995075	180997538	25339655
7	Qarku i Korçes	AL009D	352452	8.29	88113	343640700	171820350	24054849
8	Qarku i Beratit	AL008D	232383	5.47	6281	24494424	12247212	1714610
9	Qarku i Dibres	AL003D	179291	4.22	44823	174808725	87404363	12236611
10	Qarku i Gjirokastrës	AL010D	157386	3.70	39347	153451350	76725675	10741595

11	Qarku i Kukës	AL002D	109385	2.58	27346	106650375	53325188	57427
	Territori i Shqipërisë		4247426	100.00	985643	3844007199	1922003600	261672405

Tab. 19 Fonde të nevojshme për skema të ndryshme subvencioni (Lekë)

Shënime:

1. Përbërja mesatare familjare është marrë: Persona 4
2. Përqindja e familjeve në nevojë: 7 %¹¹
3. Çmimi i një dekoderi është supozuar: (€) 30

Dekoderat që do të subvencionohen duhet të jenë universale dhe të kenë karakteristikat bazë për të siguruar marrjen e sinjaleve standardë TV.

2.12.3 Kostot e informimit të publikut për digjitalizimin

1. Spote sensibilizuese publicitare
2. Emisione speciale
3. Njoftime
4. Anketime të publikut

KOSTOT E INFORMIMIT të PUBLIKUT VJETORE	L. 183 350 760.00
	Euro 1 348 168.00

1. Shpenzimet për spotet e digjitalizimit

Subjektet	Lekë/spot	Nr. i subjekteve	Spote në ditë	Spote në vit	Shuma (Lekë)	Shuma (Euro) (€)
TV Kombëtar	13600	3	12	4380	59568000	
Radio Kombëtare	6800	3	12	4380	29784000	
Tv Lokal (Tiranë)	8160	20	8	2920	23827200	
Tv Lokal	2720	60	10	3650	9928000	
Radio Lokale (Tiranë)	2040	35	10	3650	7446000	
Radio Lokale	680	30	8	2920	1985600	
Totali					132538800	974550

Tab. 20 Shpenzimet për spotet e digjitalizimit

2. Shpenzimet për emisionet speciale

Subjektet	Nr. emisioneve në vit	Vlefë për emision	Shuma (Lekë)	Nr. subjekteve	Shuma (Lekë)	Shuma (Euro)
-----------	-----------------------	-------------------	--------------	----------------	--------------	--------------

¹¹ Përqindja e familjeve në nevojë është përcaktuar nga numri i familjeve që marrin ndihmë ekonomike, që aktualisht kapin shifrën 99000 të shpërndarë në gjithë Shqipërinë.

Televizionet Kombëtare	12	100000	1200000	3	3600000	
Televizionet Lokale	6	50000	300000	80	24000000	
Radiot Kombëtare	8	60000	480000	3	1440000	
Radiot Lokale	4	30000	120000	65	7800000	
Totali			2100000		36840000	270882.3529

Tab. 21 Shpenzimet për emisionet speciale

3. Shpenzimet për njoftime

Subjektet	Nr. njoftimeve për allotment	Nr. subjekteve	Allotmente	Shuma e njoftimeve	Çmimi i njoftimeve	Shuma
Televizionet kombëtare	450	3	11	14850	1360	20196000
Televizionet lokale	270	8	1	2160	680	1468800
Radiot Kombëtare	450	3	11	14850	408	6058800
Radiot lokale	270	6	1	1620	136	220320
Totali Lekë				33480		27943920
Totali Euro						214953.23

Tab. 22 Shpenzimet për njoftime

Shënim: Njoftimi do të fillojë ditë për ditë 3 muaj para kalimit të çdo allotmenti

Njoftimi do të bëhet në mediat lokale (allotmenti përkatës) dhe kombëtare.

Shpenzimet për njoftimin përmes spoteve publicitare sipas tabelave të mësipërme mund të reduktohen nëse operatorët televizivë transmetojnë **spotet dhe njoftimet përkatëse falas ose me tarifa të reduktura**.

4. Anketime të publikut

Për anketimin e publikut nuk janë përcaktuar nevojat për financime

2.12.4 Kostot për aktivitetet e Komitetit Nderinstitucional dhe Sekretariatit Teknik

Për pëmbushjen e aktiviteteve të parashikuara në seksionin 2.11.2 të Komitetit Nderinstitucional dhe Sekretariatit teknik vlerësohen rreth 57.000.000 leke për vitin e parë dhe rreth 40.000.000 leke/vit për vitet pasardhës.

2.13 Propozimet për përmirësimin e kuadrit ligjor

Kuadri ligjor ne fuqi per transmetimet radio televizive perfshin:

- Ligjin 8410 dt. 30.9.1998 “Per radion dhe televizionin publik e privat ne Republiken e Shqiperise”, i ndryshuar
- Ligjin Nr.9742, date 28.5.2007 “Për transmetimet numerike në Republikën e Shqipërisë”

Me legjislacionin ne fuqi, ky dokument do kerkonte:

- Amendime për përcaktimin e datës së re të mbylljes së transmetimeve numerike
- Amendimi i mënyrës së licencimit të rrjeteve numerike kombëtare dhe programeve radio e televizive të mbështetura mbi to
- Amendimin ligjit ne lidhje me mënyrën e licencimit të rrjeteve numerike lokale dhe programeve radio e televizive të mbështetura mbi to si dhe rregullimin e veprimtarisë së transmetimeve numerike ekzistuese të palicensuar.

Menyrat e licensimit dhe të kalimit nga transmetimet analoge në ato numerike dhe masat tranzitore të paqitura në dokument janë në harmoni me parashikimet në projekt ligjin “Për mediat audiovizive”.

III - IMPLEMENTIMI I OBJEKTIVIT IMEDIAT

Mbyllja e transmetimeve analoge

Për lehtësimin e kalimit të plotë në transmetimet numerike, procesi do të organizohet sipas fazave të përshkruara më poshtë:

3.1. Ndërtimi i rrjetit numerik të operatorit publik

MUX 1 : Rrjet publik kombëtar (fig. 2)

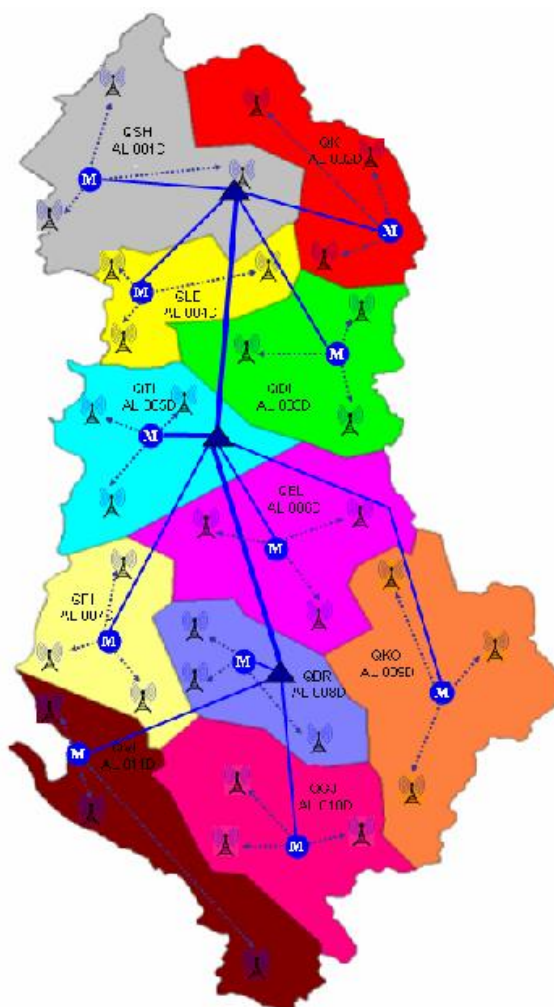

Fig. 2 MUX 1 Rrjeti numerik i RTSh

Konfiguracioni:

Rrjet i kombinuar (kombëtar dhe lokal) i përbërë nga:

- MUX 1.1** - Rrjet SFN Shkodër. Head End në Shkodër. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL001 D, të Shkodrës (GE 06).
- MUX 1.2** – Rrjet SFN Kukës. **Head End në Kukës**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL002 D të Kukësit (GE 06).
- MUX 1.3** - Rrjet SFN Dibër. **Head End në Dibër**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL003 D të Dibrës (GE 06).
- MUX 1.4** - Rrjet SFN Lezhë. **Head End në Lezhë**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL004 D të Lezhës (GE 06).
- MUX 1.5** - Rrjet SFN Tiranë. **Head End qendror në Tiranë**. Frekuenca e

SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL005 D të Tiranës (GE 06).

MUX 1.6 - Rrjet SFN Elbasan. **Head End në Elbasan**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL006 D të Elbasanit (GE 06).

MUX 1.7 - Rrjet SFN Fier. **Head End në Fier**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL007 D të Fierit (GE 06).

MUX 1.8 - Rrjet SFN Berat. **Head End në Berat**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL008 D të Beratit (GE 06).

MUX 1.9 - Rrjet SFN Korçë. **Head End në Korçë**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL009 D të Korcës (GE 06).

MUX 1.10 - Rrjet SFN Gjirokastrë. **Head End në Gjirokastrë**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL010D të Gjirokastrës (GE 06).

MUX 1.11 - Rrjet SFN Vlorë. **Head End në Vlorë**. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL011D të Vlorës (GE 06).

Shënim:

- Në qytetin kryesor të secilit prej allotmenteve do të instalohet një **Head End** nën administrimin e RTSh-së, ku do të hyjnë të gjitha programet lokale, përfshirë edhe programet lokale të televizionit publik. RTSh-së i bie detyra që të sigurojë ambiente të përshtatshme për instalimin e Head End-eve në të gjitha qendrat e Qarqeve. Instalimi i Head Endeve në qendrat e allotmenteve (gjithsej 11 Head Ende) vlerësohet së do të rritë investimet për ndërtimin e rrjetit të parë tokësor numerik të RTSh-së në masën 15-20 % në krahasim me vlerën e llogaritur në Tab. 11. (Kosto e ndërtimit të rrjetit numerik kombëtar). Lidhja e Head Endit me studiot e operatorëve lokalë do të realizohet nga këta të fundit.
- Të gjithë Head End-et lokale (të allotmenteve) do të lidhen me Head End-in qendror të RTSH-së në Tiranë për të mundësuar shpërndarje kombëtare të dy apo më shumë programeve të operatorit publik.

Konceptimi si bashkësi e 11 MUX-eve bën të mundur mbështetjen në rrjetin kombëtar të transmetuesit publik edhe të programeve lokale të veta dhe private (shih fig. 2).

Teknologjia e ndërtimit të rrjetit do të përcaktohet e njëjtë me rrjetet e tjera numerike që do të ndërtohen në Shqipëri. Ajo do të zgjidhet ndër arritjet e fundit që lejojnë shfrytëzimin maksimal të spektrit të frekuencave.

Ndërtimi do të kryhet sipas rendit dhe afateve të përcaktuara allotment pas allotmenti (metoda e ishujve numerikë) deri në mbulimin e plotë të territorit shqiptar (11 allotmente). Rendi i implementimit të ishujve numerikë dhe afatet do të miratohen nga Komiteti Ad Hoc për Strategjinë e kalimit në transmetimet numerike.

Në MUX 1 do të mbështeten të paktën 3 programe kombëtare të operatorit publik dhe kundrejt pagesës, të gjitha programet private lokale **ekzistuese** të licencuara nga KKRT që përfshin allotmenti i dhënë.

Të gjitha programet që do të mbështeten në këtë rrjet do të transmetohen hapur (pa pagesë) për publikun.

Me përfundimin e ndërtimit të rrjetit në një allotment të caktuar, pas një periudhe të shkurtër prove (1 muaj), transmetimet analoge të operatorit publik dhe operatorëve privatë lokale që mbulojnë zonën e allotmentit përkatës, do të mbyllen.

Për realizimin e mbylljes së transmetimeve analoge në Zonën Tiranë-Durrës, dhe qarkun e Vlorës, ku numri i operatorëve lokalë analogë ekzistues e tejkalon kapacitetin e rrjetit numerik, do të vendosen detyrime (qoftë edhe të përkohshme) për operatorët privatë kombëtarë duke përcaktuar një numër minimal programesh të transmetuar hapur (pa pagesë për publikun) për këtë qëllim. Këto programe do të mbështeten në rrjetet privatë me të njëjtat kushte (përfshirë kushtet ekonomike) si dhe programet që do të mbështeten në rrjetin e operatorit publik.

Subvencioni i dekoderave do të realizohet në përputhje me planin e implementimit, duke llogaritur kohën e nevojshme për t'i paraprirë afatit të mbylljes së transmetimeve analoge.

3.2 Ndërtimi i rrjeteve numerikë privatë kombëtarë

Ndërtimi i rrjeteve numerikë privatë kombëtarë do t'i shërbejë njëkohësisht si përmbushjes së objektivit imediat (kalimi i plotë në transmetimet numerike), ashtu dhe plotësimit të objektivave të tjera kryesore që janë:

- a. Ofrimi i kapaciteteve shtesë për rritjen e shumëllojshmërisë e pluralizmit të programeve.
- b. Futja e teknologjive e shërbimeve të reja mediatike (HD TV, DVBT H, shërbimet interaktive, etj).

3. 2.1 MUX 3: Rrjet numerik privatë kombëtarë

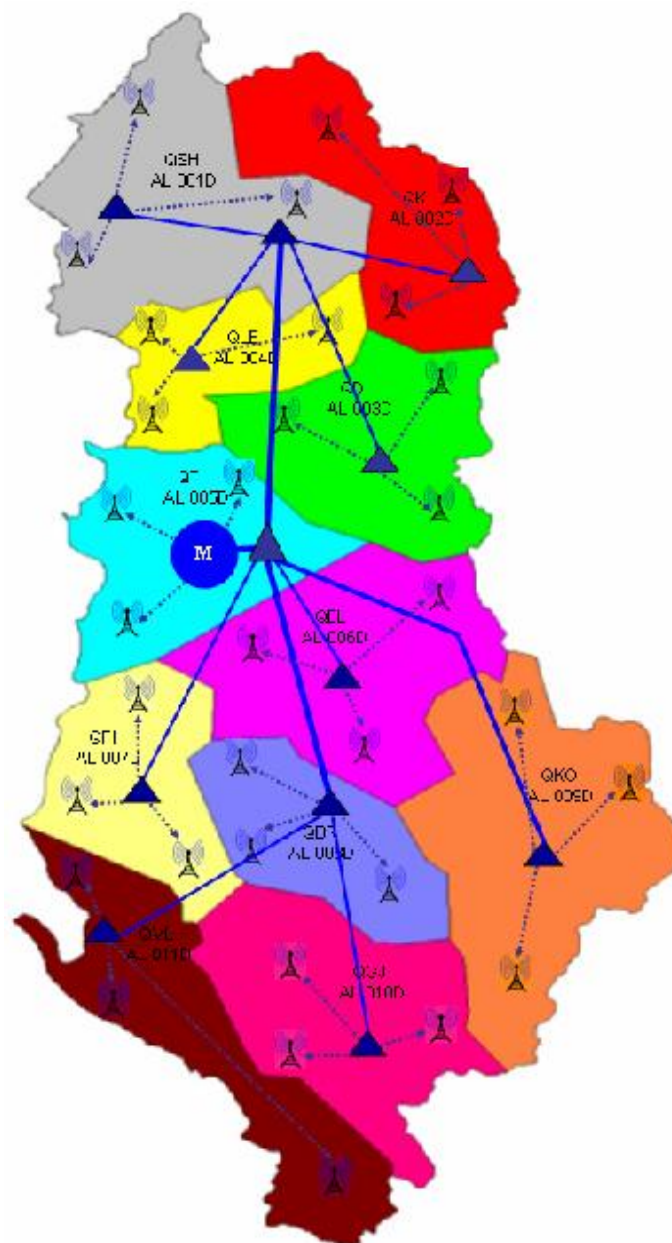

Fig. 3 MUX 3, MUX 4, MUX 5 -Rrjetet numerikë private kombëtare

Konfiguracioni:

Rrjet 11 SFN me një **head end office** në Tiranë.

- SFN 3.1 Shkodër.
- SFN 3.2 Kukës.
- SFN 3.3 Dibër.
- SFN 3.4 Lezhë.
- SFN 3.5 Tiranë.
- SFN 3.6 Elbasan.

SFN 3.7 Fier.
SFN 3.8 Berat.
SFN 3.9 Korçë.
SFN 3.10 Gjirokastrë.
SFN 3.11 Vlorë.

Frekuencat e SFN-ve përcaktohen nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin përkatës (GE 06).

Licencimi nga KKRT behet sipas percaktimeve ne seksionin 2.3 dhe 2.8.3.

3.2.2 MUX 4 : Rrjet privat kombëtar

- **Konfiguracioni:**

Rrjet 11 SFN me një **head end office** në Tiranë.

SFN 4.1 Shkodër
SFN 4.2 Kukës
SFN 4.3 Dibër
SFN 4.4 Lezhë
SFN 4.5 Tiranë
SFN 4.6 Elbasan
SFN 4.7 Fier
SFN 4.8 Berat
SFN 4.9 Korçë
SFN 4.10 Gjirokastrë
SFN 4.11 Vlorë

Frekuencat e SFN-ve përcaktohen nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin përkatës (GE 06).

Licencimi nga KKRT sipas percaktimeve ne seksionin 2.3 dhe 2.8.3 me siper.

3.2.3 MUX 5 : Rrjet privat kombëtar

- **Konfiguracioni:**

Rrjet 11 SFN me një **head end office** në Tiranë.

SFN 5.1 Shkodër
SFN 5.2 Kukës
SFN 5.3 Dibër
SFN 5.4 Lezhë
SFN 5.5 Tiranë
SFN 5.6 Elbasan
SFN 5.7 Fier
SFN 5.8 Berat

SFN 5.9 Korçë
SFN 5.10 Gjirokastrë
SFN 5.11 Vlorë

Frekuencat e SFN-ve përcaktohen nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin përkatës (GE 06).

Licencimi nga KKRT. Nëse dështon licencimi i operatorëve ekzistues sipas parimit **beauty contest**, KKRT organizon konkurrimin e kandidaturave.

MUX 3, MUX 4 dhe MUX 5 mund të licencohen sipas një grafiku të përcaktuar, ose njëkohësisht.

- **Programet:**

Programet që do të mbështeten në rrjetet privatë kombëtarë do të licencohen nga KKRT. Gjatë licencimit KKRT mban parasysh raportet e caktuara nga ligji për programet e transmetuara hapur dhe atyre të krijuara. Një program i licencuar nga KKRT do të konsiderohet lokal, rajonal apo kombëtar në varësi të rrjetit ku mbështetet (lokal, rajonal apo kombëtar).

Operatorëve privatë kombëtarë mund t'u caktohen detyrime për mbështetjen e një numri të kufizuar programesh të operatorëve ekzistues analogë lokalë (sidomos të zonës Tiranë-Durrës). Transmetimi i programeve të operatorëve ekzistues lokalë do të realizohet në të njëjtat kushte dhe me të njëjtat pagesa si dhe programet që do të mbështeten në rrjetin e operatorit publik.

IV - FUTJA E TEKNOLOGJIVE E SHËRBIMEVE TË REJA MEDIATIKE (HD TV, DVBT H, SHËRBIMET INTERAKTIVE, ETJ)

OFRIMI I KAPACITETEVE SHITESË PËR RRITJEN E SHUMËLLOJSHMËRISË E PLURALIZMIT TË PROGRAMEVE

4.1. Zgjerimi i kapaciteteve transmetuese të operatorit publik

4.1.1 - MUX 2: Rrjet publik kombëtar

4.1.2 - Konfiguracioni

Rrjet 11 SFN me një **head end office në Tiranë**, i përbërë nga

SFN 2.1 Shkodër. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL001 D, të Shkodrës (GE 06).

SFN 2.2 Kukës. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL002 D të Kukësit (GE 06).

SFN 2.3 Dibër. Frekuenca e SFN përcaktohet nga

- KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL003 D të Dibrës (GE 06).
- SFN 2.4 Lezhë.** Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL004 D të Lezhës (GE 06).
- SFN 2.5 Tiranë.** Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL005 D të Tiranës (GE 06).
- SFN 2.6 Elbasan.** Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL006 D të Elbasanit (GE 06).
- SFN 2.7 Fier.** Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL007 D të Fierit (GE 06).
- SFN 2.8 Berat.** Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL008 D të Beratit (GE 06).
- SFN 2.9 Korçë.** Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL009 D të Korcës (GE 06).
- SFN 2.10 Gjirokastrë.** Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL010D të Gjirokastrës (GE 06).
- SFN 2.11 Vlorë.** Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL011D të Vlorës (GE 06).

Zgjerimi i kapaciteteve transmetuese të operatorit publik do të fillojë pas përfundimit të ndërtimit të rrjetit të parë (në përfundim të kalimit të plotë në transmetimet numerike) dhe përcaktimit të numrit optimal të programeve që do të konsiderohen të vlefshme për të përmbushur misionin e operatorit publik. Në këtë fazë do të përcaktohen nevojat për shërbimet e reja të operatorit publik (HD, shërbimet interaktive, etj).

Ndërtimi i MUX 2 mund të zbatohet pjesërisht për rajonin Tiranë - Durrës qysh në fazën e parë (shih pikën a), për të plotësuar kapacitetet e MUX 1 për mbështetjen e operatorëve analogë ekzistues.

4.2 - Ndërtimi i rrjeteve privatë lokale

4.2.1 - 11 MUX-e lokale (MUX 6.1 deri në MUX 6.11)

Fig. 4 MUX 6.1 deri 6.11 -Rrjetet numerikë privatë lokale

b- Konfiguracioni

Head end-i në qendër të çdo allotmenti.

MUX 6.1 - Rrjet SFN Shkodër. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL001 D, të Shkodrës (GE 06).

- MUX 6.2** – Rrjet SFN Kukës. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL002 D të Kukësit (GE 06).
- MUX 6.3** - Rrjet SFN Dibër. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL003 D të Dibrës (GE 06).
- MUX 6.4** - Rrjet SFN Lezhë. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL004 D të Lezhës (GE 06).
- MUX 6.5** - Rrjet SFN Tiranë. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL005 D të Tiranës (GE 06).
- MUX 6.6** - Rrjet SFN Elbasan. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL006 D të Elbasanit (GE 06).
- MUX 6.7** - Rrjet SFN Fier. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL007 D të Fierit (GE 06).
- MUX 6.8** - Rrjet SFN Berat. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL008 D të Beratit (GE 06).
- MUX 6.9** - Rrjet SFN Korçë. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL009 D të Korçës (GE 06).
- MUX 1.10**- Rrjet SFN Gjirokastrë. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL010D të Gjirokastrës (GE 06).
- MUX 6.11** - Rrjet SFN Vlorë. Frekuenca e SFN përcaktohet nga KKRT bazuar në planin e frekuencave numerike për allotmentin AL011D të Vlorës (GE 06).

Licencimi nga KKRT nëpërmjet konkurrimit të kandidaturave. Operatorët ekzistues analogë (të licencuar nga KKRT mund të marrin një licencë lokale, nëse lidhin një marrëveshje midis tyre për ndërtimin dhe shfrytëzimin e rrjetit lokal sipas percaktimeve në seksionin 2.4 dhe 2.8.4.

Programet që do të mbështeten në rrjetet privatë lokale do të licencohen nga KKRT. Gjatë licencimit KKRT mban parasysh raportet e caktuara nga ligji për programet e transmetuara hapur dhe atyre të krijuara. Nëse një program mbështetet në më shumë se një rrjet (përfshirë edhe rrjetet kablore apo satelitore) kategoria e tij (lokale, rajonale apo kombëtare) përcaktohet nga rrjeti që ka shtrirje më të madhe gjeografike.

4.3. Operatorët rajonalë

4.3.1 Operatorë rajonalë të rrjetit numerik

Operatorët rajonalë të rrjeteve numerike do të licencohen nga KKRT për të mbuluar mbi një qark. Numri i tyre dhe zonat përkatëse të licencimit përcaktohet nga KKRT pas vlerësimit të nevojave të tregut mediatik. Pas përcaktimit të numrit të operatorëve, KKRT organizon

konkurrimin e kandidaturave për ndërtimin e rrjeteve rajonale. Për ndërtimin e operatorëve rajonalë rekomandohet përdorimi i frekuencave të brezit VHF që bëjnë pjesë në planin kombëtar të frekuencave numerike (GE 06).

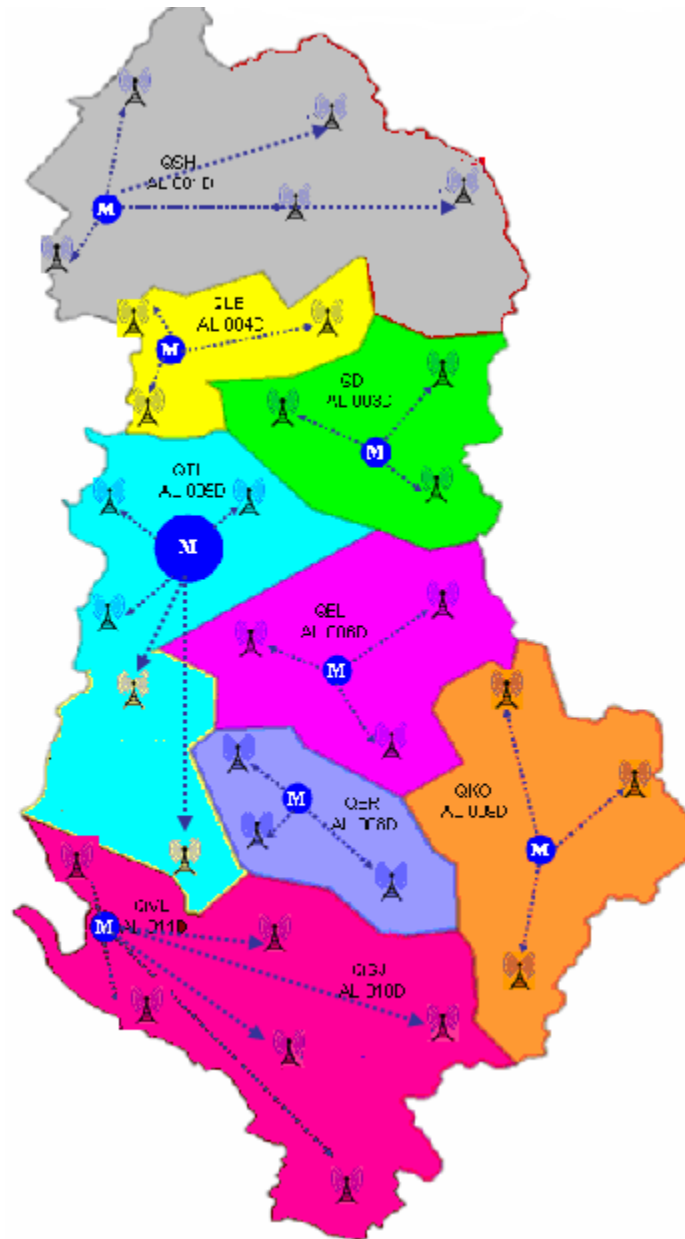

Fig. 5 MUX 8.1 deri 8.8 -Rrjetet numerikë privatë rajonalë

Konfiguracioni

Rrjete SFN, 2 SFN ose 3 SFN me head end-e të instaluar në qendër të rajonit.
Emërtimi MUX 8.1, MUX 8.2, etj.

4.3.2 Operatorë programesh rajonalë (Ofrues rajonal i shërbimeve audiovizual)

Në rrjetet numerikë rajonalë mund të mbështeten programe rajonalë.

Programet që do të mbështeten në rrjetet privatë lokale do të licencohen nga KKRT. Gjatë licencimit KKRT mban parasysh raportet e caktuara nga ligji për programet e transmetuara hapur dhe atyre të krijuara. Nëse një program mbështetet në më shumë se një rrjet (përfshirë edhe rrjetet kablore apo satelitore) kategoria e tij (lokale, rajonale apo kombëtare) përcaktohet nga rrjeti që ka shtrirje më të madhe gjeografike.

V – RENDI I IMPLEMENTIMIT

5.1 Faza I

5.1.1 Ndërtimi i MUX 1

5.1.1.1 Grafiku i ndërtimit

Ndërtimi i rrjetit numerik të TV Kombëtar, në varësi të disponibilitetit të financimeve, mund të planifikohet të realizohet në një apo disa vite. Përdorimi i metodës së ishujve numerikë lejon të planifikohet ndërtimi me faza i kombinuar me mbylljen e transmetimeve analoge. Kjo metodë, ka avantazh që racionalizon investimet dhe realizon mbylljen e përshkallëzuar të transmetimeve analoge.

Mbulimi me sinjal numerik i territorit, në fazën e parë të implementimit do të synohet të jetë më i madh ose i barabartë me mbulimin me sinjal analog nga secili operator ekzistues analog.

Në fazën e parë do të synohet që mbulimi me sinjal numerik të jetë mbi 90 % të popullsisë.

5.1.1.2 Afatet e digjitalizimit

Kalimi në transmetimet numerike do të jetë më i ngadalshëm së ndërtimi vetë rrjetit MUX 1, pasi përgatitja e publikut, informimi dhe pajisja e tij me dekoder, do të kërkojnë kohën e duhur.

Tabela e mëposhtme (Tab.23) paraqet një variant të llogaritjes së kohës për kalimin të plotë në transmetimet numerike të një allotmenti të caktuar. Kjo tabelë nuk merr parasysh **kohën e prokurimit të ndërtimit të rrjetit** që mund të zgjasë 4 deri në 6 muaj.

Koha e ndërtimit të rrjetit (Muaj)	Testimi i rrjetit (Muaj)	Transferimi në plat. numerike (Muaj)	Mbyllje e trans. Analoge (Muaj)
2	1	1	2

Tab.23 Afatet e digjitalizimit

1. **Koha e ndërtimit** është koha e nevojshme për realizimin teknik të rrjetit dhe përfshin përshtatjen e ambienteve dhe kullave ekzistuese në pikat ekzistuese të transmetimit, instalimin e transmetuesve kryesorë (main transmitters) dhe sistemeve përkatës r/rele, etj.
2. **Testimi** është koha për kryerjen e provave e testeve të ndryshme për performancën e rrjetit të ndërtuar dhe dorëzimin e tij për shfrytëzim.
3. **Transferimi në platformën numerike** është koha e nevojshme për mbështetjen e operatorëve analogë ekzistues në platformën numerike, pa ndërprerë transmetimet analoge nëpërmjet rrjeteve të tyre analogë ekzistues.

4. **Mbyllja e transmetimeve analoge** është koha e nevojshme për ndërprerjen e transmetimeve analoge në allotmentin e caktuar. Për realizimin e këtij procesi është e domosdoshme **pajisja e të gjithë teleshikuesve me marrës numerikë** (dekoder ose marrës TV me dekoder të inkuorporuar), në mënyrë që të sigurohet vazhdimësia e marrjes së programeve që më parë merreshin në mënyrë analoge.

Bazuar në afatet e digjitalizimit, është ndërtuar (Tab.24) e cila paraqet afatet e kalimit në transmetime numerike të gjithë territorit të Republikës së Shqipërisë, allotment pas allotmenti. Në tabelë gjithashtu është paraqitur edhe propozimi për rendin e kalimit në transmetime numerike, duke filluar nga Tirana. Siç shihet kriteri i rendit të ndërtimit është përqindja e popullsisë (Digjitalizimi fillon nga zona me popullsi më të madhe –Tiranë – Durrës- dhe përfundon në zonën me popullsi më të vogël – Kukës).

Nr.	Zona	Popullsia (%)	Familje	Mbulli mi (% e popullsisë)	Implementimi i ishujve digitalë				
					Fillimi Muaj	Mbarimi Muaj	Testimi Muaj	Transferimi Muaj	Mbyllja e transmet analoge
1	Q.Tiranë – Q.Durrës	32.71	347369	85	0	2	3	4	6
2	Qarku i Fierit	11.48	97594	85	3	5	6	7	9
3	Qarku i Elbasanit	9.99	106090	85	6	8	9	10	12
4	Qarku i Lezhës	5	52809	85	9	11	12	13	15
5	Qarku i Shkodrës	7.82	83054	85	12	14	15	16	18
6	Qarku i Vlorës	8.74	92819	85	15	17	18	19	21
7	Qarku i Korçës	8.29	88113	85	18	20	21	22	24
8	Qarku i Beratit	5.47	6281	85	21	23	24	25	27
9	Qarku i Dibrës	4.22	44823	85	24	26	27	28	30
10	Qarku i Gjirokastrës	3.7	39347	85	27	29	30	31	33
11	Qarku i Kukësit	2.58	27346	85	30	32	33	34	36
	Territori i Shqiperise	100	985643	85					
	Implementimi në vite				0	2.67	2.75	2.83	3.00

Tab.24 Afatet e kalimit të plotë në transmetimet numerike (MUX 1).

Tabela 24 përcakton afatet e realizimit të secilit nga proceset e nevojshme për mbylljen e transmetimeve analoge në secilin allotment.

Siç shihet nga kjo Tabela, koha e nevojshme për kalimin e plotë në transmetime numerike është 3 vjet. Ky afat e tejkalon afatin e vendosur në ligjin ekzistues të transmetimeve numerike, që është viti 2012, ndërkohë që mbetet brenda afatit të përcaktuar nga Marrëveshja GE 06 (2015).

Afatet e kalimit të plotë në transmetimet numerike mund të përshpejtohen, nëse:

- Teleshikuesit do të pajisen 100 % me dekoder brenda afatit të kalimit në numerik të secilit allotment;
- Mbështetja e operatorëve analogë ekzistues në platformën e MUX 1 do të realizohet në kohë e pa probleme financiare;

- Do të sigurohet në kohë financimi i plotë i ndërtimit të MUX 1;
- Në kriteret për fituesit e garës së furnizimit të pajisjeve transmetuese dhe ndërtimit të rrjetit, koha e realizimit të vlerësohet me pikët maksimale.

5.1.2. Ndërtimi i MUX 3, MUX 4, MUX 5 (Rrjetet Privatë Kombëtarë)

Gjatë procesit të licencimit të rrjeteve të operatorëve privatë kombëtarë KKRT do të përcaktojë kushte për harmonizimin e ndërtimit të këtyre rrjeteve në përputhje me planin e mbylljes së transmetimeve analoge ekzistuese. Gjatë implementimit të rrjetit, operatorët privatë mund ta përshpejtojnë ndërtimin, por duke respektuar rendin e vendosur për digjitalizimin e çdo allotmenti.

Në rrjetet privatë kombëtarë do të mundësohet edhe transmetimi me definicion të lartë (HD).

5.2 Faza II

5.2.1 Ndërtimi i MUX 6.1 deri 6.11 (Rrjetet Lokalë)

Me mbështetjen e programeve të operatorëve ekzistues në platformën e RTSH (MUX1), dhe mbylljen e rrjeteve të tyre analogë, do të lirohen frekuencat e zëna prej tyre, disa prej të cilave bëjnë pjesë në planin e frekuencave numerike. Lirimi i spektrit krijon kushte për licencimin e platformave lokale numerike në të cilat do të mbështeten programe **të reja** lokale.

Nuk përjashtohet edhe kalimi në platformat lokale edhe të programeve ekzistuese që në fazën e parë do të mbështeten në rrjetin e TV publik, nëse oferta e platformave lokale do të jetë më tërheqëse.

Shtimi i kapaciteteve transmetuese si rezultat i ndërtimit të platformave lokale do të krijojë mundësinë e futjes së transmetimeve me definicion të lartë (HD) si në platformat lokale, ashtu edhe në MUX 1 të TV Publik.

5.2.2 Ndërtimi i Rrjeteve Rajonalë (MUX 8.1 etj)

Si rezultat i lirimit të spektrit nga transmetimet analoge, njëkohësisht me platformat lokale, mund të licencohen edhe platformat rajonale (që do të mbulojnë më shumë së një qark), duke përdorur mbulimin e planifikuar në brezin VHF.

5.3 Vendimi për përdorimin e mbulimit rezervë

Pas ezaurimit të kapaciteteve transmetues të 7 mbulimeve kombëtare të përshkruara më sipër (për ndërtimin e rrjeteve të TV publik, në përputhje me zhvillimet e tregut të mediave elektronike të Shqipërisë si dhe të teknologjive të transmetimeve radio e televizive, KKRT do të përcaktojë mënyrën e shfrytëzimit, teknologjinë dhe mënyrën e licencimit të rrjetit të MUX 7, të lënë rezervë.

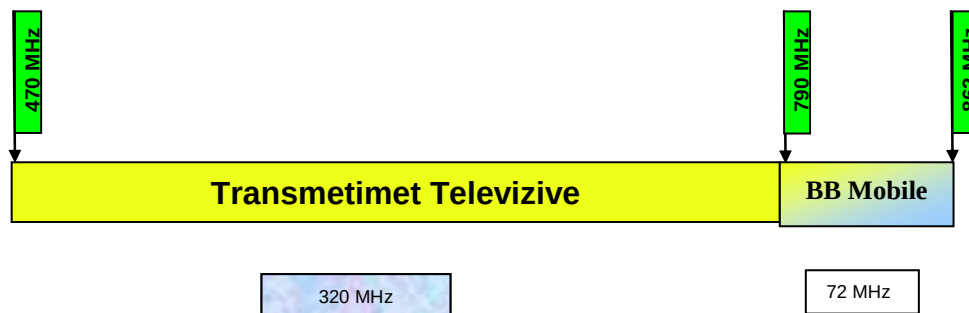
VI - DIVIDENTI DIGJITAL

6.1 Shfrytëzimi i dividendit digjital për shërbime të tjera të telekomunikacioneve.

Në Evropë, kalimi nga transmetimi analogë në transmetim numerikë tokësorë në fund të 2012 do të lirojë një sasi spektri të konsiderueshëm si rezultat i efikasitetit më të madh të teknologjisë numerike. Ky spektër njihet si “dividendi digjital”.

Dividendi digjital konsiderohet si një mundësi unike për të plotësuar kërkesën në rritje të shpejtë për shërbimet e komunikimit pa tel. Ai hap një spektër të mjaftueshëm për transmetuesit për të zgjeruar e zhvilluar në mënyrë të konsiderueshme shërbimet e tyre duke siguruar në të njëjtën kohë që përdorime të tjera të rëndësishme sociale e ekonomike, si aplikimet me bandë të gjerë.

Pasojat e vendimeve të Konferencës Botërore të Komunikacioneve të vitit 2007 (ERC-07), të vitit 2012, ERC -2012, lidhur me përdorimin e spektrit 470-862 MHz, i destinuar deri tani sipas PKF për transmetime televizive, jepen në figurën e mëposhtme:

Sic shihet nga figura e mësipërme, një brez prej 72 MHz (790-862 MHz), në vend të transmetimeve televizive si deri tani, destinohet për transmetime mobile me bandë të gjerë.

Sot, brezi i frekuencave 790 – 862 MHz (Kanalet 61-69 UHF), aktualisht nën administrimin e KKRT-së¹², përdoret për

1. transmetime analoge ekzistuese,
2. transmetime digjitale ekzistuese (jashtë planit GE-06). dhe
3. transmetime digjitale të planifikuara në Marrëveshjen GE-06

1. Transmetime analoge ekzistuese.

Janë caktime frekuencorë të gjetura në transmetim nga KKRT-ja në momentin e krijimit të saj, ose të dhëna në vitet para miratimit të Marrëveshjes GE-06. Më poshtë jepen operatorët, pikat përkatëse të transmetimit dhe kanalet e përdorura.

Operatori	Pika e	Kanali	Teknologjia	Kategoria
-----------	--------	--------	-------------	-----------

¹² Bazuar në ligjin nr 8410 datë 30.09.1998 “Për radion dhe televizionin public e privat në Republikën e Shqipërisë” dhe Planin Kombëtar të frekuencave, miratuar me vendimin nr .479 datë 06.05.2009 të Këshillit të Ministrave

		transmetimit			
1	TV Vizion+	Durres	63	Analog	vendore
2	Telesport	Petresh	63	Analog	Vendore
3	TV Margit	Blerim (Lu)	65	Analog	Vendor
4	Telesport	Zvernec	65	Analog	Vendor
5	TVSH	Zvernec	63	Analog	Publik
6	TV Shijak	Shijak	61	Analog	Vendore
7	T Margit 1	Ardenice	63	Analog	Vendore
8	TV Klan19	Mali i Robit	62	Analog	Kombetar
9	TVA 10	Koder Ischem	63	Analog	Kombetar
10	TVA 11	Librazhd	68	Analog	Kombetar
11	TVA 12	Ardenice	61	Analog	Kombetare
12	2ATV	Kavaje Qytet	61	Analog	Vendore
13	TV Fokus	Zvernec	61	Analog	Vendore
14	TV Berati	Berat Kala	67	Analog	Vendore
15	TV Klan	Rubik	63	Analog	Kombetar
16	TV A1	V. Zogut (Dr)	68	Analog	Vendore
17	TV Klan	Skrevan	65	Analog	Kombetar
18	TV ATN1	Ballsh	61	Analog	vendor
19	TV Adriati	Durres	65	Analog	Vendore
20	TV Tele1	Petresh	61	Analog	vendor
21	TV Alsat	Tarabosh	66	Analog	Vendor
22	TV D1	Peshkopi	61	Analog	Vendor
23	TV 4+	Germenj	66	Analog	vendor
24	TV Preza	Preze Kala	65	Analog	vendor
25	TV K8	Mile	65	Analog	Vendore
26	Top Channel	Bratomire	67	Analog	Kombetar
27	Top Channe	Gllave	68	Analog	Kombetar
28	TV Neës 24	Himare	66	Analog	Vendor

Këto transmetime pritet të mbyllen në vitin 2015, në përputhje me dispozitat e GE-06

2. Transmetime numerike ekzistuese.

Sic dihet këto transmetime nuk janë licencuar nga KKRT dhe kanalet e okupuara nuk bëjnë pjesë në planin GE-06 D. Më poshtë jepen të dhënat përkatëse:

Nr	Operatori	Pika e transmetimit	Kanali	Teknologjia
1	DigitAlb	Ardenice	62	Digital
2	DigitAlb1	Ardenice	64	Digital
3	DigitAlb2	Ardenice	67	Digital
4	DigitAlb3	Ardenice	69	Digital
5	DigitAlb	Fushe Dajt	62	Digital
6	DigitAlb	Fushe Dajt	64	Digital
7	DigitAlb	Fushe Dajt	67	Digital
8	DigitAlb	Fushe Dajt	69	Digital
9	DigitAlb	V. Zogut (Dr)	62	Digital
10	DigitAlb	V. Zogut (Dr)	64	Digital

11	DigitAlb	V. Zogut (Dr)	67	Digital
12	DigitAlb	V. Zogut (Dr)	69	Digital
13	DigitAlb	Petresh	62	Digital
14	DigitAlb	Petresh	64	Digital
15	DigitAlb	Petresh	67	Digital
16	DigitAlb	Petresh	69	Digital
17	DigitAlb	Tarabosh	62	Digital
18	DigitAlb	Tarabosh	64	Digital
19	DigitAlb	Tarabosh	67	Digital
20	DigitAlb	Tarabosh	69	Digital
21	DigitAlb	Zvernec	62	Digital
22	DigitAlb	Zvernec	64	Digital
23	DigitAlb	Zvernec	67	Digital
24	DigitAlb	Korce	69	Digital
25	DigitAlb	Korce	62	Digital
26	DigitAlb	Korce	64	Digital
27	DigitAlb	Korce	67	Digital
28	DigitAlb	Korce	69	Digital

Këto transmetime parashikohet të mbyllen me licencimin e operatorëve numerikë private kombëtarë, pas një periudhe tranzicioni që do të bëjë të mundur kalimin në frekuencat e parashikuara nga GE-06 dhe ndryshimin e decoderëve nga MPEG-2 në MPEG-4.

3. Transmetime numerike të planifikuara në planin GE-06 D

Sipas GE-06, në Planin Shqiptar të Frekuencave Numerike bëjnë pjesë edhe Caktimet Frekuencorë në brezin e Dividendit Digjital (kanalet 61-69), lista e të cilëve jepet më poshtë:

Allotmenti Kukes	Kan/Frek
AL-002D/Kukes	65 (826Mhz)
Allotmenti Diber	Kan/Frek
AL-003D/Diber	63 (810Mhz)
AL-003D/Diber	69 (858Mhz)
Allotmenti Lezhe	Kan/Frek
AL-004D/Lezhe	66 (834Mhz)
AL-004D/Lezhe	68 (850Mhz)
Allotmenti Tirane	Kan/Frek
AL-005D/Tirane	61 (794Mhz)
Allotmenti Elbasan	Kan/Frek
AL-006D/Elbas.	62 (802Mhz)
AL-006D/Elbas.	68 (850Mhz)
Allotmenti Berat	Kan/Frek
AL-008D/Berat	65 (826Mhz)
AL-008D/Berat	66 (834Mhz)
Allotmenti Korçe	Kan/Frek
AL-009D/Korce	64 (818Mhz)
Allotmenti Gjiroka	Kan/Frek
AL-010D/Gjiroka.	63 (810Mhz)
AL-010D/Gjiroka.	67 (842Mhz)
AL-010D/Gjiroka.	69 (858Mhz)
Allotmenti Vlore	Kan/Frek

Problem kryesor rezulton riplanifikimi i transmetimeve numerike në breza më të ulët frekuencash, për të mos pakësuar kapacitetet transmetuese të fituara nga Plani GE 06. Për këtë qëllim duhet planifikuar koordinimi me vendet fqinjë dhe duhet bërë regjistrimi në GE 06 të rreth 13 % të caktimeve frekuencore totale të planifikuara nga GE 06.

Duke marrë në konsideratë vështirësitë e procesit të koordinimit, i cili mund të përfundojë pa rezultat, si pasojë e interesave të të gjitha vendeve për të shfrytëzuar në interes të vet të gjitha burimet e fundme, shumë vende kanë vendosur të mos bëjnë më riplanifikim, por thjesht të reduktojnë mbulimet e planifikuara. Në rastin e Shqipërisë kjo do të sillte mos shfrytëzimin e plote të 2 mbulimeve. (Nga 7+1 mbulime do të mbeten 5+1 mbulime).

Kjo behet në perputhje me të gjitha zhvillimet ndërkombetare, me aktet finale të Konferencës Botërore të Radiokomunikacionit, me interesat kombetare për zhvillimin e rrjeteve me brez të gjere si një mundësi zhvillimi ekonomik për vendin dhe përfitimi social ekonomik të gjere.

Puna për koordinimin me vendet fqinjë, mund të zhvillohet paralelisht me realizimin e objektivit imediat (kalimi në transmetimet numerike dhe lirimi i spektrit për DD), dhe të vazhdojë pas arritjes së tij për të bërë të mundur riplanifikimin me synim krijimin e mbulimeve të reja (kombëtare apo lokale).

VII. PAGESAT E OPERATORËVE PRIVATË LOKALË PËR MBËSHTETJEN NË RRJETIT NUMERIK KOMBËTAR TË TVSH

Duke qenë se mbështetja e operatorëve analogë ekzistues në rrjetin numerik të RTSH do të respektojë rregullat e tregut, gjatë zhvillimit të këtij biznesi RTSH-së duhet t'i planifikohet një normë fitimi. Në material kjo normë është përcaktuar 15% duke u mbështetur në praktikën e lejimit të një norme të arsyeshme fitimi dhe mos krijimit të barrierave financiare për operatorët ekzistues që do mbështeten në rrjetin e RTSH.

Duke marrë parasysh edhe taksat, të ardhurat vjetore të RTSH-së nga biznesi i ofrimit të rrjetit të vet për mbështetjen e programeve të të tretëve, do të jenë:

Emertimi	Leke	Euro
Shpenzimet vjetore	46866352.50	360510.40
Fitimi i planifikuar (15%)	7059906.00	108153.10
Tatim Fitimi (10%)	75991.00	10815.30
Shuma e të ardhurave vjetore të op publik (për 1 allotment)	54002249.5	479 478.8

Tab. 25 Të ardhurat vjetore të planifikuara nga ofrimi i rrjetit të RTSH për mbështetjen programeve për të tretët

7.1 Llogaritja e pagesës për mbështetje në MUX (MPEG 4)

Duke supozuar së për çdo allotment, në rrjetin e RTSH-së do të mbështeten mesatarisht 12 operatorë lokalë, për të përcaktuar pagesën e çdo operatori lokal, shuma e të ardhurave sipas tabelës paraardhëse, pjesëtohet me nr 12:

Emertimi	Leke	Euro
Operatorë të shërbimit programor TV	12	
Pagesa vjetore për operator	4500187.45	34616.82
Pagesa mujore	375015.62	2884.73

Tab.26 Llogaritja e pagesës për mbështetje në MUX (MPEG 4)

Arsyetimi i mësipërm është bërë pa zbritur shpenzimet që RTSH do të kryejë për të operuar kanalet e veta që do të mbështeten në po këtë rrjet numerik.

Në këtë mënyrë, mesatarisht, pagesa vjetore për të mbështetur programet lokale në një allotment të rrjetit të Operatorit publik është rreth 34 600 **Euro** ose **4.5 milionë Lekë**, që i korrespondon një pagese mujore prej 2 **884 Euro** ose 375015 **Lekë**.

Në këtë përcaktim nuk janë marrë parasysh disa faktorë që janë determinues në përcaktimin e vlerës së tregut si zona e shërbimit, madhësia aktuale e operatorëve ekzistues, etj.

7.2 Gjendja financiare e disa operatorëve televizivë ekzistues

Për të realizuar një kalim të shpejtë në transmetimet numerike do të jetë vendimtare përcaktimi i aftësisë paguese të operatorëve ekzistues analogë për tu mbështetur në platformën numerike. Për këtë përcaktim të aftësisë paguese të operatorëve ekzistues analogë, janë marrë në konsideratë operatorët e mëposhtëm (Tab. 27), për të cilët disponohen të dhëna.

Nr.	Emërtimi	Rrethi	Të ardhurat (Mijë lekë)	Shpenzime (Mijë lekë)	Të ardhurat (Euro)	Shpenzime (Euro)
	Televizione		2275531	2150344	17504085	16541108
1	TV Telesport	Tiranë	28937	28412	222592	218554
2	TV Tele 1	Tiranë		2402	0	18477
3	TV Tirana 2000	Tiranë	5082	5306	39092	40815
4	TV Kopliku	M.Madhe	4242	3829	32631	29454
5	TV BBF	Tiranë	22186	21399	170662	164608
6	TV Planet (Calvin)	Tiranë	11150	10717	85769	82438
7	TV Lezha	Lezhë	6894	6377	53031	49054
8	TV Berati	Berat	865	734	6654	5646
9	TV Supersonic	Tiranë	6291	5593	48392	43023
10	TV Star	Tiranë	2450	11077	18846	85208
11	TV Scan (ATN 1)	Tiranë	36152	34637	278092	266438
12	TV Club	Tiranë	12415	10050	95500	77308
13	TV Rozafa	Shkodër	46212	3896	355477	29969

14	TV Vizion +	Tirane	459982	469000	3538323	3607692
15	TV Channel 7	Gjirokastrë	4830	4320	37154	33231
16	TV Top Channel	Tiranë	1320413	1269258	10157023	9763523
17	TV Puka	Pukë	2100	1747	16154	13438
18	TV UFO	Durrës	7540	6730	58000	51769
19	TV Blue Sky	Shkodër	1799	1604	13838	12338
20	TV Lobi	Korçë	2750	3717	21154	28592
21	TV Apollon	Fier	8122	6472	62477	49785
22	TV ORA	Tiranë	74959	68342	576608	525708
23	TV Neës 24	Tiranë	200524	164689	1542492	1266838
24	TV AVN	Fier	4115	3995	31654	30731
25	TV Margit	Lushnjë	1920	1774	14769	13646
26	TV 4+	Lushnjë	3601	5267	27700	40515

Tab.27 Gjendja financiare e disa operatorëve televizivë ekzistues

Në pamundësi të sigurohen të dhëna të detajuara për shpenzimet, shifra totale vjetore e shpenzimeve është krahasuar me pagesën vjetore të kalkuluar më sipër për mbështetjen në platformave numerike. Është evidente që ky krahasim është vetëm orientues, pasi në shpenzimet aktuale të operatorëve hyjnë, përveç shpenzimeve të mirëmbajtjes së rrjetit, edhe shumë shpenzime të tjera. Me këto paranteza, gjendja paraqitet:

7.3 Operatore me shpenzime më pak së 4.5 milionë Lekë në vit

Nr.	Emërtimi	Rrethi	Të ardhurat (Mijë lekë)	Shpenzime (Mijë lekë)	Të ardhurat (Euro)	Shpenzime (Euro)
1	TV Tele 1	Tiranë		2402	0	18477
2	TV Kopliku	M.Madhe	4242	3829	32631	29454
3	TV Berati	Berat	865	734	6654	5646
4	TV Rozafa	Shkodër	46212	3896	355477	29969
5	TV Channel 7	Gjirokastrë	4830	4320	37154	33231
6	TV Puka	Pukë	2100	1747	16154	13438
7	TV Blue Sky	Shkodër	1799	1604	13838	12338
8	TV Lobi	Korçë	2750	3717	21154	28592
9	TV AVN	Fier	4115	3995	31654	30731
10	TV Margit	Lushnjë	1920	1774	14769	13646

Tab.28 Operatorë me shpenzime më pak së 5.2 milionë lekë në vit

Shënim: Tabela e mësipërme është hartuar nga të dhënat e disponueshme dhe nuk është shteruese. Në treg mund të ketë edhe operatorë të tjerë me të ardhura e shpenzime të pakta.

7.4 Operatorë me shpenzime deri në dyfishin e 4.5 milionë lekëve në vit

Nr.	Emërtimi	Rrethi	Të ardhurat (Mijë lekë)	Shpenzime (Mijë lekë)
1	TV Tirana 2000	Tiranë	5082	5306
2	TV Lezha	Lezhë	6894	6377
3	TV Supersonic	Tiranë	6291	5593
4	TV Club	Tiranë	12415	10050
5	TV UFO	Durrës	7540	6730
6	TV Apollon	Fier	8122	6472
7	TV 4+	Lushnjë	3601	5267

Tab. 29 Operatorë me shpenzime deri në dyfishin e 4.5 milionë lekëve në vit

7.5 Operatore me shpenzime mbi dyfishin e 4.5 milion lekëve në vit

Nr.	Emërtimi	Rrethi	Të ardhurat (Mijë lekë)	Shpenzime (Mijë lekë)	Të ardhurat (Euro)	Shpenzime (Euro)
	Televisione		2275531	2150344	17504085	16541108
1	TV Telesport	Tiranë	28937	28412	222592	218554
2	TV BBF	Tiranë	22186	21399	170662	164608
3	TV Planet (Calvin)	Tiranë	11150	10717	85769	82438
4	TV Star	Tiranë	2450	11077	18846	85208
5	TV Scan (ATN 1)	Tiranë	36152	34637	278092	266438
6	TV Vizion +	Tirane	459982	469000	3538323	3607692
7	TV Top Channel	Tiranë	1320413	1269258	10157023	9763523
8	TV ORA	Tiranë	74959	68342	576608	525708
9	TV Neës 24	Tiranë	200524	164689	1542492	1266838

Tab.30 Operatore me shpenzime mbi dyfishin e 4.5 milionë lekëve në vit

7.6 Klasifikimi i operatorëve sipas shpenzimeve vjetore

Tabela 31 paraqet të përmblodhur % -en e shpenzimeve sipas paragrafeve 7.3, 7.4 dhe 7.5

Nr.	Emërtimi	%
1	Operatore me shpenzime më pak së 4.5 milionë lekë në vit	39
2	Operatore me shpenzime deri ne dyfishin e 4.5 milionë lekëve në në vit	27
3	Operatore me shpenzime mbi dyfishin e 4.5 milionë lekëve në vit	34

Tab.31 Klasifikimi i operatorëve sipas shpenzimeve vjetore

Nga të dhënat e Tabelës 31, së mësipërme, rezulton së 39 % të operatorëve ekzistues lokalë nuk janë në gjendje të përballojnë shpenzimet për mbështetje në rrjetin e operatorit Publik (MUX 1), kurse 34 % të tyre janë qartësisht në gjendje t'i përballojnë këto shpenzime edhe pse do t'u duhet të paguajnë më shumë pasi shtrihen në disa allotmente..

Mendimi është së pagesën e kalkuluar për mbështetje në MUX 1 **mund ta përballojnë rreth 50-55 %** të operatorëve ekzistues. Për pjesën, me qëllim që të nxitet kalimi në platformën numerike, tjetër **duhet studiuar mundësia e lehtësimeve në pagesat**, të paktën për vitet e para.

7.7. Propozime mbi lehtësimin e pagesave për mbështetjen e operatorëve ekzistues në rrjetin numerik të TVSH.

Siç u demonstrua më sipër, jo të gjithë operatorët ekzistues analogë do të jenë në gjendje të paguajnë detyrimin për t'u mbështetur në rrjetin e TVSH-së. Për të nxitur mbështetjen e tyre në platformën digjitale, propozohet të aplikohen lehtësirat si më poshtë:

7.7.1. Pagesë e diferencuar sipas zonës së licencimit

Dihet së zonat e licencimit të operatorëve televizivë nuk paraqesin të njëjtën tërheqje për biznesin. Zonat më atraktive janë zona Tiranë – Durrës , Ultësira Perëndimore e Shqipërisë dhe zona Korçë – Elbasan. Zonat e tjera konsiderohen të vështira. Ky diferencim duhet të reflektohet edhe në pagesat për mbështetjen në platformat numerike. Tabela e mëposhtme pasqyron koeficientet që do të shërbejnë për të realizuar diferencimin (Tab 32).

Zona e licencimit	Tirane-Durrës	Shqipëria Perëndimore, Korça	Pjesa tjetër
Koeficientet	2	1.5	0.5

Tab.32 Koeficientët e pagesës sipas zonave të licencimit

Koeficientët e mësipërm reflektohen në pagesat vjetore e mujore të operatorëve në tabelën më poshtë (Tab 33).

Pagesa për 1 allotment për operator	Mesatare	Tiranë-Durrës	Shqip Perëndim Korça	Te tjerët
Koeficienti		2	1.5	0.5
Operatorët (%)		30	40	30
Pagesa vjetore për operator (Leke)	5 200 000	10 400 000	7800000	2600000
Pagesa vjetore për operator (Euro)	40000	80 000	60 000	20 000
Pagesa mujore për operator (Leke)	433 333	866 667	650 000	216 667
Pagesa mujore për operator (Euro)	3 333	6 667	5 000	1 667

Tab.33 Pagesat për mbështetjen në rrjetin numerik të TVSH-së sipas zonave të licencimit

7.7.2. Pagesë e reduktuar për vitin e parë.

KKRT ka detyrim të sigurojë lehtësira për kalimin në platformë numerike të operatorëve **ekzistues**. Viti i parë i kalimit në transmetimet numerike do të jetë viti më i vështirë për të gjithë operatorët pasi përveç të tjerash atyre do t'u duhet të bëjnë shpenzime edhe për rrjetin ekzistues analog për periudhën e simulcast-it. Prandaj propozohet që vitin e parë, pagesa për mbështetjen në rrjetin numerik të reduktohet në gjysmën e pagesës së llogaritur. Në vitet e tjera, sidomos operatorët që aktualisht kanë shtrirje të kufizuar (një rreth apo një qytet) do të përfitojnë nga zgjerimi i zonës së licencimit (që do të jetë një qark), duke përmirësuar kështu edhe gjendjen ekonomike.

Aplikimi i një pagese të reduktuar për vitin e parë do të ulë të ardhurat e Operatorit publik për vitin në fjalë. Ky fakt duhet të merret parasysh gjatë llogaritjeve të vetëshlyerjes së MUX 1. Një zgjidhje alternative mund të ishte aplikimi i ndihmes shtetërore (ose mbështetja nga donatorë të tjerë) i diferencës, për të mos ndikuar në afatet e vetëshlyerjes së investimit.

Tabela 34, e mëposhtme, pasqyron pagesat që rezultojnë nga një propozim i tillë.

Pagesa për 1 allotment për operator	Mesatare	Tiranë-Durrës	Shqip Perëndim Korça	Te tjerët
Koeficienti		2	1.5	0.5
Operatorët (%)		30	40	30
Pagesa vjetore për operator (Leke)	2600000	5200000	3900000	1300000
Pagesa vjetore për operator (Euro)	20000	40000	30000	10000
Pagesa mujore për operator (Leke)	216666.5	433333.5	325000	108333.5
Pagesa mujore për operator (Euro)	1667	3333	2500	833

Tab.34 Pagesat për mbështetjen në rrjetin numerik të TVSH-së e reduktuar për vitin e parë

7.7.3. Pagesë e reduktuar gjatë viteve

Nëse, me gjithë korrigjimet e mundshme, ndonjë operator i zonave të largëta do të gjykohej se nuk do të jetë në gjendje të përballojë pagesën për mbështetje në platformën numerike, mund të aplikohen pagesa të reduktuara për tre vitet e para të operimit (ose deri në fund të periudhës së licencimit). Këto pagesa mund të jenë të përshkallëzuara sipas viteve. Operatorët që do të përfitojnë nga kjo skemë do të jenë në numër shumë të kufizuar dhe do të përcaktohen nga KKRT sipas kriterëve rigoroze e transparente. Edhe në këtë rast, një zgjidhje alternative mund të ishte aplikimi i ndihmes shtetërore (ose mbështetja nga donatorë të tjerë) i diferencës, për të mos ndikuar në afatet e vetëshlyerjes së investimit.

Nëse edhe pas tre viteve (ose pasi i mbaron afati i licencës), operatori nuk do të jetë në gjendje të paguajë, ai do të dalë nga tregu i mediave elektronike.

7.7.4. Subvencione

Me qëllim garantimin e objektivave për shumëllojshmërinë e mediave, dhe sigurimin e vazhdimësisë të ofrimit të shërbimit në zonat e largëta, mund të konsiderohet edhe dhënia e subvencioneve për mbështetjen në platformat numerike, në rastet e justifikuara për operatorët me mundësi të kufizuara financiare në përputhje me legjislacionin në fuqi për ndihmën shtetërore.

Licencimi i platformave numerike

Platforma DTT (Digital Terrestrial Television) është një prej disa platformave të ndryshme numerike dhe futje e DTT ka qenë dhe akoma është një problem në shumë vende që përdorin qasje të ndryshme për rregullimin dhe modelet e licencimit. Por pyetja e parë është nëse ka nevojë për DTT. Nëse sateliti apo TV me kabëll janë predominues në një zonë, mund të lindë mendimi që spektri mund të përdoret për shërbime të tjera.

Por shumica e vendeve dhe rajoneve në Evropë duket se kanë arritur në konkluzionin se DTT duhet të jetë një opsion për konsumatorët. Me t'u zgjedhur ky opsion, duhet krijuar kuadri rregullator. Në disa vende janë të mjaftueshme vetëm disa rregullime të vogla të legjislacionit ekzistues, ndërsa në disa të tjerë janë krijuar sisteme të reja licencimi. Duhet marrë në konsideratë çështja nëse DTT do të rregullohet ndryshe nga platformat e tjera dhe arsyet e një veprimi të tillë. Midis vendeve të Evropës përdoren rrugë të ndryshme për të rregulluar sektorin.

Qasjet dhe modelet e ndryshme të licencimit të DTT kanë avantazhet dhe disavantazhet e tyre, të cilat rregullatori duhet t'i marrë parasysh përpara se të zgjidhet qasja përkatëse. Qasja e zgjedhur nga një vend, mund të mos jetë e përshtatshme në një vend tjetër. Zgjedhja e një modeli, mund të prekë edhe pjesë të tjera të sistemit. Modeli i quajtur “gatekeeper” me variantet e tij të ndryshme është një opsion i zgjedhur nga vende të ndryshme **ku e drejta për të vendosur mbi përmbajtjen e mbështetur në platforma numerike pak a shumë i jepet një entiteti privat ose duke i dhënë atij liri të plotë zgjedhjeje ose duke i dhënë një seleksion kanalesh për të zgjedhur**. Në sisteme të tjerë licencimi **rregullatorët dëshirojnë të mbajnë kontrollin mbi përmbajtjen e ofruar**. Në përgjithësi çështja e mbajtjes së kontrollit mbi përmbajtjen duket të jetë çështje madhore në shume shtete.

Disa vende, si Shqipëria, kanë një traditë të fortë të kanaleve pa pagesë (free to air) dhe disa të tjerë kanë traditë të TV me pagesë, gjë e cila influencon në modelin e licencimit. Nëse lejohet TV me pagesë, duhet të jepet edhe modeli i biznesit për të përcaktuar modelin e licencimit. Si përfundim mund të themi se metoda “gatekeeper” është një alternative që ecën në vendet me traditë pay TV.

Aspekte mbi përmbajtjen

Gjatë diskutimit të DTT zakonisht tentohet përqendrimi në detajet teknike duke harruar perspektivën e konsumatorit. Një shumicë e gjerë konsumatorësh nuk janë të interesuar në teknikën por në përmbajtjen. Duke pasur mundësinë e zgjedhjes midis platformave të ndryshme, një konsumator mund të zgjedhë platformën më të mirë nga pikëpamja e përmbajtjes.

Vendosja e DTT zakonisht krijon më shumë kanale, më shumë përmbajtje për konsumatorin. Sipas konceptit të pastër “gatekeeper” rregullatori ka zgjedhur të mos ketë asnjë ndikim mbi përmbajtjen, me përjashtim të çështjeve të monitorimit të rregulluara nga direktiva AVMS (Audiovisual Media Services). Por, zakonisht një rregullator vendos disa kriteret mbi përmbajtjen që duhet t'u ofrohet konsumatorëve; Kjo mund të jetë një dëshirë për të mbrojtur kulturën apo gjuhën, ose thjesht një dëshirë që DTT duhet të ketë një përmbajtje që u drejtohet sa më shumë konsumatorëve. Dhe më shumë kanale zakonisht do të thotë gjithashtu që kompani programesh të krijuara në vende të tjera të varen nga qëndrimet e rregullatorëve vendës kundrejt “kanaleve të huaj”.

Në shumë vende DTT do të thotë gjithashtu një mundësi të transmetohet jo vetëm në shkallë kombëtare, por edhe në shkallë lokale/rajonale, pasi vlerësimi i shikuesit zakonisht nuk merr parasysh zona transmetimi më të vogla. Kështu që ka disa vështirësi në gjykimin e kërkesës së konsumatorit apo shikimin e shërbimeve programorë lokale/rajonale. Si rezultat, një transmetues rajonal mund të ketë vështirësi për të gjetur një model biznesi pasi blerësit e spoteve komerciale shpesh përdorin vlerësimin e teleshikuesve kur ata vendosin së në cilin program do ta japin reklamën e tyre.

E ardhmja

Qysh prej fillimit të DTT-së, teknologjia është zhvilluar prej përdorimit të standardit MPEG2 dhe DVB-T në MPEG4 dhe/ose DVB-T2. Në një dokument konsultimi prej Qershorit 2009, Komisioni Evropian diskutoi një grafik Evropian si të transformohet dividendi Digjital në përfitime sociale dhe rritje ekonomike në Evropë. Një nga çështjet është dhe pritjet e mëdha të konsumatorëve lidhur me zhvillimet e ardhshme të shërbimeve të transmetimeve televizive si më shumë programe, cilësi e rritur si HDTV apo marrje mobile. Një nga elementët e propozuar është përmirësimi i eksperiencës së konsumatorëve duke siguruar standarde të cilësisë së lartë për marrësit HDTV në Evropë. Pra një nga veprimet prioritare është siguri që standardet e kompresionit për të gjithë marrësit e shitur pas Janarit 2012 të jenë të paktën aq efikase sa standardi MPEG4 (H264/MPEG4 AVC).

Përdorimi i MPEG4 dhe/ose DVB-T2 do të thotë një përdorim më efikas i spektrit, por në shumë raste do të çojë në rritjen e kostove të konsumatorit.

Duke ditur kohën mesatare të rinovimit të dekoderave (rreth 5 deri në 8 vjet) rregullatori duhet të marrë parasysh faktin që konsumatorët duhet të motivohen për të blerë dekoder të rinj apo marrës TV të rinj, përpara së të vendosin të lëvizin drejt tranzicionit në teknikat e reja, përndryshe avantazhet e teknologjive të reja nuk mund të realizohen plotësisht.

Platforma DTT mund të shihet si një plotësim i platformave të tjera që mbartin një përmbajtje më të kufizuar ose mund të shihet si një platformë që konkurren me kabllon, satelitin, apo IPTV-në (Internet Protocol Television). Në rastin e IPTV, HDTV mund të konsiderohet si thelbësore për të mbajtur konkurrencën midis platformave të ndryshme.

Pas më shumë së 10 vjetësh me DTT, platforma diskutohet akoma nga kënde të ndryshëm me çështje të reja interesante. Jo shumë sektorë kanë këtë lidhje të ngushtë dhe këtë përzierje çështjesh teknike, të konsumatorëve dhe të përmbajtjes.

Administratat kombëtare përgatitin legjislacionin duke marrë në konsideratë marrëveshjet e ITU-së dhe ato rajonale (midis anëtarëve të ITU-së, marrëveshjet në kuadrin e CEPT-it dhe politikat dhe direktivat e BE). Në bazë të këtij legjislacioni kombëtar jepen licencat për transmetimet numerike. Procesi i licencimit të televizionit numerik varion shumë nga vendi në vend. Në disa vende, licencat u jepen operatorëve të rrjetit ndërsa në të tjerë licencat u jepen ofruesve të përmbajtjes, operatorëve multipleks dhe operatorëve të rrjetit. Selektimi i aplikimeve ndonjëherë bëhet në bazë të ankandeve, në raste të tjera nëpërmjet konkurseve krahasues (“beauty contest”). Në shumicën e rasteve transmetimet e operatorit publik nuk kanë nevojë për licencë. Kostot e licencave ndryshojnë në mënyrë të konsiderueshme nga vendi në vend. Në disa raste kërkohet

një pagesë për mbulimin e kostove të procesit të licencimit, në raste të tjera realizohet pagesa në bazë të vlerës së tregut të spektrit të frekuencave.

Propozimi për mënyrat e licencimit të rrjeteve dhe shërbimeve numerike në Shqipëri

Shqipëria ka një traditë të fortë të marrjes së programeve pa pagesë (free to air) nëpërmjet transmetimeve analoge tokësore, gjë e cila influencon në zgjedhjen e modelit të licencimit edhe të transmetimeve numerike.

Modeli “gatekeeper” ku e drejta për të vendosur mbi përmbajtjen e mbështetur në **platforma numerike i jepet një entiteti privat** konsiderohet jo e përshtatshme për Shqipërinë.

Në analogji me shumë shtete të Evropës edhe në Shqipëri propozohet një sistem licencimi ku **rregullatori të mbajë kontrollin mbi përmbajtjen e ofruar** duke synuar përmbushjen e misionit publik të mediave elektronike.

Në funksion të këtij objekti propozohet të aplikohen llojet e mëposhtme të licencave:

- a) Licencë shërbimi programi audio, për ofrimin e një shërbimi programi audio.
- b) Licencë shërbimi programi audioviziv, për ofrimin e një shërbimi programi audioviziv.
- c) Licencë transmetimi audio. Kjo licencë përbëhet nga:
 - i. Licencë shërbimi programi audio sipas pikës a, dhe
 - ii. Licencë për ndërtimin e operimin e rrjetit, i cili mund të jetë analog ose numerik;
- d) Licencë transmetimi audiovizive. Kjo licencë përbëhet nga:
 - i. Licencë shërbimi programi audioviziv sipas pikës b, dhe
 - ii. Licencë për ndërtimin e operimin e rrjetit, i cili mund të jetë analog ose numerik

Një ndarje e tillë e licencave krijon fleksibilitet për t’iu përshtatur çfarëdo modeli biznesi në tregun e mediave audiovizual.

P.sh, për transmetimet analoge, propozohet të jepet **Licencë transmetimi** audio ose audiovizive analoge (pikat c dhe d më sipër). Kjo licencë përfshin licencën për shërbimin programor dhe licencën për ndërtimin e operimin e rrjetit analog (1 rrjet - 1 program).

Për transmetimet numerike, propozohet të jepet **Licencë transmetimi** audio ose audiovizive numerike. Kjo licencë përfshin licencën për shërbimet programore dhe licencën për ndërtimin e operimin e rrjetit numerik (1 rrjet – shumë programe).

Për të shmangur monopolet dhe për të nxitur pluralizmin, operatorët që do të pajisen me Licence transmetimi numerike (audio apo audiovizuale) do të lejohen të shfrytëzojnë vetëm 60 % të kapacitetit të rrjetit të tyre numerik për të mbështetur programet e veta. Kapacitetet e lira ata detyrohet t’ua ofrojnë në bazë të kriterëve të drejta, të barabarta dhe jo diskriminuese, operatorëve të tjerë që nuk disponojnë rrjet të vetin por janë pajisur me licencë shërbimi programi (audio ose audiovizive), sipas pikave a dhe b më sipër.

Licencat do të kategorizohen në:

- a) kombëtare, kur mbulohet me sinjal jo më pak se 80% e territorit të vendit;
- b) rajonale, për mbulim deri në 4 qarqe me vazhdimësi gjeografike; dhe
- c) lokale, për mbulimin e një qarku.

Licencat e përmendura shërbimeve të programeve do të jenë kombëtare, rajonale apo lokale në funksion të kategorisë së rrjetit tokësor (analog apo numerik) në të cilin do të mbështeten këto shërbime.

Për shërbimet programore që do të mbështeten në rrjete të ndryshme nga rrjetet tokësore (analoge apo numerike) pra nuk kërkojnë shfrytëzimin e burimeve të kufizuara natyrore,

propozohet që të jepen pa konkurrim **autorizime** për shërbimin e programit audio dhe **autorizime** për shërbimin e programit audioviziv. Këto autorizime do të jenë:

- e. Satelitor, kur shërbimi mbështetet në një sistem satelitor;
- f. Kabllor kur shërbimi mbështetet në një sistem kabllor.
- g. Shërbimi on line, kur shërbimi mbështetet në Internet;
- h. Shërbimi teknik për sistemet e aksesit të kushtëzuar,
- e) Ofrues shërbimi, përfshirë shërbimin e aksesit të kushtëzuar

Propozimet e mësipërme duhet të reflektohen në ligjin e ri të mediave audiovizive të Shqipërisë.

DIVIDENDI DIGJITAL

A1. ASPEKTE NDERKOMBETARE

A1.1 Elemente teknike në lidhje me opsionet e harmonizimit për Dividendin Digjital

Në Evropë, kalimi nga transmetimi analog në transmetim digjital tokësor në fund të 2012, do të lirojë një sasi spektri të konsiderueshëm si rezultat i efikasitetit më të madh të teknologjisë digjitale. Ky spektër njihet si “Dividendi Digjital” ose “Hapësirat e bardha”.

Dividendi digjital konsiderohet si një mundësi unike për të plotësuar kërkesën në rritje të shpejtë për shërbimet e komunikimit pa tel. Ai hap një spektër të mjaftueshëm për transmetuesit për të zgjeruar e zhvilluar në mënyrë të konsiderueshme shërbimet e tyre duke siguruar në të njëjtën kohë që përdorime të tjera të rëndësishme sociale e ekonomike, si aplikimet me brez të gjerë.

Termet “Pika të Bardha”(Ēhite Spots), “Hapësira të Bardha”(Ēhite Spaces), ose “Spektër i Shtresuar” janë përdorur për të prezantuar një koncept spektri frekuence, që është potencialisht i disponueshëm në një kohë të dhënë, për përdorim të mëtejshëm brenda spektrit të frekuencave të planifikuar që në fillim për transmetim në GE06 [1]. Dokumentacioni i disponueshëm përdor kryesisht termin “Hapësira të Bardha” dhe ky term do të përdoret në të gjithë dokumentin në vazhdim si emër xhenerik, për të përshkruar të gjitha rastet e ndryshme. Do të përfshihet i gjithë spektri i disponueshëm.

Këto hapësira të bardha kanë kohëzgjatje dhe zgjerim gjeografik të kufizuar, dhe në çdo përdorim duhet marrë parasysh mbrojtja e Shërbimeve Parësore të afërta dhe sistemet e tjera (shërbime, aplikime) të alokuara mbi bazë përparësie, që do të krijojnë pengesa në operimin e aplikimeve që përdorin spektrin e hapësirës së bardhë. Ky operim në hapësirën e bardhë mund të kryhet vetëm mbi bazën e një jo-interference dhe jo-mbrojtjeje.

Shërbimet e hapësirës së bardhë duhet të jenë të afta të lëvizin nëpër kanale alternative të hapësirës së bardhë, për të shmangur kështu interferencën me stacionet e reja në operim, ose me të tjera shërbime që u është dhënë një përparësi më e madhe në bazë kombëtare. Në varësi të kërkesave kombëtare dhe atyre jashtë kufirit, shërbimet e hapësirës së bardhë që hyjnë në brez duhet të kenë dijeni së zakonisht mund të shtohen stacione të tjera, përgjithësisht ato transmetueset.

Pra, “Hapësira e Bardhë” është një emërtim që tregon një pjesë të spektrit, që është e disponueshme për një aplikim radiokomunikimi (shërbim, sistem) në një kohë të dhënë, në një zonë gjeografike të dhënë, mbi një bazë jo-interferuese/jo-të mbrojtur, në lidhje me të tjera shërbime që kanë një përparësi më të madhe në bazë kombëtare.

EC-ja, në mandatin e saj në CEPT, mbi dividendin digjital, synon përdorimin më fleksibël të mundshëm të spektrit, duke lejuar intervalin më të gjerë të mundshëm të përdorimeve dhe teknologjive. Rrjedhimisht, në Raportin A, Raportin B dhe suplementin e tij, CEPT-i ka analizuar rrjedhokat e parashikuara që vijnë nga përdorimi i përbashkët pjesor në brezin 470 - 862 MHz për shërbime transmetimi digjital, transmetimi multimedial dhe shërbime fikse/mobile.

RSPG-ja në Opinionin e saj, “Ndërlikimet e politikës spektrale të BE për dividendin digjital” thekson së për të implementuar dividendin digjital Shtetet Anëtare mund të duan të marrin në konsideratë impaktin mbi shërbimet e tjera ekzistuese, përfshirë këtu shërbimet dytësore.

Padyschim, implementimi i dividendit digjital për aplikimet transmetuese dhe jo-transmetuese mund të ketë ndërlikime për sa i përket ekzistencës aktuale të shërbimeve të tjera që zënë spektrin e shtresuar, ose “hapësirën e bardhë” brenda brezit 470 - 862 MHz. Këto përfshijnë navigimin radio, shërbimet fikse ose mobile për aplikime ushtarake, Astronominë Radio dhe Shërbimet Ndihmëse për Transmetimin dhe Program-Krijimin (SAB/SAP, gjithashtu i njohur në industri si Program-Krijimi dhe shërbimet e Eventeve Speciale, ose PMSE). Shumë nga këto shërbime mund të ndikohen ose pengohen nga zhvillimi i brezit UHF.

Për më tepër, në spektrin e bardhë ka mundësi për aplikime të reja që përfitojnë nga karakteristikat e favorshme fizike të përhapjes që ka spektri UHF, për shembull, kalimi i lirë përmes muresh për të mundësuar aplikimet e rrjetit në të gjithë shtëpinë, ose në rrjetet e zonës.

Ky kapitull është një vëzhgim paraprak i praktikimit të implementimit të aplikimeve të reja/të ardhshme brenda spektrit të hapësirës së bardhë në brezin 470 - 862 MHz.

A1.2 CEPT

Për të shkuar më tej mandatis të parë të Komitetit të Spektrit të KE-së, për të studiuar kufizimet teknike të hasura nga dividendi dixhital, duke patur parasysh miratimin e një politike të harmonizuar në Bashkimin Evropian, në fund të 2006, Konferenca Evropiane e Administratave Postare dhe Telekomunikacionit (CEPT) krijoi grupin TG4 ECC. Për të përmbushur mandatin që i është dhënë, TG4 kishte si qëllim në thelb hartimin e tre Raporteve.

Raporti CEPT 21

Ky raport trajton çështjet e përputhshmërisë ndërmjet rrjeteve DVB-T për marrjen fikse dhe rrjeteve DVB-H (Digital Video Broadcasting - Handheld) për marrjen e lëvizshme, dhe mundësinë e harmonizimit të një nën-brezi në brezat e frekuencave IV dhe V për rrjetet DVB-H, duke konstatuar se të dy llojet e rrjetit janë në thelb kompatibël, me identifikimin e teknikave për të zgjidhur interferencat e mundshme. Lidhur me mundësinë e harmonizimit të një nën-brezi për rrjetet DVB-H, raporti nuk është përfundimtar, duke treguar avantazhet dhe disavantazhet e harmonizimit apo të mosharmonizimit të një nën-brezi. Ai gjithashtu përmend se, në qoftë se një harmonizim duhet të ndodhë, kjo nuk duhet të jetë e detyrueshme dhe së miratimi tij bëhet duke e lënë në konsideratën e çdo vendi.

Raporti CEPT 22

Raporti i dytë, e cili në thelb i afrohet fizibilitetit teknik të harmonizimit të një nën-brezi në brezat IV dhe V UHF për aplikimet fikse / mobile duke përfshirë uplink, arrin në përfundimin se është i mundshëm për tu kryer, duke përfshirë të paktën kanalet 62 deri 69, për atë kohë sa harmonizimi nuk është i detyrueshëm.

Ky raport gjithashtu arrin në përfundimin se do të jetë praktikisht e pamundur për një vend për të përdorur këtë nën-brez për aplikime mobile pa pëlqimin paraprak të vendeve fqinjë, duke marrë parasysh nivelin e interferencës prodhuar nga futjet digjitale të GE06.

Duhet të përmendet se disa administrata Evropiane paraqitën një rezervë për konkluzionet e këtij raporti, sepse nën-brezi i identifikuar në raport është pikërisht brezi ku DTT është duke u futur në këto vende, duke ndjekur marrëveshjet ndërkombëtare të nënshkruara.

Në fakt, implementimi i DTT në këtë nën-brez ishte një strategji e adoptuar nga disa vende evropiane, për shkak të disponueshmërinë së tij më të gjerë, më tej për lirimin e tij nga mbrojtja ushtarake dhe përdorime të sigurisë, pra duke bërë të mundur implementimin e DTT pa ndryshuar kanalet radio të përdorura nga TV analog.

Raporti CEPT 24

Raporti i fundit vlerëson mundësinë e marrjes pjesë të spektrit që nuk është përdorur nga DVB-T (përcaktuar " hapësira e bardhë ") për aplikime ose shërbime të reja në të ardhmen.

Raporti arrin në përfundimin se teknologjia e lidhur me radiot njohëse është ende në fazën fillestare, dhe për këtë arsye do të ishte i parakohshëm përcaktimi i kërkesave që do të mundësojë përdorimin e saj, e cila gjithmonë do të jetë i bazuar në mos-interferencë. Ai gjithashtu arrin në përfundimin se "hapësirat e bardha", në një shkallë të madhe, do të vazhdojnë të përdoren nga mikrofona transmetues për prodhimin e programeve dhe ngjarjeve të (PMSE - *Programme-making and Special Events*), dhe kështu duhet të jete përdorimi kryesor.

Raporti ECC 142

Ky Raport ofron informacion dhe këshilla për administratat që mbulojnë çështjet të cilat duhet të diskutohen hapur dhe të merren në konsideratë gjatë një përpjekje për të futur rrjete komunikimi mobil / fiks në brezin 790-862 MHz ose për të përdorur burime shtesë për transmetim në brezin UHF.

Duke marrë parasysh përfundimet e këtyre raporteve, në mesin e vitit 2008 Komiteti i Spektrit të KE-së i ngarkoi CEPT-it një mandat të dytë mbi dividendin digjital. Duke pasur parasysh shtrirjen e zgjatur të studimeve, ato u ndanë në tre grupe CEPT: TG4, SE42 dhe PT1.

Aktualisht, TG4 është duke zhvilluar:

- Udhëzime për koordinime kufitare të shërbimeve mobile të një vendi dhe shërbimeve të transmetimit të vendit fqinj;
- Rekomandim për të siguruar mirëmbajtjen e pajisjeve PMSE që veprojnë në breza 470-862 MHz në mënyrën më të mirë , duke përfshirë vlerësimin e avantazhet e një strategjie në nivelin evropian;
- Rekomandim për ri-planifikimin e mundshëm të shërbimit të radiodifuzionit (broadcasting), në mënyrë që të lirohet nën-brezi 790-862 MHz;
- Përcaktimin e kriterëve të mbrojtjes, për të mbrojtur shërbimin e lëvizshëm të transmetimit, për të ndihmuar krijimin e situatave që përputhen.

Nga ana tjetër, SE42 është duke përcaktuar kushtet e optimizuara teknike për të implementuar shërbime fikse dhe mobile të komunikimeve elektronike në nën-brezin 790-862 MHz, duke marrë parasysh bashkekzistencën me shërbimet aktuale, shërbimit të radiodifuzionit. SE42 është duke përdorur konceptin BEM (*Block Edge Mask*) për të përcaktuar kushtet teknike në këtë nën-brez.

Së fundi, PT1 është duke zhvilluar ndarjen e kanaleve për nën-brezin 790-862 MHz për IMT (International Mobile Communications), e cila nga njëra anë bën të mundur që të implementohen sisteme IMT në një shkallë të madhe në Bashkimin Evropian, dhe në anën tjetër, bën të mundur që vende të ndryshme të përshtatin mënyrën e ndarjes së kanaleve të propozuara me realitetet e tyre kombëtare dhe nevojat e tregut. Kanalizimi i IMT zhvilluar nga grupet duhet të përputhet me marrëveshjen GE06

A1.3 ITU

Konferenca Botërore e Radiokomunikimit 2007 (ERC-07) ka konsideruar alokimin e shërbimeve të reja pa tel, përkatësisht për IMT (International Telecommunications Mobile). Nga kjo Konferenca Botërore u vendos një ndarje primare në RR për shërbimin e telefonisë së lëvizshme

në frekuencat e nën- brezit 790-862 MHz, në përputhje me kufizimet e përmendura më tej. Duhet të theksohet së pjesë e së njëjtit spektër është ndarë tashmë në RR për shërbimin e transmetimit (edhe me një Status primar).

Identifikimi nga ËRC-07 i spektrit për IMT është bërë nga një ndryshim në shënimin 5.317A të nenit 5 të RR, edhe pse ajo ishte vonuar në kohë (që hyn në fuqi në 17 qershor 2015), siç është specifikuar në shënimin 5.316B.

Gjatë diskutimeve në ËRC-07 pati një debat të rëndësishëm rreth shënimit 5.316 të Nenit 5 të RR, një shënim që ka ekzistuar dhe bëri një ndarje shtesë për shërbimin e lëvizshëm në nën-brezin 790-862 MHz.

Me pak fjalë, krijimi i nën-brezit 790-862 MHz për IMT në Rajonin 1 ofron fleksibilitet në drejtim të implementimit të shërbimeve të tjera të radiokomunikimit.

Krijimi i grupit JTG 5-6 në kuadër të qellimit të ITU-së duhet të përmendet. Ky grup i kombinuar është i përbërë nga grupet e studimit SG5 (Shërbime Tokesore) dhe SG6 (Shërbime Radiodifuzioni) në mënyrë që të merren me pikën 1.17 të axhendës së konferencës botërore të radhës (ËRC-11). Kjo pikë kërkon që të kryhen studime në ndarjen midis shërbimit të lëvizshëm dhe shërbime të tjera për të cilat nën-brezi 790-862 MHz është ndarë (radiodifuzion, fiks, mobil dhe shërbimet e navigimit aeronautik) në Rajonet 1 dhe 3, në bazë të Rezolutës 749 (versioni ËRC-07).

Agjenda e **Konferencës Botërore të Radiokomunikimit 2012 (ËRC 12)** parashikon në një nder pikat e saj, për marrjen në konsideratë të rezultateve të studimeve për ndarjen midis shërbimit të lëvizshëm dhe shërbimeve të tjera në brezin 790-862 MHz në Rajonet 1 dhe 3, në përputhje me Rezolutën 749 (ËRC 07), për të siguruar një mbrojtje adekuate të shërbimeve për të cilat ky brez frekuencash është ndarë, dhe marrjen e masave të duhura.

Propozimi i Përbashkët Evropian i CEPT mbi pikat e axhendes në lidhje me shërbimin e radiodifuzionin dhe shërbimeve fikse shprehet së gjithashtu duhet të theksohet së në kuadër të Bashkimit Evropian (dhe në vende të tjera evropiane), brezi 790-862 MHz do të vihet në dispozicion për shërbimet e lëvizshme duke filluar nga viti 2013.

A2. APLIKIMET KANDIDATE POTENCIALE

Ekziston potenciali për përdorimin e përbashkët të spektrit të hapësirës së bardhë nga aplikime të tjera. Për shpërndarjen shtesore në brezin UHF mund të merren në konsideratë dy klasa pajisjesh me rreze të shkurtër dhe më të gjatë:

- Pajisje personale/portabël, si kartat Ëi-Fi në kompjuter, laptop, telefona smart, PDA, aparate personale media (media players), që operojnë, për shembull, me një fuqi maksimale output prej 100 mË.
- Pajisje fikse/aksesi që përgjithësisht operojnë nga një vendndodhje fikse dhe që mund të përdoren për të përfutur një shërbim komercial, siç është akses i pa fije (ëireless) i internetit me brez të gjerë. Këto pajisje mund të operojnë, për shembull, me një fuqi transmetimi output deri në 1 Ë.

Kategori të ngjashme pajisjesh operojnë sot në breza 2.4 GHz dhe 5 GHz.

Duhet theksuar së fuqitë shembull të transmetuesit janë të krahasueshme me ose më të mëdha së ato të supozuara për aplikime mobile në nën-brez (21 dBm për UMTS). Rrjedhimisht, mbrojtja e përdoruesve parësorë në brezin UHF do të kërkojë breza roje dhe zona përjashtimi të krahasueshme me ato të studiuarat paraprakisht për nën-brezin e harmonizuar.

Industria ka shprehur interes në përdorimin e brezit UHF për shkak të kushteve specifike të përhapjes, meqenëse lejon një interval më të madh së në 2.4 GHz ose 5 GHz, megjithëse operohet në kanale me gjerësi më të vogël brezi. Çdo kanal 8 MHz do të mbante vlera të dhënash që janë të krahasueshme me ato të shërbimeve aktuale të zonave të gjera, si 5 MHz HSDPA, por më të ulëta së pajisjet 802.11 që operojnë në kanale 20 MHz në 2.4 GHz dhe 5 GHz. Gjithsesi, pajisjet e hapësirës së bardhë mund të bashkoheshin me çfarëdo lloj kanalesh të disponueshme për të fituar kapacitet më të madh.

Më poshtë janë radhitur disa shembuj aplikimesh:

- Në shpërndarjen multimediale të shtëpisë
- Rrjeti ËLAN dhe brixhing me interval të gjatë
- Rrjete të vetë organizuara, rrjete komunitare dhe kompleksesh
- Lojëra
- Automatizimi dhe kontrolli shtëpiak
- Aplikime monitoruese jo kritike

Këto aplikime mund të ofrohen tashmë në breza të tjerë frekuencash, të ndryshëm nga spektri UHF, por industria dëshiron të shfrytëzojë përfitime specifike të këtij spektri. Në veçanti, karakteristikat e përhapjes superiore të UHF bëjnë të mundur lidhje në një interval të gjerë, duke u ardhur në ndihmë kështu aplikimeve që kërkojnë shpërndarje të dhënash në kohë reale (shpërndarje multimediale në shtëpi, lojëra, etj). Nga ana tjetër, për të njëjtën arsye, që është përhapja superiore e UHF, interferenca e gjeneruar nga pajisjet e reja të hapësirës së bardhë drejt shërbimeve parësore apo të tjera me përparësi është gjithashtu më e madhe dhe do të imponojë disa pengesa në operimin e pajisjeve të tjera.

Suksesi i aplikimeve të treguara mund të mbështetet në aftësinë e tyre për të ofruar shërbime alternative, apo për të siguruar kapacitet shtesë për zgjidhje të tjera ekzistuese, siç janë pajisjet që aktualisht shpërndajnë kapacitet të lartë me interval të shkurtër në brezat 2.4 GHz dhe 5 GHz, ose rrjetet mobile.

A2.1 Fleksibiliteti

Administratat kanë fuqi të plotë vendim-marrëse dhe sovranitet për të vendosur nëse brezi 790-862 MHz do të përdoret për transmetim, shërbim mobil apo ndonjë shërbim tjetër. Ky fleksibilitet mund të jetë i domosdoshëm nëse një Administratë nuk mund t'i zhvendosë të gjitha shërbimet që aktualisht përdorin brezin 790-862 MHz, ose për të tjera rrethana kombëtare. Megjithatë, duke bërë një gjë të tillë, Administrata ka mundësi të humbë përfitimet e një plani të zakonshëm brezi që përfshin:

- ekonomitë e masës për pajisje të përballueshme nga përdoruesi,
- mundësi më e madhe zgjedhjeje për siguries shërbimi (provider-a) dhe prodhues të pajisjeve të konsumatorit,
- risk i minimizuar i interferencës radio,
- vlerë ekonomike totale e maksimizuar e spektrit,
- koordinim jashtë kufijve i thjeshtuar dhe roaming global.

A2.2 Neutraliteti teknologjik

Një rregullim është teknologjikisht i paanshëm nëse ai as imponon, as diskriminon në favor të përdorimit të një lloji të caktuar teknologjie.

Teknologjitë (si për shembull, LTE dhe 5G) aktualisht të përballura me nevojën për shpërndarje në brezin 790-862 MHz i pranojnë të dyja mënyrat TDD dhe FDD. Një plan brezi tek për intervalin 790-862 MHz (ose FDD e çiftuar ose TDD e paçiftuar) rrjedhimisht nuk do të diskriminonte në favor ose kundër njërës prej këtyre teknologjive të përballura. Megjithatë, mund të ketë disa vështirësi implementimi në qoftë se terminalët shumë-brezësh kanë nevojë për të mbështetur një metodë duplex të ndryshme në breza të tjerë.

A3. Struktura GE-06 dhe koordinimi jashtë kufijve

Mandati i dytë i CEPT konstaton se “Duhet marrë në konsideratë qëllimi i përgjithshëm i një qasjeje të koordinuar evropiane, e implementuar përmes vendimeve të detajuara kombëtare mbi rregullimet e frekuencës, duke u pajtuar me strukturën GE-06”.

Masat aktuale në Marrëveshjen GE-06 kërkojnë një administratë me dëshirë për të implementuar shërbime mobile për të përfutur marrëveshje paraprake nga administrata, shërbimi aktual dhe i ardhshëm i të cilit mund të ndikohet nga interferenca e shkaktuar nga shërbimi mobil, por gjithashtu nga pengesa që mund të lindin nga nevoja për të mbrojtur shërbimin mobil nga interferenca e shkaktuar nga shërbimet e saj transmetuese aktuale dhe të ardhshme.

Struktura GE-06 gjendet në Raportin 21, 22 dhe 29 të CEPT. Për më tepër, CEPT-i po zhvillon një Raport/Rekomandim mbi ri-rregullimin e shërbimeve transmetuese, në mënyrë që nën-brezin 790-862 MHz të lirohet.

“Fleksibiliteti është një pjesë integrale e GE-06. E thënë me fjalë të tjera, Plani nuk lejon që frekuencat e përcaktuara (njësi digjitale) të përdoren për të implementuar shërbimet e transmetimit me karakteristika të ndryshme ose me aplikime të tjera, me kusht që interferenca dhe kërkesat e mbrojtjes të ruhen brenda zarfit të njësisë koresponduese në Plan. Administrata mund t’i modifikojë njësitë e saj në Plan duke aplikuar dispozitat e Nenit 4 të Marrëveshjes GE-06.

Plani GE-06 nuk lejon që frekuencat e përcaktuara (njësi digjitale) të përdoren për shërbime të tjera në konceptin e maskës së spektrit, për sa kohë ato njoftohen sipas zarfit të përcaktimit të transmetimit dhe nuk kërkojnë më shumë mbrojtje, apo nuk shkaktjnë më shumë interferencë sesa është e lejueshme sipas GE-06-ës. Rrjedhimisht, konkluzioni është i vlefshëm, duke qenë se marrëveshja GE-06 e lejon futjen në përdorim të aplikimeve multimediale mobile. Supozohet se spektri i harmonizuar për këto aplikime do ta përmirësojë futjen e tyre në përdorim”

“Duhet theksuar se niveli i interferencës që mund të krijohet nga implementimi i njësive të planit GE-06 e bën praktikisht të pamundur që një vend të fillojë të përdorë një nën-brez të harmonizuar për aplikimet e komunikimeve mobile pa dakordësinë e vendeve fqinjë, duke theksuar se këto mund të mos jenë anëtare të CEPT-it apo BE/EEC në të gjitha rastet. Implementimi i këtij nën-brezi të harmonizuar rrjedhimisht do të kërkojë negociata dypalëshe ose shumëpalëshe, sipas procedurave të Marrëveshjes GE-06, që janë projektuar për të siguruar akses të paanshëm të spektrit nga të gjitha administratat.”

Raporti 29 i CEPT “Direktivat mbi çështjet e koordinimit ndërkufitar midis shërbimeve mobile në një vend dhe shërbimeve transmetuese në një vend tjetër” adreson koordinimin ndërkufitar për brezin 790 – 862 MHz. Raporti ka për qëllim të ndihmojë administratat të vendosin një metodologji të përbashkët për koordinimin në rastin kur një vend në kufi do që të përdorë brezin

790-862 MHz për aplikimet mobile, ndërkohë që vendi tjetër do që ta mbajë këtë brez për aplikime transmetimi. Ai konstaton:

“CEPT është i mendimit që Marrëveshja GE-06 siguron procedurat e përshtatshme rregullatore për identifikimin e administratave që do të përfshihen në procesin e koordinimit midis shërbimit të transmetimit në një vend dhe shërbimit celular në një vend tjetër. Identifikimi kryhet me anë të fuqisë së fushës së koordinimit nxitës.

CEPT-i më tej bie dakord së gjatë diskutimeve dypalëshe ose shumëpalëshe që përdorin elementet e përfshira në Raportin 29 të CEPT për udhëzimin, nga administratat e interesuara, mund të lindë nevoja për zhvillimin e një metodologjie të detajuar koordinimi, përfshirë një vlerësim të kujdesshëm të interferencës.

Dispozitat e GE-06 mund të mos jenë të përshtatshme për koordinim ndërkufitar mes vendesh që janë anëtare të GE-06-ës dhe atyre që janë jashtë kësaj Marrëveshjeje. Për më tepër, çështja e koordinimit midis shërbimit mobil dhe shërbimeve të ndryshme nga ato të transmetimit (që janë, ARNS) nuk mbulohen në GE-06 dhe nuk adresohen në studimet për përgatitjen për Njësinë 1.17 të Axhendës ERC-12.

A3.1 Avantazhet e një rregullimi të preferueshëm frekuence të harmonizuar bazuar në FDD

CEPT-i ka marrë në konsideratë përfitimet dhe risqet e pasjes së dy opsioneve (që janë FDD dhe TDD) për rregullimin e frekuencës përkundërt pasjes së një rregullimi të preferueshëm frekuence dhe ai doli në përfundimin së avantazhet e një rregullimi të preferueshëm tek për këtë brez janë:

- Zhvillim i reduktuar dhe kosto operative për infrastrukturën e ardhshme radio ose pajisjet e terminalit, që do të përdoren në brezin 790-862 MHz duke shmangur copëzimin e tregut të CEPT në këtë brez frekuence, që mund të ndodhte me rregullimet e papërshtatshme të frekuencës. Një fokusim harmonizimi i mbarë CEPT-it mbi plan frekuence teke bazuar në mënyrën FDD do të jetë një përfitim për industrinë dhe konsumatorët,
- Mundësi e rritur dhe kosto të reduktuara për shërbimet roaming brenda CEPT,
- Proces licencimi i thjeshtëzuar,
- Siguria e tregut: Industria kërkon vizibilitet për lançimin e zhvillimit të pajisjeve radio, të cilat të jenë gati në kohë sipas pritshmërive të operatorëve të ardhshëm të licencuar në brezin 790-962 MHz.

Mënyra e përshtatshme (FDD ose TDD) duhet t’u përgjigjet kërkesave të tregut. Sot, industria është duke e mbështetur në mënyrë unanime mënyrën FDD duplex në këtë brez frekuence.

Duhet shtuar së nga CEPT është treguar së mbrojtja e marrjes së stacionit bazë nga emetimi TV është shumë më sfiduese sesa mbrojtja e marrjes së terminalit. Rrjedhimisht, rregullimi i frekuencës TDD, aty ku stacionet janë duke marrë përgjatë gjithë brezit, krijon një sfidë shumë më të vështirë koordinimi sesa FDD në rastin kur një vend fqinj do të vazhdojë ta përdorë brezin për transmetim.

Pra, CEPT-i ka zhvilluar një rregullim të preferueshëm për frekuencën e harmonizuar, bazuar në mënyrën FDD.

A4. Shfrytëzimi i dividendit dixhital për shërbime të tjera të komunikimeve elektronike në Republikën e Shqipërisë.

Në Shqipëri, në brezin e parashikuar për Dividendin Digjital, aktualisht ka transmetime analoge, transmetime ekzistuese digjitale dhe kanale të planifikuara për transmetime digjitale sipas Planit GE 06. Problemi kryesor rezulton ri-planifikimi i transmetimeve digjitale në breza më të ulët frekuencash, për të mos pakësuar kapacitetet transmetuese të fituara nga Plani GE 06.

Për këtë qëllim duhet planifikuar koordinimi me vendet fqinjë dhe duhet bërë regjistrimi në GE 06 të rreth 13 % të caktimeve frekuencore totale të planifikuara nga GE 06. Vetëm pasi të jetë realizuar migrimi i këtyre caktimeve frekuencore në breza frekuencash më të ulëta (470 – 790 MHz), mund të fillojë përdorimi i brezit të DD (790 – 862 MHz) për aplikime me bandë të gjerë, më leverdi për ekonominë.

Futja e shërbimeve të reja të komunikimeve elektronike dhe zhvillimi i shërbimeve të transmetimit digjital në kuadër të spektrit të frekuencave UHF kanë kufizime të caktuara në kuptimin e përdorimit të dividendit digjital:

- Mbrojtja e shërbimeve analoge të transmetimit deri në sëitch-off ngadalëson procesin e shfrytëzimit të dividendit digjital;
- Përdorimi i dividendit digjital është në përgjithësi i kufizuar nga shërbimet sekondare të përdorur në brezin UHF;
- Megjithëse procedurat për modifikimin e Planit GE-06 japin një kuadër të përshtatshëm në të cilin administratat përshtatin kërkesat e tyre për nevojat e ardhshme, fleksibiliteti i ofruar për administratat për të bërë këtë tashmë çon në variacione të nevojave për burime spektale të cilat në një kuptim më të gjerë kufizojnë mundësinë për përdorimin e spektrit të harmonizuar në të ardhmen;
- Në shumë shtete implementimi i shërbimeve mobile multimediale devijon nga konfigurimi i planifikimit të referencës në të cilën Marrëveshja GE -06 është bazuar;
- Projektimi i pajisjeve marrëse dhe shpenzimet në rast të shërbimeve multimedia mobile kushtëzojnë ndarjen minimale të frekuencave që ka nevojë të sigurohet midis frekuencave që do të përdoren për marrjen e përmbajtjes multimediale, dmth doënlënk dhe frekuencave që do të përdoren për transmetimin nga marrja e lëvizshme, dmth uplink;
- Pavarësisht nga fakti së Marrëveshja GE -06 jep një nivel të caktuar fleksibiliteti për administratat duke futur konceptin e maskës së spektrit, procedurat e Marrëveshjes nuk parashikojnë mundësinë për njoftimin e kërkesave për uplink për shërbime mobile multimediale;
- Përdorimi i uplink për shërbime fikse / mobile në UHF krijon nevojën për futjen e një brezi mbrojtës midis frekuencave të parashikuara për uplink dhe kanaleve që do të përdoren për transmetimet digjitale tokësore. Kjo e bën bashkekzistencën e shërbimeve fikse / mobile dhe transmetimeve televizive tokësore të vështirë dhe gjithashtu krijon nevojën për koordinim. Harmonizimi i nen-brezeve brenda brezit UHF që të përdoren për nevojat e shërbimeve fikse / mobile në nivel evropian, si dhe kështu në nivelin shteteve anëtare të ITU, është zgjidhja e propozuar nga grupi RSPG i Komisionit Evropian, ku administratat që synojnë të përdorin të gjithë brezin UHF për sistemet e transmetimit digjital tokësor prapë mund të vazhdojnë kështu;
- Harmonizimi i pjesës së brezit VHF për përdorimin e uplinks nuk është u përshtatshëm për shkak të gjerësisë së brezit jo adekuate.

Për implementimin e shërbimeve fikse / mobile në pjesë të brezit UHF pikat e mëposhtme duhet të merren parasysh:

- Realizueshmëria teknike e harmonizimit të nen-brezi brenda brezi UHF për përdorim të lëvizshëm (duke përfshirë uplinks), duke minimizuar ndikimin në Planin GE06;
- Propozimet e planit mbi mundësitë teknike dhe skenarët e optimizimit të digjitalit dividend, duke përfshirë edhe hapat gjatë periudhës së tranzicionit përpara sëitch-off analog.

Shërbimet fikse / mobile janë sisteme që kërkojnë dy drejtime, transmetim doënlink dhe uplink, ku uplink nuk mbulohet nga Marrëveshja GE06, dmth nuk mund të përcaktohet nga zbatimi i maskës spektrale të hyrjeve ekzistuese në Planin GE06. Megjithatë, tendencat teknologjike iniciojnë nevojën për të kërkuar akses në pjesë të spektrit të frekuencave UHF

Për shërbime me brez të gjere fikse / mobile IMT (International MobileTelekomunikacionit) dhe EIMAX, duke marrë parasysh si vijon:

- Përmirësimet në cilësinë e shërbimeve broadband, për shembull shërbimet me shkallë të lartë të transmetimit të të dhënave, me mbulim të mirë brenda ndërtesave, veçanërisht në zonat kryesore të popullsisë;
- Shtrirja e mbulimit të shërbimeve broadband në zonat rurale, të mbuluara nga rrjeti 3G.

Uplink i shërbimeve fikse / mobile mund të shkaktojë ndërhyrje (interference) në rast të shërbimeve të tilla do të operojnë në kanalet e ngjitur në shërbimin Televizion Digjital Tokësor, dhe për shkak të faktit të burimit të një ndërhyrjeje të tillë është sinjali i transmetuar nga pajisjet të lëvizshme, operatorët në përgjithësi nuk janë në gjendje për të zvogëluar ndërhyrjen me metoda që zakonisht zbatohen për shërbime fikse.

Disa detyra që lindin për KKRT/AKEP në vijim të ndryshimit nga transmetimet analoge në digjitale janë

- Harmonizimi i dividendit digjital në nivel kombëtar dhe evropian. Ndjekja dhe implementimi i politikave dhe rekomandimeve të Bashkimit Evropian, Grupit të Spektrit Radio "Përfitime për gjithë BE-në për përdorimin e dividendit digjital nga aplikacionet mobile (duke përfshirë uplinks) në një nen-brez UHF të harmonizuar". Sipas CEPT, harmonizimi është i mundshëm nga një këndvështrim rregullator teknik, dhe nuk duhet të jetë i detyrueshëm. Brezi i parapëlqyer është 800 MHz dhe për këtë harmonizim janë të nevojshme diskutime shumëpalëshe.
- Ri-alokimi dhe studimi i brezave të frekuencave që preken nga kalimi në Transmetime Digjitale Tokësore.
- Pasqyrimi i këtyre ndryshimeve, caktimi i brezave për shërbime të reja, në Planin Kombëtar të Frekuencave dhe në Planin e Përdorimit të Frekuencave.

Prandaj sa më parë të realizohet kalimi i plotë në transmetimet digjitale dhe të bëhet ri-planifikimi në breza më të ulëta, aq më parë lirohet spektri i Dividendit digjital për shërbime me brez të gjere.

ASPEKTE MBI TEKNOLOGJINE

Rritja e kërkesës për informacion ka sjelle zhvillime të rëndësishme, të cilat pasqyrohen në një rritje të konsiderueshme në kapacitetin e transmetimit në platformën tokësore. Këto zhvillime kanë të bëjnë me përmirësime në standardet e përdorura për kodim (kompresim) informacioni dhe në sistemet e transmetimit.

- **MPEG-4** është një standard kompresimi i videos dhe audios i përmirësuar. Kjo pritet të rezultojë deri në dyfishin e efikasitet të standardit të kompresimit MPEG-2 që aktualisht është përdorur për shumicën e transmetimeve digjitale tokësore në Evropë. Kjo do të thotë se një Multiplex (MUX) DTT mund të mbështes deri dy herë me shumë programe duke përdorur MPEG-4 sesa duke përdorur kodimin MPEG-2, duke siguruar të njëjtin kualitet figure dhe zëri.

- **DVB-T2** është një standard i ri transmetimi specifikimet e të cilit janë botuar për herë të parë nga Projekti DVB në qershor 2008 dhe është standardizuar nga Instituti I Standardeve Evropiane të Telekomunikacionit (ETSI) që nga shtatori 2009.

Në krahasim me standardin aktual të televizionit digjital tokësor, DVB-T, standardi i gjeneratës së dytë, DVB-T2, siguron një rritje minimale në kapacitet të paktën 30% në kushte ekuivalente të marrjes duke përdorur antena të marrjes ekzistuese. Disa testime paraprake, megjithatë, sugjerojnë se rritja e kapacitetit të fituar në praktikë mund të jetë deri 50%. Kjo mund të bëjë të mundur hedhjen në treg të shërbimeve të reja të transmetimit që mundësojnë përdorimin intensiv të kapacitetit të frekuencave, duke pasur parasysh spektrin e kufizuar në dispozicion në VHF dhe UHF. Standardi DVB-T2 mundëson gjithashtu ofrimin e shërbimeve të gjeneratës tjetër si 3D TV, të cilët mund të përfitojnë nga rritja e kapacitetit në dispozicion me këtë standard.

Nga vlerësimet e bëra rezulton se përdorimi i këtyre dy teknologjive, nëse kombinohen, rrit kapacitetin e një Multipleksi (MUX) deri në 160% për marrjen fikse, edhe pse disa ekspertë konsiderojnë vlerën 100% , që të jetë një vlerësim më realist. Presupozohet gjithashtu se përfitimi në kapacitet në rastin e marrjes mobile do të jetë i ngjashëm me atë të marrjes fikse.

Implementimi i një sistemi DTT DVB-T2:

- kërkon trajtime të ndryshme në lidhje me planifikimin e rrjetit dhe mund të ketë një ndikim në planifikimin e frekuencave. Në veçanti, nëse Plani i GE06 do të përdoret për DVB-T2 në vend të DVB-T kushtet për këtë zëvendësim duhet të jenë të përcaktuara dhe implikimet në drejtim të interferencave, kërkesat për mbrojtjen dhe parametrat e mbulimit duhet të hetohen.
- do të sjelle kosto me të larta për transmetuesit dhe konsumatorët.

Ne mënyrë që të përfitojnë nga ekonomia në shkallë kombëtare, do të jetë e nevojshme që operatorët kombëtarë të miratojnë specifikime të përbashkëta për marrësit DVBT2. Kjo do të parandalojë fragmentimin e tregut dhe do të sigurojë që shikuesit të kenë akses në një përzgjedhje të gjerë të dekoderve DVB-T2 në pikën më të ulët të mundshme të çmimit. Kjo është arsyeja që prodhuesit kanë filluar tashmë punën për të përcaktuar kërkesat për dekodrat DVBT2 në të gjithë Evropën.

SISTEMET E KRIPTUARA DHE NDERFAQJA E PERBASHKET

Kriptimi zbatohet në përgjithësi, për të siguruar një akses të kushtëzuar për shikuesit që kanë të drejtë të marrin shërbim dhe për të parandaluar përdorimin e paautorizuar. Kusht për aksesin mund të jetë pagesa ose vendndodhja në rastet ku të drejtat e programit janë të kufizuara gjeografikisht. Në shumicën e rasteve, aksesit sigurohet nga një kartë smart. Kur konsumatori i plotëson kushtet e aksesit (dmth. është i pajisur me SmartCard e duhur dhe ka paguar për shërbimet e kërkuara) transmetohet një sinjal autorizimi i cili pranohet nga karta smart dhe konsumatori ka akses në shërbimet e ofruara.

Kriptimi e sinjaleve televizive është një praktikë normale me shumë shërbime të transmetimit satelitor. Gjithashtu në vende të ndryshme, pjesë e paketës së programeve është e koduar dhe aksesit jepet vetëm në qoftë së abonimi paguhet.

Problemi me enkriptimin qëndron në faktin së çdo ofrues shërbimi që ofron përmbajtje Premium me anë të kanaleve me pagesë mund të përdorë një kod enkriptimi që është i ndryshëm nga të tjerët. Si pasojë, konsumatori që dëshiron të shkojë kanale të pranishme në më shumë së një platformë, të enkriptuara në mënyrë të ndryshme, do të duhet të blejë një dekoder për secilin sistem enkriptimi.

Zgjidhja e këtij problemi qëndron në përdorimin e të ashtuquajturës “Ndërfaqe e përbashkët”, një standard i përcaktuar që mundëson shtimin e një Sistemi Aksesit të Kushtëzuar (CAS) në një marrës DTV, për tu përshtatur me lloje të ndryshme kriptografimi. Aktualisht në treg ekzistojnë forma të ndryshme të *Sistemeve të Kushtëzuar të Aksesit* (Conditional Access System - CAS), zhvilluar kryesisht për transmetim satelitor, por gjithashtu të zbatueshme edhe në platformat digjitale tokësore.

Zgjedhja për një CAS është një kompromis midis shpenzimeve të sistemit dhe sigurisë (mundësitë e pritshme ose të raportuara të hackimit të sistemit). Nqs zgjidhet përdorimi i CAS, është e rëndësishme të sigurohet që:

- Mund të inkorporohet më shumë së një sistem (multicript) në rast së sistemet e ndryshme të CAS-it janë në përdorim në një vend;
- Prodhuarit e Marrësit implementojnë CAS-in në marrës apo set-top box, me anë të një *Ndërfaqeje të Përbashkët* (Common Interface-CI), një zgjidhje më e shtrenjtë që e bën marrësin të pavarur nga ofruesi i shërbimit dhe më fleksibël.

Ndërfaqja e përbashkët lejon transmetuesit të përdorin module që përmbajnë zgjidhje nga furnizues të ndryshëm në të njëjtin sistem transmetimi, duke rritur kështu zgjedhjen e tyre për opsionet kundër piraterisë.

Me qëllim promovimin e ndërveprimit dhe nxitjen e konkurrencës në treg, çdo operator duhet të integroje në marrësit e vet Ndërfaqen e Përbashkët.

Një ndërfaqe e përbashkët e përmirësuar "CI Plus" është zhvilluar nga një numër i madh prodhuesish në mënyrë që të sigurojë funksionalitet të përmirësuar të mbrojtjes nga kopjet. CI Plus pritet të bëhet de facto norma në të gjitha marrësit televiziv nga viti 2011.